

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİMİN KÜLTÜREL TEMELLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİMİN SOSYAL VE TARİHİ TEMELLERİ BİLİM DALI

YURT DIŞINA GÖÇ OLGUSU VE EĞİTİM İLİŞKİSİ
(Konya İli Kulu İlçesi Örneği)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ahmet KAYSILI

Ankara

Haziran, 2013

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİMİN KÜLTÜREL TEMELLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİMİN SOSYAL VE TARİHİ TEMELLERİ BİLİM DALI

YURT DIŞINA GÖÇ OLGUSU VE EĞİTİM İLİŞKİSİ
(Konya İli Kulu İlçesi Örneği)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ahmet KAYSILI

Danışman: Prof. Dr. İsmail DOĞAN

Ankara

Haziran, 2013

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI

Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

Bu çalışma jürimiz tarafından Eğitimin Kültürel Temelleri Anabilim Dalında
YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan

Üye.....

Üye.....

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

..... / / 2013

.....
Prof. Dr. İsmail Güven
Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Göç önemli bir toplumsal olgudur. Alışık ve aşına olduğu yaşam ortamından ayrılarak çok farklı bir kültürle tanışan insanlar, yeni geldikleri bölgede çeşitli uyum problemleri yaşamaktadırlar. Yaşanan bu süreç yurt dışına göç olarak gerçekleşiyorsa, göç eden kişinin karşılaşması muhtemel problemlerin boyutu da değişmektedir. Ülke içinde yaşanan göçte çok daha kolay gerçekleşebilecek uyum süreci, bambaşka bir kültürün yaşandığı, farklı bir dilin konuşulduğu ve farklı değer yargılarının toplumda hakim olduğu bir ülkede çok daha uzun ve sancılı olmaktadır. Ancak göç sürecinde kişinin yeni katıldığı bu yaşam ortamına uyumundan kaynaklanan problemlerin yanında, bir de geride bıraktıkları açısından yaşadığı problemler vardır. Göç, yalnızca göç eden kişiyi değil, o kişinin ülkesinde kalan ailesini de etkilemektedir.

Göç, bireysel olmaktan çıkıp kitlesel olmaya başladığında artık toplumu etkilemeye ve toplum yapısını şekillendirmeye başlamaktadır. Tek bir insanın göç etmesi ile yaşanan sorunlar, kitlesel anlamda düşünüldüğünde ciddi boyutlara ulaşabilmektedir. 1950'li yıllardan beri süregelen Türkiye'den Batı Avrupa'ya gerçekleşen işçi göçü bu sürece iyi bir örnektir. Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde yaşayan yüz binlerce Türk, içinde yaşadıkları toplumdan hem etkilenmiş, hem de o toplumu her yönden etkilemiştir. Avrupa'ya Türk işçilerinin göç etmeleriyle başlayan sürecin yarattığı etkiler sadece göç edilen hedef ülkeyle sınırlı kalmamış, göç veren bölgelerde de çeşitli biçimlerde ortaya çıkmıştır.

Konya'nın Kulu ilçesi, Türkiye'de yurt dışına göç olayının en yoğun olarak yaşandığı bölgelerden biridir. İlçedeki toplumsal yapıyı oluşturan tüm kurumlar yaşanan göç süreçlerinden etkilenmektedir. Eğitim, bu kurumların en önemlilerindedir. Eğitim öğretime devam eden öğrenciler göç olgusunu yakından yaşayan Kululu ailelerin çocuklarıdır. Gelecek tasavvurlarını yurt dışında yaşama yönünde kurgulayan öğrenciler, okulu ve sürdürdükleri eğitimi ikinci plana atabilmekte, bu durum ise eğitim öğretimin verimliliğini ve

kalitesini düşürebilmektedir. Araştırma, Kulu'da yaşanan göç sürecinin eğitim öğretim, öğrenciler, öğretmenler ve veliler üzerindeki muhtemel etkisinin boyutlarını ortaya koymayı, mevcut problemleri sebep ve sonuçlarıyla tespit ederek çözüm önerileri sunmayı amaçlamaktadır.

Yüksek lisans eğitimim boyunca ve araştırma süresince desteklerini esirgemeyen danışmanım, hocam Prof. Dr. İsmail Doğan'a teşekkür ederim.

Yüksek lisans ders aşamasında kendisinden ders aldığım ve araştırmada kullanılan ölçme araçlarını geliştirmemde bana destek olan Yrd. Doç. Dr. Hasan Hüseyin Tekin'e; araştırma süresince telkin ve tavsiyeleriyle bana yardımcı olan Doç. Dr. Levent Eraslan'a ve araştırmamda değerli önerilerinden yararlandığım Araştırma Görevlisi Ayşe Soylu'ya teşekkür ederim.

Ayrıca verdiği destekle ve yönlendirmeleriyle bana yardımcı olan Kulu İlçe Milli Eğitim Müdürü Sayın Servet Altuntaş'a, anket formlarının uygulanmasında bana kolaylık sağlayan okul idarecilerine, öğretmenlere ve anket formlarındaki soruları samimiyetle cevaplayan Kululu gençlere teşekkür ederim.

Ahmet KAYSILI

Ankara, 2013

ÖZET

YURT DIŞINA GÖÇ OLGUSU VE EĞİTİM İLİŞKİSİ (Konya İli Kulu İlçesi Örneği)

Kaysılı, Ahmet

Yüksek Lisans, Eğitimin Kültürel Temelleri Anabilim Dalı

Eğitimin Sosyal ve Tarihi Temelleri Bilim Dalı

Tez DanıŐmanı: Prof. Dr. İsmail Doğan

Haziran, 2013, 146 sayfa

Bu araştırmanın amacı, Konya ili Kulu ilçesinde gerçekleşen göç olaylarının toplum hayatı ve eğitim öğretim süreçleri üzerindeki muhtemel etkisini tespit etmek ve konuya ilişkin çözüm önerileri ortaya koymaktır.

Araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Bu araştırmanın evrenini Kulu'da eğitimine devam etmekte olan Kululu gençler oluşturmaktadır. Araştırmanın çalışma grubunu ise Kulu ilçesinde ortaöğretime liselerde devam etmekte olan öğrenciler oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak kullanılan anket formu uzman görüşlerine başvurularak geliştirilmiŐtir. Anket formundaki sorular 1078 öğrenci tarafından cevaplanmıŐtır. Anket formlarından elde edilen veriler, frekans tablolarında yer alan betimleyici istatistikler ışığında yorumlanmıştır. Ayrıca, Kulu İlçe Milli Eğitim Müdürü, Kulu Belediye Başkan Yardımcısı, Kulu Anadolu Öğretmen Lisesi Müdürü, Kulu Anadolu Öğretmen Lisesi Müdür Yardımcısı, Kulu Eğitim Kültür Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği Başkanı ve öğretmenlerle yapılan görüşmelerden elde edilen veriler betimsel analiz yöntemiyle değerlendirilip yorumlanmıştır. Elde edilen nicel ve nitel veriler 'Genel Değerlendirme, Sonuç ve Öneriler' bölümünde Karma Yöntemle analiz edilmiştir.

Bu araştırmadan elde edilen bulgular, Kulu'da yaşanan göç olayının eğitim süreçlerini ve eğitim ortamlarını etkilediğini ortaya koymaktadır. İlçede yurt dışına gitmek isteyen öğrencilerin çokluğu ve ilçe genelinde göç olgusunun yaygınlığı eğitimin kalitesini düşürmektedir. Araştırmaya katılan eğitimcilerle yapılan görüşmelerden elde edilen verilere göre, öğrenci

ailelerinin çocuklarını yurt dışına göçe teşvik etmelerinden dolayı, öğretmenlerin öğrencileri okulda derslere istenen ölçüde motive edemedikleri tespit edilmiştir.

ABSTRACT

EMIGRATION PHENOMENON AND EDUCATION CORRELATION (Konya Province, Kulu District Model)

Kaysılı, Ahmet

Master Thesis, The Department of Cultural Foundation of Education
The Sub-Department of Social and Historical Foundations of Education

Thesis Supervisor: Prof. Dr. İsmail Doğan

June, 2013, 146 Pages

The purpose of this study was to specify possible effects of migration events, which occur in Konya Province, Kulu District, on community life and educational processes and to present solution offers relating to the matter.

The survey model was used in the research. The population of this research consists of the young continuing their education in Kulu. The sample group consists of the students continuing secondary education in high schools. The questionnaire, which was used as a data collection tool, was developed by referring expert opinions. The questions in the questionnaire were answered by 1078 students. The data obtained from the questionnaires was commented in consideration of descriptive statistics. Besides, the data obtained from the interviews we had with the Director of Education of Kulu, the Deputy Mayor of Kulu, the Manager of Kulu Anatolian Teacher Training High School, the Deputy Manager of Kulu Anatolian Teacher Training High School and the teachers was evaluated and commented by descriptive analysis method. The quantitative and qualitative data was analysed by 'Mixed Methods' in the 'General Evaluation, Conclusion and Suggestions' part.

The findings obtained from this study prove that the migration event in Kulu affects educational processes and educational environments. The muchness of the students who want to migrate and the extensity of migration

phenomenon in every part of the province has been reducing the quality of education. According to the data obtained from the interviews made with educators participating in the research, it was determined that the teachers couldn't motivate the students satisfyingly in the school because of the fact that the students' families incite their children to emigration.

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI.....	I
ÖNSÖZ	II
ÖZET	IV
ABSTRACT	VI
İÇİNDEKİLER	VIII
TABLolar LİSTESİ.....	X
ŞEKİLLER LİSTESİ	XIV
FOTOĞRAFLAR LİSTESİ.....	XV

BÖLÜM

1. GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu	2
1.2. Araştırmanın Amacı.....	2
1.3. Araştırmanın Önemi	3
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	4
2. YÖNTEM	6
2.1. Araştırmanın Modeli	6
2.1.1. Evren ve Örneklem.....	6
2.2. Veri Toplama Süreci.....	7
2.2.1. Veri Toplama Araçlarının Geliştirilmesi	7
2.2.2. Veri Toplama Araçlarının Uygulanması.....	8
2.2.3. Verilerin Analizi.....	10
2.3. İlgili Araştırmalar	11
2.3.1. Ulusal Araştırmalar	12
2.3.2. Uluslar Arası Araştırmalar	19

3. GÖÇ, DIŞ GÖÇ ve TÜRKİYE	23
3.1. Göç Tanımlamaları.....	23
3.2. Göç Türleri	25
3.2.1. İç Göç.....	29
3.2.2. Dış göç	32
3.2.3. Beyin Göçü.....	34
3.3. Dış Göç ve Türkiye.....	35
3.3.1. Türkiye’de Dış Göçün Ekonomik Yansımaları	43
3.3.2. Türkiye’de Dış Göçün Toplumsal Yansımaları	46
3.3.3. Kimlik Bunalımı ve Yabancılaşma Sorunu.....	48
3.3.4. Gençler ve Çocuklar Sorunu	51
3.3.5. Konut Sorunu	53
3.3.6. Yabancı Düşmanlığı Sorunu	54
3.3.7. Çokkültürlülük Politikaları	56
4. KULU ve DIŞ GÖÇ OLGUSU	58
4.1. Kulu’nun Coğrafi, Tarihi ve Demografik Özellikleri	58
4.2. Kulu’da Eğitim Olgusu.....	62
4.3. Kulu ve Göç Olgusu	64
4.3.1 Göç ve Sosyal Hayat.....	66
4.3.2. Kulu’dan Yurt Dışına Gerçekleşen Göçün Yönü ve İsveç’e Göç	69
4.3.3. Göç Kaynaklı Sorunlar	73
5. BULGULAR ve YORUMLAR	83
5.1. Nicel Verilerden Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar	83
5.2. Nitel Verilerden Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar	106
6. GENEL DEĞERLENDİRME, SONUÇ ve ÖNERİLER	114
6.1. Genel Değerlendirme.....	114
6.2. Sonuç.....	116
6.3. Öneriler	117
KAYNAKÇA	120
EKLER	130

TABLolar LİSTESİ

<u>Tablo</u>	<u>Sayfa</u>
1. Çalışma Grubu Tablosu	7
2. Bölgelerin Aldığı Göç, Verdiği Göç, Net Göç ve Net Göç Hızı (2010-2011 dönemi)	30
3. Bölgelerin Göç Verdiği Yerler (2010-2011 dönemi)	31
4. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı (ÇSGB) Temsilciliğinin Olduğu Ülkelerdeki Türk Vatandaşlarıyla İlgili Sayısal Bilgiler	43
5. Kulu İlçe Nüfusu	59
6. Türkiye, Konya ve Kulu'nun Eğitim Düzeyleriyle İlgili Sayısal Veriler	63
7. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cinsiyetlerine İlişkin Frekans Dağılım Tablosu	83
8. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Yaş Bilgilerine İlişkin Frekans Dağılım Tablosu.....	84
9. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Okullara İlişkin Frekans Dağılım Tablosu	84
10. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Sınıf Düzeyine İlişkin Frekans Dağılım Tablosu	85
11. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Derslerindeki Başarı Durumlarına İlişkin Frekans Dağılım Tablosu.....	85
12. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Doğum Yerlerine İlişkin Frekans Dağılım Tablosu	86
13. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin İkamet Yerlerine İlişkin Frekans Dağılım Tablosu	86
14. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Birlikte Yaşadıkları Kişilere İlişkin Frekans Dağılım Tablosu.....	86

15. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Kardeş Sayılarına İlişkin Frekans Dağılım Tablosu	87
16. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Anne Ve Babalarının Medeni Durumlarına İlişkin Frekans Dağılım Tablosu	87
17. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Babalarının Mesleğine İlişkin Frekans Dağılım Tablosu	88
18. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Annelerinin Mesleğine İlişkin Frekans Dağılım Tablosu	88
19. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Evlerinin Aylık Gelir Aralığına İlişkin Frekans Dağılım Tablosu	89
20. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Evlerinin Gelirlerinin Nasıl Karşılandığına İlişkin Frekans Dağılım Tablosu	89
21. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Babalarının Eğitim Durumuna İlişkin Frekans Dağılım Tablosu.....	90
22. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Annelerinin Eğitim Durumuna İlişkin Frekans Dağılım Tablosu.....	91
23. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Yurtdışında 1. Derece Akrabalarının Varlığına İlişkin Frekans Dağılım Tablosu.....	91
24. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Yurtdışındaki 1. Derece Akrabalarının Mesleklerine İlişkin Frekans Dağılım Tablosu	92
25. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Yurtdışında Yaşayan 1. Derece Akrabalarının Eğitim Durumlarına İlişkin Frekans Dağılım Tablosu	92
26. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Yurtdışında Yaşayan 1. Derece Akrabalarının Yaşadıkları Ülkelere İlişkin Frekans Dağılım Tablosu	93
27. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Yurtdışında Yaşayan Yakın Akrabalarının Yabancı Uyruklu Biriyle Evli Olma Durumlarına İlişkin Frekans Dağılım Tablosu	94
28. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Gelecekte Yurt Dışında Yaşama İsteklerine İlişkin Frekans Dağılım Tablosu	95

29.	Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Yaşamak İstedikleri Ülkelere İlişkin Frekans Dağılım Tablosu	95
30.	Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Neden Yurt Dışına Gitmek İstediklerine İlişkin Frekans Dağılım Tablosu	96
31.	Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Yurt Dışına Gittiklerinde Eğitimlerine Devam Edip Etmeyeceklerine İlişkin Frekans Dağılım Tablosu	97
32.	Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Göçün Eğitime Etki Edip Etmediği Konusundaki Görüşlerine İlişkin Frekans Dağılım Tablosu	97
33.	Öğrencilerin Gelecekte Yurtdışında Yaşamak İsteme Düşünceleri Ve Cinsiyetlerine İlişkin Çapraz Dağılım Tablosu	98
34.	Öğrencilerin Gelecekte Yurtdışında Yaşamak İsteme Düşünceleri Ve Öğrenim Gördükleri Okullara İlişkin Çapraz Dağılım Tablosu.....	98
35.	Öğrencilerin Gelecekte Yurtdışında Yaşamak İsteme Düşünceleri Ve Öğrenim Gördükleri Sınıf Düzeyine İlişkin Çapraz Dağılım Tablosu.....	99
36.	Öğrencilerin Gelecekte Yurtdışında Yaşamak İsteme Düşünceleri Ve Karnelerindeki Zayıf Ders Sayılarına İlişkin Çapraz Dağılım Tablosu.....	100
37.	Tablo 37. Öğrencilerin Gelecekte Yurtdışında Yaşamak İsteme Düşünceleri Ve Karnelerindeki Zayıf Ders Sayılarına İlişkin Çapraz Dağılım Tablosu.....	101
38.	Öğrencilerin Gelecekte Yurtdışında Yaşamak İsteme Düşünceleri Ve Babalarının Mesleklerine İlişkin Çapraz Dağılım Tablosu.....	102
39.	Öğrencilerin Gelecekte Yurtdışında Yaşamak İsteme Düşünceleri Ve Öğrenim Evlerinin Aylık Gelirine İlişkin Çapraz Dağılım Tablosu.....	103

Tablo**Sayfa**

40. Öğrencilerin Gelecekte Yurt Dışında Yaşamak İsteme Düşünceleri Ve Babalarının Eğitim Durumlarına İlişkin Çapraz Dağılım Tablosu.....	104
41. Öğrencilerin Gelecekte Yurt Dışında Yaşamak İsteme Düşünceleri Ve Yurtdışında Yaşayan 1. Derece Akrabalarının Varlığına İlişkin Çapraz Dağılım Tablosu	105
42. Öğrencilerin Gelecekte Yurt Dışında Yaşamak İsteme Düşünceleri Ve Akrabalarının Yurtdışında Yabancı Biriyle Evli Olma Durumuna İlişkin Çapraz Dağılım Tablosu	105

ŞEKİLLER LİSTESİ

<u>Sekil</u>	<u>Sayfa</u>
1. Kulu Haritası.....	58

FOTOĞRAFLAR LİSTESİ

<u>Fotoğraf</u>	<u>Sayfa</u>
1. Göç Anıtı	65
2. Tavşançalı Kasabasında Bir Gurbetçi Evi	66
3. Kulu İlçe Merkezinde Bir Gurbetçi Evi	67
4. Kulu İlçe Merkezinde Bir Evin Bahçesinde Düğün	68
5. Kulu'ya Tatil Amaçlı Gelen Gurbetçilerin Yabancı Plakalı Özel Araçları	68
6. Kulu İlçe Merkezinde Olof Palme Parkı	71
7. Kulu İlçe Merkezinde İsveç Lokantası	72
8. İsveç Başbakanı Fredrick Reinfeldt'in Kulu Ziyareti	73
9. Kulu İlçe Merkezinde Bir Kahvehane	75
10. Kulu İlçe Merkezinde Bir Yabancı Dil Kursu Afişi	79
11. Kulu İlçe Merkezindeki Bazı Tercüme ve Danışmanlık Büroları	80

BÖLÜM I

GİRİŞ

Göç olgusu ortaya çıktığı bölgenin toplumsal yapısını etkileyen önemli bir faktördür. Toplumsal yapıyı meydana getiren diğer toplumsal kurumlar gibi eğitim de göç süreçlerinden etkilenmektedir. Bu etkinin en belirgin biçimde ortaya çıktığı yerler ise okullardır.

Okul modern toplumun hayat damarlarından biridir. Toplumsal kültür ve değerlerin korunması ve sürdürülmesi kadar; değişim kültürünün gerekleri doğrultusunda toplumun yeniden yapılanması ile birlikte bu yeni yapının öngördüğü değerlerin oluşturulmasında önemli rol sahibidir. Çünkü eğitim değişimin gerçek anahtarıdır. Okul, bu anahtarın simgesi ve bu rolün hayata geçirilmesinde somut işlev alanıdır (Doğan, 2012a). Okul yenilikçi yönüyle her zaman çevreye katkıda bulunmak durumundadır. Ancak okulun bunu başarıyla gerçekleştirebilmesi için mensup olduğu çevrenin toplumsal yapısını dikkate alması ve bunun bilincinde olması gerekir. Çevrenin okula katkı vermesi bir beklenti olduğu kadar bir zorunluluk ve gerekliliktir. Okulun yenilikçi işlevini gerçekleştirebilmesi ait olduğu çevrede bu hedefe inanan insanların çokluğuna bağlıdır. Okulun hedeflerine inanmayan insanların kayıtsız kalmaları okulun işini yerel çevrede güçleştirici bir etkendir (Doğan, 2004).

Dış göçün yaşandığı bölgelerde yaşayan insanlar, yurt dışına göçü okula ve dolayısıyla eğitim-öğretime iyi bir alternatif olarak görmektedirler. Bu durum, okulun bulunduğu sosyal çevreden gerekli desteği alamaması ile sonuçlanmaktadır. Dolayısıyla okuldan kurumsal olarak beklenen başarı, öğrencilerin ve eğitimcilerin şahsi çabalarına indirgenmektedir.

Bu bölümde araştırmanın problemine, amacına, önemine ve sınırlılıklarına yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

20. yüzyılın ikinci yarısında başlayan ve halen devam etmekte olan Türkiye'den Batı Avrupa ülkelerine göç olayının en yoğun bir biçimde gerçekleştiği yerlerden birisi de Konya'nın Kulu ilçesidir. Bu durum o kadar belirgindir ki, ilçede toplumu şekillendiren tüm etmenlerin bir şekilde yurt dışına göç olgusuyla ilişkili olduğu gözlenebilmektedir. Örneğin, Kulu'nun nüfusu, gurbetçilerin tatil ve ziyaret için geldikleri yaz aylarında neredeyse iki katına çıkmaktadır (Korkmaz, 2011). İlçede yaz aylarının en gözde kültürel faaliyetleri olan düğünlerin özellikle yaz aylarında gerçekleşmesinin nedeni gurbetçilerin bu mevsimde ilçeye gelmeleridir. Dolayısıyla Kulu'dan yurt dışına gerçekleşen göç olayının eğitim-öğretim ortamlarında da kendini hissettirdiği gözlenmektedir.

Eğitimin ana unsurları öğretmenler, öğrenciler ve velilerdir. Bir eğitim-öğretim süreci bu üç etken unsurun doğru etkileşimi ile olumlu sonuçlanabilir. Araştırma kapsamında ilçede görev yapan öğretmenlerle yapılan mülakatlarda en çok üzerinde durulan konu öğrencilerin düşük motivasyonlarıdır. Birçok öğretmen, öğrencilerini gösterilen tüm çabaya rağmen eğitim-öğretim faaliyetlerine istenilen ölçüde dahil edemediklerini belirtmektedirler. Çünkü öğrencilerin önemli bir bölümünün öğrenim hayatını tamamladıktan sonra yurt dışına gitmeyi düşündükleri varsayılmaktadır. Herhangi bir akademik hedefi olmayan bu öğrencilerin hem derslerindeki başarılarının hem de motivasyonlarının düşük olduğu düşünülmektedir.

Araştırmanın problemini, Kulu ilçesinde meydana gelen yurt dışına göç olgusunun ilçedeki toplum hayatı, eğitim-öğretim süreçleri ve eğitimine devam etmekte olan gençler üzerindeki etkisi oluşturmaktadır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırma, Konya ili Kulu ilçesi özelinde yurt dışına göç olgusunun toplum hayatı ve eğitim-öğretim süreçleri üzerindeki etkisini tespit etmeyi ve konuya ilişkin çözüm önerileri getirmeyi amaçlamaktadır. Bu kapsamda araştırma 'gelecekte yurt dışında yaşamayı planlayan Kululu öğrencilerin,

Türkiye’de yüksek öğrenime dahil olarak hayatlarını şekillendirmek yerine yurt dışına göç etmeyi tercih etmelerinin nedenleri neler olabilir?’ sorusuna yanıt aramaktadır. Araştırmanın alt amaçları şöyledir:

- ✓ Kulu’da eğitimine devam eden lise öğrencilerinin geleceğe dönük planları arasında yurt dışında yaşamak ideali ne ölçüde önemlidir?
- ✓ Yurt dışında yaşamak isteyen öğrencileri yurt dışında yaşama düşüncesine sevk eden sebepler nelerdir?
- ✓ Kulu’da eğitimine devam eden lise öğrencilerinin akademik başarıları ile yurt dışına gitme istekleri arasında bir ilişki var mıdır?
- ✓ Akademik başarısı düşük olan öğrencilerin bu durumunda Kulu’daki göç gerçekliğinin etkisi var mıdır?
- ✓ Kulu’daki göç gerçekliğinin aile ve toplum hayatına etkileri nelerdir?
- ✓ Kulu’da yaşanan göç olgusunun eğitim-öğretim faaliyetleri üzerinde olumsuz etkileri var mıdır?

Araştırma, bu soruların cevaplarını aramanın yanında, Kulu’dan yurt dışına gerçekleşen göç ile ilgili güncel istatistiklerle konuya en son haliyle bakmayı ve konuyu bu şekilde değerlendirmeyi amaçlamaktadır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Dış göç, toplumu ve sosyal hayatı etkileyen bir olgudur. 1950’li yıllardan itibaren Türkiye’de devam etmekte olan dış göç süreci, toplumsal birçok alanda olduğu gibi eğitimde de etkisini göstermiştir. İlk bakışta bu durumun doğrudan eğitim sürecinden ziyade, toplum hayatı ve alışkanlıklarda bazı değişikliklere yol açtığı anlaşılabilir. Ancak, eğitim sürecinin içinde yer alan insanlar bizzat bu toplumun üyeleridir ve yaşanan değişikliklere birinci dereceden muhataptırlar. Dolayısıyla dış göç olgusunun öğrenciler, veliler ve hatta öğretmenler kanalıyla eğitim sürecini ve ilgili eğitim kurumlarını etkilemesi kaçınılmaz olmaktadır.

Türkiye’de yaşanan bu durumun dikkat çekici örneklerinden biri de Konya ili Kulu ilçesidir. Yöresindeki diğer bazı ilçeler gibi (Cihanbeyli,

Şereflikoçhisar, Yunak vb.) Kulu'da da yurt dışına göç toplum hayatının önemli bir gerçekliğidir. Yaşanan göç olayı ilçeyi bütünüyle etkilemektedir. Kulu'da yaşayan nüfustan çok daha fazlasının Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde yaşadığı bilinen bir gerçektir. Genel olarak İsveç'e göçün yaygın olduğu yöre, en kısa ifadeyle; Türkiye'de yurt dışına göç olgusu ve ülkemizdeki sonuçları açısından tüm toplumsal yapısıyla bir kompozisyonudur. Aile hayatından siyasete, eğitimden ekonomiye kadar her şey göçten etkilenmekte ve göçü etkilemektedir.

İlçede yaşanan göç olaylarının, plansız ve programsız biçimde yurt dışında yaşamaya özenen büyük bir öğrenci grubu nedeniyle eğitim-öğretimi etkilediği düşünülmektedir. Bu durum aynı zamanda ilçedeki iş ve beyin gücünün yurt dışına çıkması anlamına geldiği için, dış göç olgusunun ilçedeki üretim faaliyetlerini ve entelektüel ortamı da olumsuz etkilediği varsayılmaktadır. Türkiye'de Kulu gibi göç olgusunu yaşayan birçok yöre vardır. Dolayısıyla Kulu özelinde sınırlı kalan araştırma, ortaya koyacağı bilgiler, tespitler ve çözüm önerileriyle de bahsi geçen diğer benzer yöreler için örnek teşkil edebilecektir.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma Kulu'da yaşamakta olan lise öğrencileri ile sınırlıdır. Kulu'da öğrenimine devam etmekte olan lise öğrencileri, gelecekte yurt dışında yaşama potansiyeli en yüksek grup olarak düşünülmüştür. Bu yaklaşımda lisede eğitim gören gençlerin mezun olduklarında geleceğe dönük bir planlama içinde oldukları düşüncesi etkili olmuştur. Dolayısıyla, örneklem grubuna ilköğretim öğrencileri dâhil edilmemiş, elde edilen örneklem grubunun çalışma evrenini temsil edeceği varsayılmıştır. Ayrıca, ilçede bulunan Meslek Yüksekokulu'nda öğrenim gören öğrencilerin birçoğu Kulu dışından geldikleri için bu öğrenciler de örneklem grubuna dahil edilmemiştir.

Çalışma grubu Kulu merkezde bir lisede eğitimine devam etmekte olan öğrencilerle sınırlı tutulmuştur. Bu yaklaşımda, Kulu'nun kasaba ve köylerinde yaşayan öğrencilerin birçoğunun Kulu ilçe merkezinde bir lisede öğrenimlerine devam etmesi etkili olmuştur.

Ayrıca, araştırma Kulu'dan yurt dışına göçün bölgedeki muhtemel etkileri üzerine yoğunlaştığı için, göç tanımlamalarının yapıldığı üçüncü bölümde iç göçten daha çok dış göçün kavramsal boyutu üzerinde durulmaktadır.

Araştırma sürecinde tüm öğretmenlerle görüşmek mümkün olmadığı için grup sınırlandırılmış, grubu temsil ettiği düşünülen 4 öğretmen ile odak grup tekniği ile görüşülmüştür.

BÖLÜM II

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma evreni ve örneklem grubu ile elde edilen verilerin toplanması ve bu verilerin analizi ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

2.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma tarama modeli şeklinde düzenlenmiştir. Tarama modeli, geçmişte ve halen var olan durumu olduğu gibi betimlemeyi amaçlayan bir araştırma yaklaşımıdır. Bu model daha çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacıyla, evrenin tümü ya da ondan alınacak örnek ya da grup üzerinde yapılmaktadır (Karasar, 1998). Tarama modelinde geniş bir alana ulaşma imkanı vardır. Bu modelde daha çok bilgi formları (anket) kullanılır. Detaylar daha az yer alır ve fakat geniş bir alana uygulanabilir (Doğan, 2012b). Bu bağlamda araştırma, tarama modelinde desenlenmiş betimsel bir alan araştırmasıdır.

Bu araştırmada ayrıca araştırmacı tarafından geliştirilen veri toplama araçları kullanılmış ve araştırma problemi çevresinde literatürde yapılmış çalışmalar taranmıştır.

2.1.1. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Kulu'da eğitim hayatını sürdürmekte olan Kululu gençler oluşturmaktadır. Örneklem seçiminde ise 'çalışma grubu' tekniği kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Kulu ilçesinde 9. ,10. , 11. ve 12. sınıfta öğrenim görmekte olan 14-19 yaş arasındaki lise öğrencileri

oluşturmaktadır. Bu bağlamda, 9. sınıfta öğrenim gören 398 öğrenci, 10. sınıfta öğrenim gören 250 öğrenci, 11. sınıfta öğrenim gören 229 öğrenci, 12. sınıfta öğrenim gören 201 öğrenci araştırmaya dahil edilmiştir.

Tablo 1. Çalışma Grubu Tablosu

		Öğrencilerin Öğrenim Gördüğü Sınıf				
		9	10	11	12	Toplam
Öğrencilerin Öğrenim Gördüğü Okul	Kulu Lisesi	165	68	81	72	386
	Kulu METEM	70	69	35	29	203
	Kulu Anadolu Lisesi	111	85	87	81	364
	Kulu İHL	52	28	26	19	125
	Toplam	398	250	229	201	1078

2.2. Veri Toplama Süreci

Bu araştırmada veri toplama süreci iki aşamadan oluşmaktadır. Bu aşamalardan ilki literatür taramasıdır. Göç kavramı ve göçle eğitim ilişkisini konu edinmiş kitap, akademik tez, makale, bildiri, bülten, sempozyum ve araştırma raporları incelenmiştir. Göç kavramının tarihsel gelişimi ve sosyolojik arka planı, kavramın Türkiye boyutunda geçirdiği süreç ve göçün eğitimle ilişkisi araştırmanın kavramsal çerçevesini oluşturmaktadır. Problemin anlaşılır bir biçimde sunulması ve değerlendirme boyutunun da aynı ölçüde sağlıklı sürdürülebilmesi için araştırmanın kavramsal boyutu geniş tutulmuştur.

Veri toplama sürecinin ikinci aşamasını ise alan araştırması oluşturmaktadır. Bu aşamada veri elde etmek amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen veri toplama araçları kullanılmıştır.

2.2.1. Veri Toplama Araçlarının Geliştirilmesi

Veri toplama sürecinin sağlıklı ilerleyebilmesi, kullanılan araçların verimli ve güvenilir oluşuna bağlıdır. Bunun için ise, veri toplama araçlarında

kullanılacak önerme ve soruların belli bir gözlem ve değerlendirme sonucu oluşturulması gerekmektedir. Araştırmada elde edilen veriler, bu tür bir gözlem ve değerlendirme sonucu araştırmacı tarafından hazırlanan veri toplama araçlarıyla elde edilmiştir.

Uzman görüşleri alındıktan ve gerekli değişiklikler yapıldıktan sonra kullanılan anket formu konu, amaç, varsayımlar ve örneklemin özellikleri dikkate alınarak çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin;

- ✓ Kişisel ve demografik bilgileri
- ✓ Aile bilgileri
- ✓ Eğitim bilgileri
- ✓ Yurt dışında bulunan tanıdık ve akrabalarına ilişkin bilgiler
- ✓ Gelecekte yurt dışına gitmeyle ilgili fikirleri gibi bölümlerden oluşmuştur.

Anket formu kapalı ve açık uçlu olmak üzere toplam 27 sorudan oluşmaktadır (Ek-1). Çalışma grubunu oluşturan gençlere aile bilgilerinin yanı sıra yurt dışına göçle ilgili idealleri, varsa bağlantıları ve bireysel görüşleri sorulmuştur.

Kulu'nun önde gelen eğitimci ve yöneticileri ile yapılan mülakatlarda açık uçlu yoğunlaşmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Öğretmenlerle yapılan görüşme ise odak grup tekniğiyle gerçekleştirilmiştir. Hem açık uçlu yoğunlaşmış görüşmelerde hem de odak grup görüşmesinde, daha önceden hazırlanmış sabit sorulardan oluşan yapılandırılmış görüşme formu benzeri bir form kullanılmamıştır. Bunun yerine belli konu başlıkları belirlenerek görüşme esnasında yöneltilen sorular bunlar arasından seçilmiştir. Serbest görüşmeler esnasında ilave sorularla kapsam zenginleştirilmiştir. Görüşmelerde veriler görüşme yapılan kişilerden izin alınarak ses kayıt cihazı vasıtasıyla elektronik ortama aktarılmış, aynı zamanda çözümlenerek düz yazı biçiminde kaydedilmiştir.

2.2.2. Veri Toplama Araçlarının Uygulanması

Araştırmada hazırlanan anket formları Kulu Anadolu Lisesi, Kulu Lisesi, Kulu Mesleki Eğitim ve Teknik Eğitim Merkezi (METEM) ve Kulu İmam Hatip

Lisesi'nde uygulanmıştır. Uygulama aşamasına geçilmeden önce Kulu Kaymakamlığı ve Kulu İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'nden gereken izinler alınmıştır.

Araştırma ile ilgili hazırlanan anket formu, uygulama safhasına geçilmeden önce, Kulu Anadolu Lisesi'nde 25 öğrenci üzerinde ön test uygulaması yapılmıştır. Böylelikle soruların uygunluk derecesi ve anlaşılabilirliği denetlenmiştir. Elde edilen sonuçlar doğrultusunda, anket formunda hem şekil hem de içerik yönünden gerekli değişiklikler yapılmıştır. Anket formunda 30 olan soru sayısı, ön test uygulaması sonrası öğrencilerin cevaplamakta zorlandığı ve araştırmacının problemi yansıtmada konusunda yetersiz gördüğü 3 soruyu anket formundan çıkarması sonucu 27'ye düşürülmüştür. Aynı zamanda sıralamada anlamlılık sağlanması açısından bazı soruların yerleri değiştirilmiş, öğrencilerin sorulara verdiği cevaplardan hareketle bazı sorulara sonradan şıklar eklenmiştir. Anket formunda yer alan soruların sayısının mümkün olduğunca az ve kolay anlaşılır olmasına özen gösterilmiştir. Bunun nedeni, örneklem grubunu oluşturan lise öğrencilerinin, anket sorularını cevaplarken sıkılmamaları ve dikkatlerinin dağılmamasını sağlamaktır. Anket uygulanırken anketin amacına dair bilgi verilmiş, katılımcılar anket formlarına isim yazmamaları konusunda uyarılmıştır. Dolayısıyla sorulara verilen cevapların amaca uygun ve güvenilir olması sağlanmıştır.

Kulu'da yaşanan yurt dışına göç sürecinin toplum hayatında ve eğitim-öğretim ortamlarında ne gibi etkileri olduğunu tespit etmek amacıyla, konuyla yakından ilgili olan kişilerle görüşülmüştür. Kulu İlçe Milli Eğitim Müdürü ile yapılan görüşme 04.05.2012 tarihinde müdürlük makamında, Kulu eski Belediye Başkan Yardımcısı ile yapılan görüşme 03.05.2012 tarihinde kişinin işyerinde, Kulu Anadolu Öğretmen Lisesi Müdürü ile yapılan görüşme 03.05.2012 tarihinde müdür odasında ve Kulu Eğitim Kültür Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği Başkanı ile yapılan görüşme ise 03.05.2012 tarihinde dernek binasında gerçekleştirilmiştir. Mülakatlarda açık uçlu yoğunlaşmış görüşme yöntemi kullanılmıştır. Görüşmeler başlamadan önce, katılımcıların kendilerini rahat hissetmeleri ve güven ortamının oluşturulması amacıyla araştırmanın kapsamı ve hedefi ile ilgili yeterli bilgilendirme yapılmıştır. Görüşmelerin kayıt altına alınması için katılımcılardan izin istenmiştir.

Öğretmenlerle gerçekleştirilen odak grup görüşmesi öğretmenlerin katılımının kolaylaşması için 05.05.2012 tarihinde Kulu Öğretmenevi'nde gerçekleştirilmiştir. Görüşmeden önce öğretmenler araştırmanın kapsamı hakkında bilgilendirilmiştir. Katılımcı öğretmenlerden olabildiğince rahat davranmaları istenmiştir. Görüşme, araştırmacının özellikle oluşturduğu bir tartışma ve bilgi alışverişi ortamında gerçekleştirilmiştir. Buradaki amaç, görüşmeye katılan öğretmenlerin, tartışılan konu üzerinde birbirlerine ilham kaynağı olabilecek ifadeler kullanmalarınıdır. Böylelikle konu hakkında öğretmenlerin görüşlerini eksiksiz yansıtılmaları sağlanmıştır.

2.2.3. Verilerin Analizi

Uygulanan anket sonrası elde edilen veriler SPSS 17 programı vasıtasıyla kodlanarak bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Soruların büyük bölümünün kapalı uçlu olması verilerin elektronik ortama daha doğru biçimde aktarılmasını ve sonuçların güvenilir olmasını sağlamıştır. Ankette yer alan tüm sorularla ilgili frekans tabloları, betimleyici istatistikler ve ayrıca birbirleriyle ilişkili oldukları düşünülen değişkenler ile ilgili çapraz tablolar elde edilerek yorumlanmıştır.

Ayrıca, Kulu İlçe Milli Eğitim Müdürü, Kulu eski Belediye Başkan Yardımcısı, Kulu Anadolu Öğretmen Lisesi Müdürü, Kulu Anadolu Öğretmen Lisesi Müdür Yardımcısı ve Kulu Eğitim Kültür Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği Başkanı ile yapılan açık uçlu yoğunlaşmış görüşme ve öğretmenlerle yapılan odak grup görüşmesinden elde edilen veriler betimsel analiz yöntemiyle değerlendirilip yorumlanmıştır. Böyle bir tercihte amaç, bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunmaktır. Veriler açık bir biçimde betimlendikten sonra yapılan bu betimlemeler neden sonuç ilişkisi içinde açıklanmış ve yorumlanmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

Araştırmanın son bölümünde araştırma kapsamında elde edilen veriler 'Karma Yöntem'le analiz edilmiştir. Karma Yöntem, araştırmacının bir çalışma veya birbirini izleyen çalışmalar içerisinde nitel ve nicel yöntem, yaklaşım ve kavramları birleştirmesi olarak tanımlanır (Johnson ve Onwuegbuzie, 2004). Araştırmada karma yöntemin zenginleştirilmiş

deseninden yakınsama modeli kullanılmıştır. Zenginleştirilmiş desen, araştırmacıların nicel ve nitel yöntemleri aynı zaman diliminde ve eşit ağırlık vererek uyguladıkları tek aşamalı bir desendir (Creswell ve Plano Clark, 2007). Yakınsama modelinde araştırmacı aynı olgu ile ilgili nicel ve nitel verileri ayrı ayrı toplar ve analiz eder. Daha sonra araştırmacı elde edilen nitel ve nicel sonuçların benzerlik ve farklılıklarını karşılaştırarak sonuçları yorumlama sırasında birleştirir (Tashakkori ve Teddlie, 2003).

2.3. İlgili Araştırmalar

Göç kavramı ve kavramdan kaynaklanan problemler, sosyal bilimlerin en gözde konularından biridir. Özellikle yasadışı yollardan elde edilen kaçak göçmen statüsü, devletlerin birbirleriyle olan münasebetlerini etkileyecek derecede önemli hale gelmektedir. Daha iyi bir hayat umuduyla hayatlarını geri kazanmak isteyen insanları sömüren, onların beklentilerini istismar eden çeteler ve şebekelerin varlığı olayı çok daha ciddi bir hale getirmektedir. Bu nedenle başta Birleşmiş Milletler olmak üzere, uluslar arası birçok kuruluş tarafından göç kaynaklı problemler üzerine araştırmalar yapılmakta ve bu problemlere çözüm yolları aranmaktadır.

Göçle ilgili çok geniş bir literatüre ulaşabilmek mümkündür. Ancak aynı durumun göç ve eğitim ilişkisini inceleyen araştırmalar için geçerli olduğu söylenemez. Özellikle, göç veren bölgede kalanlar üzerine yapılmış araştırmalarda eğitim boyutuna rastlamak güçtür. Kulu'nun göç gerçekliği ile ilçedeki eğitim ve sosyal yapı ilişkisini incelemeyi amaçlayan bu çalışmanın belirlenen özelliklerde yapılan ilk araştırma olduğu söylenebilir.

Araştırma kapsamında gerçekleştirilen literatür taraması Kulu, yurt dışına göç, göç edenler ve geride kalanlar kavramları üzerinden gerçekleştirilmiştir. Bu bölümde göç sonrası geride kalanlar hakkında ulusal ve uluslar arası düzeyde yapılmış lisansüstü çalışmalar ile ulusal düzeyde yapılmış kent monografilerinden dikkat çekici olanlarına yer verilmiştir.

2.3.1. Ulusal Araştırmalar

Kitaplar

- ✓ Vassaf, Gündüz. (2002). *Daha Sesimizi Duyurmadık: Almanya'da Türk İşçi Çocukları* (2. baskı). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Gündüz Vassaf'ın Türkiye'den yurt dışına ve özellikle Batı Avrupa ülkelerine gerçekleşen göçün, orada yerleşen aileler ve çocukları üzerindeki etkisini araştıran 'Daha Sesimizi Duyurmadık' isimli çalışması Türkiye'den yurt dışına göç konusundaki önemli eserlerden biridir. Bu çalışmada Vassaf, Almanya'da yaşayan Türk işçi çocuklarının yabancı bir toplum içinde yaşadığı sorunları ve aynı zamanda göçmen ailelerin karşılaştığı problemleri psikolojik açıdan ele almıştır. Vassaf, yaşanan problemleri ırkçılık, asimilasyon, kimlik bunalımları, çocukların iki kültür arasında kalmaları, ailevi meseleler ve işçi çocuklarına yönelik politikalar ekseninde tahlil ederken, kısa gözlemler ve yaşantı örneklerini alıntı yaparak konuyu zenginleştirmiştir. Ayrıca yazar, yaşanan problemlere kendi bakış açısıyla çözüm önerileri getirmektedir.

- ✓ Abadan-Unat, Nermin. (2006). *Bitmeyen Göç: Konuk İşçilikten Ulus-Ötesi Yurttaşlığa* (2. baskı). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Nermin Abadan-Unat'ın 'Bitmeyen Göç' isimli kitabı alanda yayınlanmış bir diğer önemli eserdir. Kitapta uluslar arası göçün kuram ve kavramlarına açıklık getirilirken, bu kuramların en önemli olanları şu şekilde sıralanmaktadır: Neoklasik dönemin makro ve mikro kuramları, yeni ekonomi, ikiye bölünmüş emek piyasası, dünya sistemleri, ilişkiler ağı, kümülatif nedensellik, kurumsal kuram ve göç sistemleri kuramı. Türk dış göçünün aşamalarının anlatıldığı bölümde, göçün başladığı 1950'lerden 1990'lı yıllara kadar olan her 10 yıllık süre bir dönem olarak ele alınmaktadır. Yine bu bölümde döviz transferleri, tasarruflar, sosyal içerikli Türk yasaları, Köy Kalkınma Kooperatifleri (KKK), Türk işçi şirketleri ile Ortadoğu'ya

yönelen Türk işgücü akımından bahsedilmektedir. Kitapta, ilki Federal Almanya'da (1963), ikincisi ise Yozgat'ın Boğazlıyan ilçesinde (1973) olmak üzere iki alan araştırmasına ve bulgularına yer verilmiştir. İlk araştırmada Almanya'ya giden birinci nesil Türk işçilerin özellikleri, onların ilk kez karşılaştıkları sanayi yaşamı karşısındaki tutumları ve Alman toplumuyla olan ilişkileri aydınlatılmaya çalışılmaktadır. İkinci araştırmada ise, yaşanan dış göç sürecinin Boğazlıyan ilçesi üzerindeki sosyal etkileri görülmektedir.

- ✓ Arayıcı, Ali. (2002). *Türkiye'den Avrupa'ya Göçün 40 Yılı* (1. basım). İstanbul: Ceylan Yayıncılık.

Arayıcı'nın çalışması üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, yurtdışına göçmen emekçi işgücü ve uzman göçünün getirdiği zararlar ile göç olayının ortaya çıkışı, sosyoekonomik ve siyasi nedenleri, göçmenlik olgusu ve dış göç olayının tarihsel analizi işlenmiştir. Ayrıca Avrupa ülkelerinde bulunan göçmenlerin ve sığınmacıların genel sorunları, göçmenlerin sosyal kökenleri ve eğitim düzeyleri, kadınların toplumsal yapılarıdaki yerine açıklık getirilmekte ve bu konularda çözüm yolları sunulmaktadır. İkinci bölümde, Avrupa ülkelerinde son yıllarda yaşanan ekonomik kriz, işsizlik durumu, yaşlı nüfus ve yabancı işgücüne olan gereksinim vurgulanırken yabancı düşmanlığı ve ırkçılık tehlikesinin artması, ırkçı şiddet olayları, ırkçı ve faşist nitelikli partilerin giderek güçlenmesi konularına değinilmektedir. Göçmen işçilere karşı işyerinde, okulda, sokakta ve yaşamın her alanında yapılan ayrımcılık ve bu ayrımcılığa karşı mücadele biçimleri anlatılmaktadır. Avrupa'daki göçmen çocukların en önemli sorunları olan eğitim ve öğretim, anadilde ve kültürde öğretim, dil öğretiminin önemi ve göçmen çocukların güncel yaşamda, okulda ve evde karşılaştıkları sorunlar üçüncü bölümde irdelenmektedir. Eğitim ve öğretim kurumlarındaki şiddet, uyuşturucu bağımlılığı, çocuklar arasında evden ve okuldan kaçmalar, eğitim ve öğretimde başarısızlıklar ile aile içi çatışmalar da bu bölümün konuları arasındadır.

✓ Çokum, Sevinç. (1996). *Çırpıntılar*. İstanbul: Ötüken Yayınları.

Türk edebiyatında göç üzerine kurgulanan hikayeler ve romanlar daha çok iç göçten kaynaklanan durumları okuyucuya sunmaktadır. Ancak Sevinç Çokum'un 'Çırpıntılar' adlı romanı, bir Türk ailesinin Avustralya'ya göç etmesi ve sonrasında yaşadıklarını anlatması açısından ayrı bir yerde durmaktadır. Yazar eserinde yurt dışına göç eden Türklerin yaşadıkları uyum problemlerine ve kendi kültürlerini yaşatma çabalarına yer vermiştir. Eserde göç eden Türk ailesi, yaşadıkları bölgede tanıştıkları başka Türk aileleriyle Avustralya'da kültürlerini yaşama gayretine girmişlerdir. Bu amaçla, kadınların el işlerini sergileyebilecekleri ve Türk yemeklerinin yapıldığı bir 'Türk Evi' kurmuşlardır. Hikayenin devamında evin oğlunun yaşadığı uyum problemleri dayanılmaz hale gelince aile reisi İstanbul'a dönmeye karar vermiştir. Ancak ülkesine geri dönüş yapan aile bu sefer kendi ülkesinde uyum problemleri yaşamaya başlayınca tekrar Avustralya'ya dönmeye karar vermiştir. Bu durum yurt dışına göç eden insanların iki kültür arasında kalmalarına örnek teşkil etmektedir.

✓ Korkmaz, Arif. (2011). *Göç ve Din* (1. baskı). Konya: Çizgi Kitabevi.

Arif Korkmaz'ın göç ve din arasındaki ilişkileri Kulu'dan İsveç'e gitmiş göçmenlerin dini hayatları bağlamında çözümlediği ve göçün İsveç'teki Kululu göçmenlerin dini hayatı üzerindeki etkilerini analiz ettiği çalışması 'Göç ve Din', Kulu hakkında yapılmış en önemli ve en kapsamlı akademik çalışmalardan biridir. Bunun yanında, din sosyolojisi alanının kayıp halkalarından biri olan 'göç ve din ilişkileri' üzerine ortaya konan en önemli eserlerden biridir. Araştırma, göç sürecinin dindarlığı olumsuz yönde etkilediğini ve göçmen dindarlığının demografik ve sosyokültürel değişkenlerden etkilendiğini ortaya koymaktadır. Bir başka ifadeyle, araştırmadan elde edilen sonuçlara göre Kulu'dan İsveç'e gerçekleşen göçün, Kululuların dindarlıklarında Türkiye'deki hemşerilerine kıyasla bir düşüşe yol açmış olması, onların görece muhafazakar bir toplumsal ortamdaki dünyanın en seküler toplumlarından birine gelmiş olmalarına bağlanabilir.

- ✓ Mengüç, Arslan. (1992). *İlk Gelenler: Kendi Ağızlarından İsveç Türkleri 1*. Türkiye: Paymaş A.Ş.

Arslan Mengüç'ün, anlamlı birçok fotoğrafa ve dokümana da yer verdiği belgesel çalışması 'İlk Gelenler', İsveç'teki Türk işçilerinin sorunlarını ve mücadelelerini kendi ağızlarından okuyucuya aktarması açısından özgün bir çalışma niteliğindedir. Kitap, Mengüç'ün kendi ifadesiyle, İsveç'e gelen Türklerin yaşantılarında birkaç yıllığına açtıkları bir parantezin giderek kalıcı bir göç haline gelişinin öyküsüdür. Avrupa'ya göç eden Türkler bir gün Türkiye'ye dönüş ümidi içinde olduklarından, İsveç'te geçici süreyle kalacaklarına inanmaktadırlar. Ancak, birinci kuşak göçmenlerin bir gün Türkiye'ye dönüşleri gerçekleşse bile, çocukları ve torunları için aynı şeyi söylemek güçtür.

- ✓ Samancı, Ahmet. (2007). *Bir Göç Bin Ölüm*. Stockholm: Författares Bokmaskin
- ✓ Samancı, Ahmet. (2000). *Kululular Kuzeyde De Ölürler*. Stockholm Författares Bokmaskin
- ✓ Samancı, Ahmet. (2002). *Kululular Neden Ağlıyor* (2. basım). Stockholm: Författares Bokmaskin

Ahmet Samancı, *Kululular Neden Ağlıyor*, *Bir Göç Bin Ölüm* ve *Kululular Kuzeyde De Ölürler* isimli kitaplarında Kulu'dan İsveç'e yaşanan göç süreçlerini duygusal boyutuyla ele almıştır. Aynı zamanda bir Kululu olan Samancı, romanlarını gerçek kişi, zaman ve mekanlar üzerine kurgulamıştır. Bu haliyle Samancı'nın eserleri, Kulu'dan İsveç'e göçün gerçek hikayelerini anlatmaları açısından önemlidir. Kitaplar göç sürecini anlatmanın yanında, Kulu'nun o dönemini yansıtan tasvirlerle, maniler ve deyişlere, Kulu'nun demografik yapısına ve kültür hayatına yer vermesiyle de önemli birer kaynak eser durumundadırlar.

- ✓ Kaya, Bülent. (2001). *Sevgileri Boşaltılmış Evler. Göç Öyküleri, Söyleşileri ve İncelemeleri* (1. basım). Ankara: Ürün Yayınları.

Kendisi bir sosyal hizmetler uzmanı olan Bülent Kaya 'Sevgileri Boşaltılmış Evler' adlı çalışmasında Kulu'dan yurt dışına göç eden insanların öykülerine ve onlarla yapılan mülakatlara yer vermiştir. Kitapta ayrıca İsveç'te yaşayan Kululuların iş yaşamında, sosyal hayatta ve eğitim hayatında karşılaştıkları sorunlar da ortaya konmaktadır. Kaya'ya göre yaşanan ortamda, insanın sorumluluk duygusu içinde bulunduğu bölgenin sorunlarını tespit ederek veya düşünerek eyleme geçmeye yönelik davranışta bulunması gerekir. Sorumluluk duygusu içinde olmayan bir toplumda yaşanan göçler ise sevgiyi zamanla yok etmektedir.

- ✓ Sönmez, Tekin. (2006). *Batı Rüyası Okulu Kulu* (3. basım). İstanbul: NIS Media.

Tekin Sönmez'in 'Batı Rüyası Okulu Kulu' adlı belgesel nitelikli kitabında, yaşayan yedi Kulu Belediye Başkanı ile yapılan mülakatlar yer almaktadır. Kitap, ilçeden yurt dışına gerçekleşen göç sürecinde, belediyenin ve gelmiş geçmiş belediye başkanlarının göçle alakalı icraatları, özellikle de İsveç'le olan resmi ilişkileri hakkında bilgi vermesi açısından önemlidir. Bunların yanında, yapılan söyleşilerde kısa öyküler ile Kulu'nun kültür hayatı ve bu hayat biçiminin göçle olan ilişkisi hakkında bilgiler bulunmaktadır.

Lisansüstü Çalışmalar

Türkiye'den yurt dışına göç söz konusu olduğunda, genellikle merak edilen ve araştırma konusu olan olaylar, yabancı bir ülkede yaşamının Türk göçmenler üzerindeki toplumsal etkisi kapsamında değerlendirilmiştir. Bu bağlamda düşünüldüğünde, konuyla ilgili birçok akademik çalışmanın olduğu söylenebilir. Ancak göç eden bireyin geride bıraktıkları veya göç veren bölgede göç etmeyen insanların süreçle olan ilişkileri (eğitimsel, ekonomik, dini vb. boyutlarıyla) özelinde yeterli akademik çalışmaya rastlamak güçtür.

- ✓ Semiz, Celal. (1994). *Yurt Dışındaki İşçilerin Türkiye'de Kalan Aile Bireyleri ve Sorunları (Tavşançalı Örneği)*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Celal Semiz'in 'Yurt Dışındaki İşçilerin Türkiye'de Kalan Aile Bireyleri ve Sorunları – Tavşançalı Örneği' adlı yüksek lisans tez çalışması göç ve dış göçün tarihsel sürecini açıkladıktan sonra, dış göçün kadınlar ve çocuklar üzerindeki etkisine yoğunlaşmaktadır. Tavşançalı Kulu'nun bir kasabasıdır ve ilçenin yurt dışına en çok göç veren yörelerindedir. Araştırmada edinilen bulgulara göre, Tavşançalı'dan yurt dışına gitmiş olan işçilerin yüzde 76.83 gibi yüksek bir kesimi fakirlik gerekçesiyle bu yolu tercih etmektedirler. Ayrıca, araştırmada ortaya çıkan bir diğer önemli husus da kadınların aile birleşimi konusundaki ısrarlı tutumlarıdır. Yüzde 40'luk bir kesimin gitmek istediği halde yasal engeller nedeniyle yurt dışına gidemeyişleri dikkat çekmektedir. Semiz bu konuyla ilgili olarak, göç kabul eden ülkelerce aile birleşimi noktasında alınan zorlaştırıcı kararların, ikili görüşmelerle bu yönde sıkıntısı olan ailelerin problemlerine çözüm aranması gerektiğini ifade etmektedir. Semiz ayrıca, aile birleşiminin Türkiye'de olmasının da çözüm olabileceğini, bunun da işçilerin yatırımlarını ve tasarruflarını Türkiye'ye yönlendirmelerini sağlayarak mümkün olabileceğini belirtmektedir. Araştırmada, geliştirilecek eğitim politikalarıyla gerek yurt dışında aileleri ile birlikte olup Türkiye'de eğitim görmek isteyen işçi çocukların, gerekse Türkiye'de yaşayıp parçalanmış ailenin tüm olumsuzluklarına rağmen üniversite okumak isteyen gençlerin durumlarına çözüm bulunabileceği belirtilmektedir.

- ✓ Köktepe, Murat. (2008). *Emirdağ İlçesinden Belçika'ya Olan Göçler*.
- ✓ Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi
- ✓ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.

Türkiye'nin birçok yöresi 1960'lı yılların başından itibaren dış göç kavramını derinden yaşamaktadır. Bu göçler Avrupa'nın muhtelif ülkelerine gerçekleşmektedir. Kulu'dan yoğunluklu olarak İsveç'e gerçekleşen spesifik göçün bir benzeri Afyonkarahisar'ın Emirdağ ilçesinde olmaktadır. Tıpkı Kulu'daki göçün İsveç'te yoğunlaşması gibi, Emirdağ'dan gerçekleşen göç de daha çok Belçika'da yoğunlaşmaktadır. Kulu ve Emirdağ'ın bu benzerliklerinden dolayı göçten kaynaklanan sosyolojik problemlerinin de birbirine yakın olacağı düşünülebilir. Bu anlamda Murat Köktepe'nin 'Emirdağ İlçesinden Belçika'ya Olan Göçler' adlı yüksek lisans tez çalışması,

araştırmadan elde edilen bulgular ve sonuçları itibariyle önemli hale gelmektedir. Araştırma, günümüze 58 binden fazla Emirdağlının yurt dışında yaşadığını ve bunlardan en az 36 bininin Belçika'da ikamet ettiğini ortaya koymaktadır. Emirdağ'dan Belçika'ya gerçekleşen göç, Türkiye'nin diğer bölgeleri gibi, büyük oranda ekonomik sebeplere dayanmaktadır. Ancak ekonomik sebepler kadar zirai verimsizlik, coğrafi yapı ve akrabalık/hemşerilik gibi faktörlerin de göçte etkili olduğu söylenebilir. Köktepe araştırmasında Emirdağ'dan Belçika'ya gerçekleşen göçlerin son zamanlarda azaldığını, ancak evlilikler yoluyla halen devam ettiğini ve asıl trajedinin evlilik müessesinin bozulmasında olduğunu ifade etmektedir. Çünkü Kulu'da olduğu gibi, Emirdağ'da da evliliklerin büyük bir çoğunluğu akrabaların aracılığı ve görücü usulüyle gerçekleşmektedir. Evlilik yolu ile Belçika'ya göç eden kişilerin çoğunluğu birbirlerini tanıma imkanı bulamadıklarından ve yaşam farklılıklarından dolayı evliliklerinde çok fazla uyum sorunları yaşamaktadırlar. Belçika'ya işçi olarak gitmek için yapılan evliliklerin çoğunluğunun ya boşanmayla bittiği ya da çok büyük sıkıntılarla devam ettiği anlaşılmaktadır.

✓ *Aidiyet, Göç ve Tarımın Şehri: Kulu Sempozyumu*, 19-21 Ekim 2012, Kulu, Konya.

Kulu'da yaşanan göç süreci, son birkaç yıldır bazı önemli çalışmaların konusu olmaktadır. Bunlardan en önemlisi, 19-21 Ekim 2012'de Kulu tarihinde ilk kez gerçekleştirilmiş olan 'Aidiyet, Göç ve Tarımın Şehri: Kulu Sempozyumu'dur. Kulunun göç sürecini tarih, coğrafya, sosyoloji, ekonomi ve eğitim açısından değerlendiren sempozyum, geniş katılımlı ve verimli bir çalışma olarak Kulu'da bir ilk olmuştur. Araştırmanın kaleme alındığı tarih itibariyle, henüz sempozyumun bir kitap çalışması oluşturulmamıştır. Sempozyumdaki çalışmaların kitaplaştırılarak kayıt altına alınması, elde edilen verilerin topluma, konuya ilgi duyanlara ve konuyu farklı boyutlarıyla incelemek isteyen araştırmacılara önemli bir kaynak teşkil edeceği için önemlidir.

- ✓ 500 Aile: Türklerin Avrupa'da Göç Tarihleri, Essex University.

Kulu'dan yurt dışına göçü konu alan bir diğer çalışma ise '500 Aile: Türklerin Avrupa'da Göç Tarihleri'dir. 2009'da başlayan ve 4 yıl sürmesi öngörülen proje, Essex Üniversitesi Sosyoloji Bölümü öğretim görevlilerinden Ayşe Güveli'nin başkanlığında gerçekleştirilmiştir. Ulusal basına da yansıyan proje'nin amacı, göç süreçlerini ve kuşaklar arası sosyal, ekonomik, kültürel kaynakların, değer ve davranışların aktarımını araştırmaktır. Denizli'nin Acıpayam, Afyonkarahisar'ın Emirdağ, Konya'nın Kulu, Sivas'ın Şarkışla ve Trabzon'un Akçaabat ilçelerinde yaklaşık 6 bin kişiyle görüşülmesi planlanan araştırma henüz kitaplaştırılmamıştır.

2.3.2. Uluslar Arası Araştırmalar

- ✓ Bennett, R., Clifford, D. ve Falkingham, J. (2013). Household Members' Migration and the Education of Children 'Left Behind': Empirical Findings from Tajikistan and Reflections for Research Practice, *Population, Space And Place*, 19, 1–14, Published online 10 January 2012 in Wiley Online Library (wileyonlinelibrary.com) DOI: 10.1002/psp.1698. Erişim Tarihi: 31.01.2013.

Bennett, Clifford ve Falkingham çalışmalarında gelişmekte olan ülkelerden yapılan göçlerde ekonomik veya yasal yetersizliklerden dolayı göç edenlerin ailelerini beraberlerinde götürmediklerini ifade etmişlerdir. İlk bakışta bu durum geride kalanlar için ekonomik bir ferahlık gibi görünse de gerçekte daha karmaşık sosyal sonuçlar doğurmaktadır. Çalışmada uluslar arası iş göçünün oldukça yüksek olduğu bir ülke olan Tacikistan'da göçten geriye kalan çocuklar üzerinde inceleme yapılmıştır. Çalışmanın giriş kısmında Tacikistan'ın genel yapısı ve göçün çocukları etkileme biçimi üzerinde durulmuş ve göçün eğitime etkisi üzerine yapılmış çalışmalar özetlenmiştir. Çalışmada 4860 kişiden elde edilen veriler kullanılmıştır. Alan çalışması Eylül ve Ekim 2007'de yapılmıştır. Örneklem grubunu 2006-2007 öğretim yılının başlangıcında 11-17, araştırma sürecinde 12-18 yaşında olan öğrenciler oluşturmuştur. Araştırmada öğrencilerin annelerinin, babalarının

veya aileden başka bir bireyin yurt dışına göç etmiş olma durumlarının frekans dağılımları; annenin-babanın, kardeş veya akrabaların göç durumları, öğrencilerin yaşları, cinsiyetleri, anne-baba eğitim durumu, gelir durumu ve yaşadıkları bölgelere göre okula devam etme durumları analiz edilmiştir. Araştırmada genel olarak şu sonuçlara ulaşılmıştır; Ebeveynlerinden yurt dışında olan öğrencilerin olmayanlara göre okula devam durumları daha düzenlidir. Ebeveyni yurt dışına göç etmiş öğrencilerin, ebeveyni Tacikistan'da olup da boşanma gibi nedenlerle ayrı kalanlardan daha düzenli okula gittikleri tespit edilmiştir. Bilimsel çalışmaların genellikle ebeveynlerin göçlerinin etkileri üzerinde olmasına rağmen, öğrenciler okul hayatlarının sadece ebeveynlerinin göç etmesinden değil, ailede herhangi bir bireyin göç etmesinden de etkilenmekte, anne baba veya kardeşler dışında yurt dışından para transferi yapan herhangi bir akrabanın varlığı da okula devam düzenini aksatmaktadır.

✓ Dreby, Joanna. (2010). *Divided by Borders: Mexican Migrants and Their Children*. Berkeley: University of California Press.

Joanna Dreby'in 'Divided by Borders: Mexican Migrants and Their Children' isimli kitabı, Amerika'ya göç eden Meksikalı ailelerin çocuklarının göçten etkilenme biçimlerini anlatan bir çalışmadır. Kitap göç, göç politikaları, çocukluk, cinsiyet ve küreselleşme konularında yapılmış analizleri içermektedir. 2000 yılından bu yana Meksika'dan Amerika'ya göç eden insan sayısı 440 binin üzerindedir ve on binlercesinin çocukları geride, Meksika'da kalmıştır. Ancak göç kaynaklı yaşanan bütün zorluklar beklenmedik biçimde aile fertlerini birbirlerine bağlamaktadır. Yazar, göçmen anne babalar ve çocukların da içinde olduğu 142 kişiyle yaptığı derinlemesine mülakatların yanında, 12 aileden oluşan bir grupta 4 yılı aşkın bir süre görüşmeler ve gözlemler yapmıştır. Dreby Aynı zamanda, hem Meksika'nın göç veren varoş bölgesi Mixteca hem de Amerika'nın göç alan bölgesi New Jersey'de etnografik gözlemlerde bulunmuştur. Dreby'a göre, aileden uzak kalan babanın bu uzaklığı uzun telefon konuşmalarında ebeveynlik yapmaya çalışması ya da gönderdiği hediyeler ve havalelerle bunu telafi etmek istemesinin zamanla babayı çocuğun gözünde mali kaynak, anneyi ise

duygusal bağıllık hissettiği bakıcısı haline getirmektedir. Çocukların, annelerinin tam aksi yöndeki telkinlerine rağmen göç etmeye sıcak bakmaları, kitapta çocukların babalarının göç ettikleri yerdeki bağlantılarını kullanmayı düşündükleri şeklinde açıklanmaktadır.

- ✓ Nobles, Jenna. (2011). "Parenting from Abroad: Migration, Nonresident Father Involvement, and Children's Education in Mexico." *Journal of Marriage and Family* 73(4): 729-746.

Jenna Nobles çalışmasını göç oranının oldukça yüksek olduğu, baba ve çocukların ayrı kalmasında boşanma kadar dış göçün de etkili olduğu Meksika'da gerçekleştirilmiştir. Nobles makalenin giriş kısmında göç ve Meksika aile hayatı, dışarıda yaşayan babanın çocuğun hayatına katılım durumu, ayrı yaşayan baba ve evlilik dışı çocuklar, göçe bağlı olarak dışarıda yaşayanların babalığı, boşanma, göç ve aile durumlarının kıyaslanması, göçmenlerin çocuklarının eğitimsel çıktıları gibi konularla ilgili alan yazınına yer vermiştir. Çalışmada 2005 yılında uygulanan Meksika aile yaşam araştırmasında, 739 çocuk ve ayrı yaşayan babalarından elde edilen veriler kullanılmıştır. Araştırmacı, babası yurt dışında çalışan çocuklar ile boşanma yüzünden ayrı yaşayan çocukların eğitim durumları arasındaki farkı incelemiştir. Yazar babanın aile hayatına katılım durumunun (ziyaret, maddi destek, boş zaman etkinlikleri vb.) yanı sıra öğrencilerin bitirmeleri gereken yaşta okulu bitirip bitirmedikleri ve üniversiteye devam etme konusunda istekliliklerini incelemiştir. Çalışmada genel olarak şu sonuçlara ulaşılmıştır; çocukların neredeyse tamamı babalarından maddi destek görmekte ve yıllık olarak görüşmenin yanı sıra, haftalık olarak telefonda görüşmektedirler. Ayrıca babaları Meksika'ya geldiklerinde çocuklarının okulunu ziyaret etmekte, gerekiyorsa onları doktora götürmekte ve çeşitli aktivitelere katılmaktadırlar. Çok az baba çocuklarını yılda bir defadan fazla görmektedir. Babası boşanmadan dolayı ayrı yaşayan çocuklar babaları göç etmiş olanlara göre babalarıyla daha az etkileşim içerisindedirler. Çocuklardan yalnızca %15'i babalarını düzenli aralıklarla görmekte veya telefonla konuşmaktadırlar. Yarısından fazlası babalarından maddi destek görmemektedirler ve babası göç etmiş olanlara göre babalarıyla daha fazla

sosyal etkinlikte bulunmaktadırlar. Araştırmada, babanın yurt dışında bulunduğu sürenin ailesine olan ilgisi üzerinde herhangi bir etki oluşturmadığı tespit edilmiştir. Ayrıca babası yurt dışına göç etmiş olan öğrencilerin anne ve babasıyla birlikte yaşayan (kontrol amaçlı oluşturulmuş bir grup) ve anne babası boşanmış öğrencilere göre okula devam etmeye daha az istekli oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Ancak babanın peşinden göç etme isteği ile okula isteksizlik arasında herhangi bir ilişki bulunamamıştır.

BÖLÜM III

GÖÇ, DIŞ GÖÇ VE TÜRKİYE

Bu bölümde göç, iç göç, dış göç ve beyin göçü kavramlarının tanımları toplumsal boyutlarıyla değerlendirilmiş, Türkiye’de iç ve dış göç olgularının dünü ve bugünü tahlil edilmiştir.

3.1. Göç Tanımlamaları

Türkçe sözlükte göç ‘ekonomik, toplumsal ve siyasi sebeplerle, bireylerin veya toplulukların bir ülkeden başka bir ülkeye, bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitme işi, taşınma, hicret, muhaceret’ olarak tanımlanmıştır (TDK, 2011).

Göç ve göçmenlik, insanlık tarihiyle eşzamanlı gelişen kavramlardır. Semavi dinlerde Adem ile Havva’nın cennetten kovularak dünyaya gönderilmesi de bir çeşit göçtür. Yine İslam takvimine başlangıç eden olayın, Hz. Muhammed’in Mekke’den Medine’ye göçü olduğu bilinmektedir. Göç hareketleri böylesine uzun bir geçmişe sahip olmasına rağmen, sosyolojik olarak derinliğine incelenmesi uzun bir geçmişe sahip değildir. Literatürde göçle ilgili bilinen ilk bilimsel çalışma, Ravenstein tarafından 1885 yılında yayınlanan ‘Göç Kanunları’ adlı makaledir.

Göç kavramının, çeşitli bakış açılarından kaynaklanan farklılıklar içeren çeşitli tanımları mevcuttur. Bu tanımlar şu şekilde sıralanabilir:

- ✓ Nüfusun devamlı yaşama bölgelerini birey, aileler, guruplar halinde terk edip, geçici ya da devamlı olarak yerleşmek amacıyla bir başka yere gitme hareketine göç denir (Doğanay, 1994).
- ✓ Göç, farklı nedenlerle insanların oturduğu bir yeri, kesin bir şekilde ya da geçici sürelerle terk etmesidir (Mutluer, 2003).

- ✓ Göç, kişilerin hayatlarının gelecekteki kısmının tamamını veya bir parçasını geçirmek üzere, tamamen yahut geçici bir süre için bir iskan ünitesinden (şehir, köy gibi) diğerine yerleşmek kaydıyla yaptıkları coğrafi yer değiştirme olayıdır (Akkayan, 1979).
- ✓ Bir bireyin hayat devresinde önemli değişiklikler yaratan göç, demografik davranışın en geçici şeklidir (Mulder, 1993).
- ✓ Coğrafi mekan değiştirme sürecinin sosyal, ekonomik, kültürel ve siyasi boyutlarıyla toplum yapısını değiştiren nüfus hareketlerine göç denir. (Özer, 2004). Özer'in yapmış olduğu tanımlama, göç kavramının sosyolojik boyutunu toplumsal yapıyı değiştirmesi açısından açıklamasıyla diğer tanımlardan ayrılmaktadır.
- ✓ Wagner göçü kısaca yaşanan yerin değişimi olarak nitelerken Schrader'e göre göç, ikamet edilen yerin terk edilip belli uzaklıktaki bir diğer ikamet yerine taşınmaktır. Ronzani ve Eizenstandt ise kavrama daha farklı bir boyuttan bakarak göçü bir sosyal sistemden öbürüne taşınma olarak tanımlarlar (Massey, 1988).

Bütün bu tanımlarda ortak kavramlar hareket ve değişimdir. Göç, bir hareket eylemidir ve bu hareket mevcut olandan başkasına uyumu gerektiren bir değişim sürecidir. Ancak bu değişimin gerçekleşmesi birçok değişkene bağlı olarak gerçekleşebilmektedir. İnsanları göçe zorlayan başlıca sebepler ekonomik olmaktadır. Ancak yaşanan bölgede gerçekleşen olumsuz siyasi gelişmeler, insanların yakın çevreleriyle yaşadıkları bireysel sorunlar, iklim koşullarından kaynaklanan problemler ve doğal afetler de insanların bir yerden başka bir yere göç etmelerine neden olabilmektedir. Göçle ilgili tüm bu açıklamalardan sonra kapsayıcı bir göç tanımı şöyle olabilir; Göç, insanların buldukları yerden başka bir yere politik, coğrafi, ekonomik veya ailevi sebeplerle bireysel veya kitlesel olarak gerçekleştirdikleri, kendilerinde ve yeni katıldıkları toplumda etkili ve hızlı dönüşümler sağlayabilen sosyal ve kültürel bir yer değiştirme hareketidir.

3.2. Göç Türleri

Disiplinler arası göç çalışmaları, farklı literatür, kavram ve metotlarla şekillenen iki göç türü üzerinde yoğunlaşır: İç göç ve dış göç. Dış göç kavramı, küresel boyutta ve literatürde uluslar arası göç olarak karşılık bulmaktadır. Sayısal anlamda iç göç daha kapsamlı olmasına rağmen, göçle ilgilenen araştırmacıların çoğu uluslar arası göç araştırmalarına yoğunlaşmaktadırlar. Ancak, iç göç ve uluslar arası göç arasındaki fark, yalnızca jeopolitik olaylar, tabiatın ve ülke sınırlarının değişimiyle değil, aynı zamanda göçmenlerin seyahatlerinin yaygınlaşması sebebiyle de daha belirsiz bir hal almaya başlamıştır (King ve Skeldon, 2010).

Araştırmacılar, nedenlerine bakarak farklı şekillerde göç sınıflandırmaları yapmışlardır. Bir bakış açısına göre göçler doğal afetlerin neden olduğu göçler, işsizliğin yol açtığı göçler ve sosyal olayların yol açtığı göçler şeklinde üç başlık altında gruplandırılırken (Şahin, 2010), bir başka yaklaşımda göç irade esasına göre göçler, göçün yoğunluğu esasına göre göçler, ülke sınırları esasına göre göçler ve yerleşim süreleri esasına göre göçler olmak üzere 4 başlıkta açıklanmıştır (Yalçın, 2004). Bu örnekler dışında geliştirilen bir diğer modelde ise göçler iki genel tipte gerçekleşmektedir: Gönüllü göç ve zorla göç (Fichter, 2009). Bu itibarla, ülkelerinden siyasi nedenlerle sürülüp başka ülkelerde yaşamaya zorlanan insanlar zorla gerçekleştirilmiş göç grubunda, daha iyi iş olanakları ve sosyal olanaklar beklentisiyle göç eden insanlar da gönüllü göç grubunda değerlendirilebilir. Araştırmacılar 1945'ten beri göç hareketlerini tanımlamak üzere 4 göç modeli belirlemişlerdir. Klasik göç modeli, Kanada, ABD ve Avustralya gibi 'göçmen uluslar' olarak gelişen ülkeler için geçerlidir. Sömürgeci göç modeli, Fransa ve Birleşik Krallık gibi sömürgelerden gelen göçmenleri diğer ülkelere gelen göçmenlere tercih eden ülkelere izlenir. Almanya, İsviçre ve Belçika gibi ülkeler üçüncü yolu, misafir işçi modelini izlemektedirler. Son olarak yasadışı göç modeli, çok sayıda sanayileşmiş ülkenin göçmen yasalarını sıkılaştırmasına bağlı olarak giderek daha yaygın hale gelmektedir (Giddens, 2008).

Göç olgusu yıllar içinde toplumları giderek artan bir oranda etkiledikçe, çeşitli göç teorileri de ortaya çıkmıştır. Bunlardan ilki Ravenstein'in 1885 yılında yazdığı 'Göç Kanunları'dır. Göçün en temel nedeninin ekonomik

faktörler olduğunu belirten Ravenstein'in bu yaklaşımında sanayinin gelişmesi ve dolayısıyla iş gücü merkezlerinin çoğalması etkili olmuştur (Ravenstein, 1885). 1940 yılında ise Stouffer 'Kesişen Fırsatlar Teorisi'ni ortaya atar. Bu teoriye göre, belli bir uzaklığa göç eden insanların sayısı, gittikleri yerlerdeki fırsatların çokluğuyla doğru orantılıdır. Bir başka deyişle, gidilecek yerde iş bulma fırsatı fazla ise oraya göç edecek insan sayısı da fazla olacaktır. 1969 yılında Everett Lee, İtme-Çekme teorisinden bahseder. Buna göre; göçün gerçekleştiği yerde meydana gelen ve insanları göçe zorlayan gelişmeler (savaş, kıtlık, siyasi baskı gibi) itici, göç edilen yerde göç etmeyi cazip kılacak sebepler ise (gelişen emek pazarı, daha iyi yaşam şartları, düşük nüfus yoğunluğu gibi) çekici faktörler olarak değerlendirilir. Bir diğer teori ise, Bağımlılık Teorisi ya da diğer adıyla Merkez Çevre Teorisidir. Bu teoriye göre dünya, merkez ve çevre ülkeleri olarak ikiye bölünmüştür. Sanayi toplumlarından oluşan gelişmişlik düzeyi yüksek ülkeler merkezi, az gelişmiş ülkeler ise çevreyi temsil etmektedir. Dolayısıyla, çevreden merkeze sürekli bir iş gücü akımının olduğu varsayılmaktadır. Son olarak ise, herhangi bir yere olan göç akımının devam etmesinde, bizzat göç eden grupların gittikleri yerlerde oluşturdukları ağların etkisi üzerinde yoğunlaşan 'Ağ (network) Teorisi' gelmektedir. Wilpert göçü açıklarken 'Ağ Teorisi'ni kullanır. Öncü göçmenler öncelikle göç veren ve alan toplumları birbirine bağlayan bir altyapı oluştururlar ve bu bağlantı, göç veren toplumdaki diğer bireylere de göçme olanağı sağlar. Yeni göç dalgaları, kurulmuş bu ağı harekete geçirir ve sonradan göç edenler ilk gelenlerin tecrübelerinden yararlanırlar. Zamanla göç kendini devam ettiren bir hal alır (Yalçın, 2004).

Göçle ilgili çok sayıda eski kuramın itme ve çekme etmenlerine odaklandığını belirten bir diğer teoride ise, 21.yüzyılın başı itibariyle itme ve çekme göç kuramlarının, karmaşık ve çok yönlü bir sürece fazlasıyla basit açıklamalar getirdiği için eleştirildiği vurgulanmaktadır. Bunun yerine göçle ilgilenen bilginler, küresel göç örüntülerine, makro ve mikro düzeydeki süreçler arasındaki etkileşimle üretilen sistemler olarak bakılmaktadır. Makro düzeydeki etmenler bölgedeki siyasi yapı, iç ve dış göçü düzenleyen yasalar ve düzenlemeler ya da uluslar arası ekonomideki değişimler gibi üst boyuttaki konulara atıfta bulunur. Öte yandan mikro düzeydeki etmenler,

göçmen toplulukların kendilerinin sahip olduğu kaynaklar, bilgi ve anlayış tarzıyla ilgilenmektedir (Giddens, 2008).

Bireyin veya toplulukların yer değiştirerek başka bir yerde yaşamayı tercih etmesinin sebepleri oldukça fazla ve karmaşık olabilir. Öyle ki, bir kişi salt macera ve heyecan aradığı için bile göç yolunu tercih etmiş olabilir. Bir başka teoriye göre göçlerin nedeni 'açlık' tır. Bu teoride açlık çeken ülkelere, açlık çekmeyen ülkelere doğru barışçı yolla ya da zorla göçlerin yaşandığı ve açlık çekmeyen toplumların, açlık çeken halklar tarafından istila edilmesi dirençle karşılanınca çatışma ve savaşların baş gösterdiği belirtilmektedir (Sorokin, 1994; Akt., Korkmaz, 2011). Bu düşünceden hareketle, göçlerin güncel ve genel nedeninin ekonomik olduğu söylenebilir. İnsanlar yaşadıkları yerden başka bir yere, daha iyi standartlarda bir hayat sürmek hayaliyle göç etmektedirler. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra yaşanan ve Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla tekrarlanan büyük göç dalgalarına bakıldığında, temelde hepsinin ekonomik olduğu görülmektedir. Her iki süreçte de göç eden ve göç kabul eden taraflar ekonomik anlamda kazançlı görünmektedir. Birisi hayatını daha iyi şartlarda devam ettirmek adına iş gücünü pazarlarken, ötekisi o iş gücünü kullanarak dev sanayi hamleleri yapabilmektedir.

Göç çok eski bir olgu olmamasına rağmen, küreselleşen dünya ve yaşanan bütünleşme süreçleri ekseninde giderek hız kazanan bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Seyahat ve iletişim olanaklarının gelişmesi ve 'istihdamda küreselleşme' denebilecek sürecin de başlamasıyla, doğdukları ve yaşadıkları coğrafyadan başka coğrafyalara giderek, geçici veya sürekli olarak yerleşen insanların sayıları gün geçtikçe artmaktadır. OECD raporlarına göre, dünya nüfusunun %3'e yakın bir bölümü, yaklaşık 190 milyon kişi, doğdukları ülke dışında yaşamaktadır (OECD, 2009). Bu rakam düşük gibi görünebilir, ancak göçmenler görece az sayıdaki yerlere gitme eğilimi gösterdikleri için, tek tek ülkelerin nüfusu içinde oldukça büyük oranlar oluşturabilmektedirler.

Göç dünya genelinde çok büyük bir hızla gelişmektedir. Avrupa'da 69,8 milyon, Asya'da 61,3 milyon, Kuzey Amerika'da 50 milyon, Afrika'da 19,3 milyon, Latin Amerika'da 7,5 milyon ve Okyanusya ülkelerinde 6 milyon göçmen yaşamaktadır. Bunların arasında Okyanusya, 16,8'lik yüzdesiyle

oran olarak en yoğun göçmen nüfusuna sahip bölgedir. 2005 yılında uluslar arası göçmen nüfusu 195 milyon iken bu rakam 2010 yılında 214 milyona çıkmıştır. Bu rakamın yüzde 49'u (128 Milyon) kadın göçmenlerden oluşmaktadır. Bugün her 10 uluslar arası göçmenden 6'sı gelişmiş ülkelerde ikamet etmektedir. ABD'de 42,8, Rusya Federasyonunda 12,3, Almanya'da 10,8, Suudi Arabistan'da 7,3, Kanada'da 7,2, Fransa'da 6,7 ve İngiltere'de (Birleşik Krallık) 6,5 milyon göçmen yaşamaktadır. Bunlara ek olarak, dünyanın tüm bölgeleri yasadışı göçten etkilenmektedir. Yasadışı yollarla göç edenlerin nüfusunun, dünya genelindeki göç nüfusunun yüzde 15'i olduğu tahmin edilmektedir. (Bagade, 2012).

Sosyal değişimin hem sebebi hem de sonucu olan göç, artık coğrafya kadar demografinin, iktisadın, iktisat tarihinin, sosyolojinin, sosyal psikolojinin, eğitimin, hukukun da ortak bir ilgi alanı olmuştur (Cadwallader, 1992). Göç olgusu hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkelerde tartışılan ihtilafli bir konudur. Son dönemde ekonomistler de giderek artan bir oranda göçün sebep ve sonuçlarını açıklamayla ilgilenmektedirler (Van Lottum ve Marks, 2012). Gelecekte göçün dünya ölçeğinde nasıl bir seyir izleyeceği konusunda net bir kanaat olmasa da, bazı öngörülerden söz edilmektedir. Yapılan tüm nüfus projeksiyonlarına bakıldığında, Avrupa'da önümüzdeki yıllarda yeni göçmenler alınmadıkça, var olan sosyal güvenlik ve emeklilik sistemlerinin sürdürülmesi olanaksız hale gelecektir. Doğurganlık oranı, yerli nüfusa kıyasla daha yüksek olan Türk göçmen nüfusu bile, bu açığı kapatmaya yeterli olmayacaktır (Abadan-Unat, 2006). Böyle bir durumda ise Avrupa'nın göçmensiz ayakta kalması imkansız olacaktır. Bir Birleşmiş Milletler raporunda Avrupa Birliği'ni oluşturan 15 ülkenin, bugün nüfuslarındaki çalışan yüzdesini ve onların maaşlarından kesintilerle sağlanan yaşam düzeyini korumak istedikleri takdirde, yirmi beş yıl içinde 100 milyonu aşkın yabancı işçiye ihtiyaç duyacakları belirtiliyor (Vassaf, 2002). 2009 tarihli bir OECD raporuna göre ise, önümüzdeki yıllarda birçok ülke, nüfusunun yaşlanmasının üstesinden gelmek ve işgücü açıklarını kapatmak için göçmenler çekmeye ihtiyaç duyacak. Büyük göçmen nüfuslarının bulunduğu ülkelerin de göçmenlerin eğitim ve istihdam gibi alanlardaki durumlarını daha iyi hale getirmenin yollarını bulmaları gerekecek (OECD, 2009).

Göç sebepleri, sonuçları ve hareket yönü itibariyle farklı alt başlıkları olan bir kavramdır. Bu bölümde göçün farklı karakterlerini ortaya koyan en önemli üç türünden bahsedilecektir. Bunlar 'iç göç', 'dış göç' ve 'beyin göçü' kavramlarıdır.

3.2.1. İç Göç

Göç edilecek alanı belirleyen; bireyin nitelikleri, talepleri, beklentileri ve tercihleridir. İç göçlerin yöneldiği alanlar göçenlerin niteliklerine göre farklılık gösterse de genel eğilim metropolleşmiş alanlar olmaktadır. Göç edilecek alana karar vermede içinde bulunulan ülkenin ekonomik ve sosyal şartları belirleyici olmaktadır. Gelişmekte olan ülkelerde genellikle göç alan yerler belli bölgelerle bazen de kentlerle sınırlı kalırken, gelişmiş ülkelerde bölgelerin belirleyiciliğinden çok iş şartlarının, nüfusun, ırksal ve etnik bileşimlerin alan tercihinde etkili olduğu gözlenmektedir (Frey, 1995). Bu anlamda sosyo–ekonomik konuma göre seçici bir göç olgusu yaşanmaktadır.

İç sosyal hareketlilik, büyük bir iktisadi ve sosyal öneme sahiptir. Modern Dünyada hala göçebe insanlar, göçmen işçiler, gezginler, gezgin satıcılar, gezici tarım işçileri gibi ekonomik sebeplerle sürekli yer değiştiren gruplar vardır. Büyük sanayileşmiş toplumlarda kırdan kente olan bu hareketlilik gönüllü, tek yönlü olarak seçime dayanır. Kadınlar daha çok ticari kentlere, erkekler ise daha çok ağır sanayi merkezlerine giderler. Bu tip hareketlilik daha çok genç yaşta yetişkinlerde görülür. Dış göçe konu olanlar genellikle bireylerken, iç göçte istisnalar dışında aileler göçe konu olmaktadır (Fichter, 1994).

Türkiye’de bölgelerin göç istatistiklerine bakıldığında (Tablo 2), göçün doğudan batı istikametine doğru geliştiği görülmektedir. Net göç hızının 8.98 ile en fazla oranda İstanbul’da olduğu anlaşılmaktadır. İkinci olarak ise, 7.05 ile başkent Ankara ve bir sanayi şehri olan Konya’nın içinde olduğu Batı Anadolu Bölgesi gelirken, içinde Kocaeli ve Bursa gibi sanayi şehirlerinin bulunduğu Doğu Marmara bölgesi 6.18 ile üçüncü sırada görülmektedir.

Tablo 2. Bölgelerin Aldığı Göç, Verdiği Göç, Net Göç Ve Net Göç Hızı (2010-2011 Dönemi)

Bölge	ADNKS 2011 Nüfusu	Aldığı Göç	Verdiği Göç	Net Göç	Net Göç Hızı
Türkiye	74.724.269	2.045.720	2.045.720	0	0,00
İstanbul	13.624.240	450.445	328.663	121.782	8,98
Batı Marmara	3.210.147	106.010	90.149	15.861	4,95
Ege	9.687.692	192.204	190.979	1.225	0,13
Doğu Marmara	6.952.685	207.410	164.586	42.824	6,18
Batı Anadolu	7.163.453	234.526	184.218	50.308	7,05
Akdeniz	9.495.788	207.518	219.315	-11.797	-1,24
Orta Anadolu	3.843.731	100.887	134.765	-33.878	-8,78
Batı Karadeniz	4.477.107	134.817	174.374	-39.557	-8,80
Doğu Karadeniz	2.513.021	85.271	110.220	24.949	-9,88
Kuzeydoğu Anadolu	2.230.394	72.372	100.345	-27.973	-12,46
Ortadoğu Anadolu	3.709.838	102.675	164.354	-61.679	-16,49
Güneydoğu Anadolu	7.816.173	151.585	183.752	-32.167	-4,11

Kaynak: TÜİK, ADNKS Veri Tabanı

Ayrıca, göç alan bölgelerin en fazla oranda hangi yörelerden göç aldığını anlatan istatistiklere bakıldığında ise (Tablo 3) Orta Anadolu, Doğu ve Batı Karadeniz ile Kuzeydoğu ve Ortadoğu Anadolu bölgelerinden gerçekleşen göçlerin, çok büyük oranda, yukarıda rakamlarla açıklanan göç cazibesi yüksek bölgelere doğru gerçekleştiği anlaşılmaktadır.

1940 yılında Türkiye nüfusunun %75'i kırsal kesimde, %25'i ise kentlerde yaşamaktadır. 1950'lerde nüfusun %65-%70'inden fazlası kırsal alanda yaşamışken, bu olgu 50 sene içerisinde tümüyle alt üst olmuş ve artık nüfusun %70'den fazlası kent mekânlarında yaşamaktadır. (Ritterbsberger, 2012). Türkiye'de gecekonduların sayısı çok hızlı bir şekilde artmıştır. 1950'lerde 80 bin gecekondular varken, bu rakam 1960'larda 240 bine, 1970'lerde ise 600 bine çıkmıştır. 2000'li yıllarda ise, Kentsel dönüşüm projelerinin de etkisiyle, gecekondular hızla yıkılmaktadır. Ancak, Türkiye'de hala 2.500.000 civarında gecekondular olduğu bilinmektedir (Erman, 2012).

Tablo 3. Bölgelerin Göç Verdiği Yerler (2010-2011 Dönemi)

		Göç Veren Bölge¹					
		Türkiye	Orta Anadolu	Batı Karadeniz	Doğu Karadeniz	Kuzeydoğu Anadolu	Ortadoğu Anadolu
Göç Alan Bölge	Türkiye	2.045.720	134.765	174.374	110.220	100.345	164.354
	İstanbul	450.445	28.796	65.613	48.270	29.466	46.001
	Batı Marmara	106.010	3.742	8.242	3.535	5.269	6.697
	Ege	192.204	10.878	10.768	6.001	12.142	17.588
	Doğu Marmara	207.410	9.521	19.869	15.140	14.199	17.981
	Batı Anadolu	234.526	38.867	31.868	8.680	10.851	18.081
	Akdeniz	207.518	17.526	8.716	4.556	6.702	21.997
	Orta Anadolu	100.887	0	7.012	2.744	4.140	5.421
	Batı Karadeniz	134.817	7.473	0	10.840	3.854	4.473
	Doğu Karadeniz	85.271	2.980	9.628	0	4.885	3.062
	Kuzeydoğu Anadolu	72.372	3.814	3.979	5.547	0	4.988
	Ortadoğu Anadolu	102.675	4.901	4.095	2.505	5.030	0
	Güneydoğu Anadolu	151.585	6.267	4.584	2.402	3.807	18.065

Kaynak: TÜİK, ADNKS Veri Tabanı

Türkiye’de büyük şehirlere şekli veren en önemli unsur gecekondulardır. İkinci Dünya Savaşı sonrası ortaya çıkan istihdam problemleri insanları köyden kente göçe zorlamıştır. Buradaki üç ana unsurun birincisi köyden göç edip başlarını sokabilecek bir konuta ihtiyaç duyanlar, ikincisi oy peşinde olan siyasetçiler, üçüncüsü ise ucuz iş gücü peşinde olan sanayicilerdir. Ülkedeki sanayileşme için gerekli olan ucuz iş gücü ihtiyacını köyden göç edenler karşılamışlardır. Belli memleketlerden gelenlerin kendi olanaklarıyla oluşturdukları bu derme çatma mahallelere belediyeler oy kaygısıyla zamanla iş makinesi, teçhizat, elektrik ve su gibi hizmetleri de götürerek, gecekondu mahallelerinin meşrulaşmasını sağlamışlardır. Dolayısıyla 1980’e kadar geçen sürede yaşanan göç süreci ‘popülist kentsel koalisyon’ olarak nitelenmektedir (Erman, 2012).

İstanbul’a bakıldığında ilk gecekonduların fabrikaların bulunduğu semtlerde ortaya çıktığı görülmektedir. İşçilerin tasarruf amaçlı bu yaklaşımı,

¹ Tabloda göç verenler kısmında tüm bölgeler verilememiş, en fazla göç veren 5 bölge dikkate alınmıştır.

onların kira vermeden ve ulaşıma ücret ödemediği yaşamaları durumunda onları daha ucuza çalıştırabileceğini hesaplayan fabrika sahipleri veya işverenleri tarafından ise bir avantaj olarak görülmüştür.

Tüm bu verilerden bir sonuç çıkarmak gerekirse, Türkiye’de gerçekleşen iç göç hareketlerinin dünyadaki diğer örnekleri gibi, iş olanağı kısıtlı ve yaşam standartları düşük bölgelerden, istihdam olanağı ve daha kaliteli yaşam potansiyeli olan bölgelere doğru gerçekleştiği söylenebilir. İnsanlara bu tür fırsatları vaat eden bölgeler, tüm dünyada olduğu gibi, Türkiye’de de sanayi alanında gelişme gösteren ve bu yolla yeni iş olanakları sunabilen büyük metropoller olmaktadır.

3.2.2. Dış Göç

Göçle ilgili bir sınıflama düşünülürken ilk akla gelen iç göç ve dış göç tanımları olacaktır. Bir ülke içinde yerleşmek üzere yer değiştirme hareketi iç göç, bir ülkeyi terk ederek başka bir ülkeye yerleşme süreci de dış göç olarak tanımlanabilir. Toplumbilim Terimleri Sözlüğü’nde dış göç, bir ülkedeki kimi bireylerin ya da toplumsal kümelerin başka bir ülkeye göç etmeleri olarak tanımlanmıştır (Ozankaya, 1984).

Küresel göç hareketlerinin tarihsel süreci beş göç dalgası olarak gösterilmektedir. Birinci göç dalgasında, Birinci Dünya Savaşı’nın bitmesiyle sona eren ve öncesindeki iki yüzyıla yayılan Avrupa’nın emperyalist atılımları etkili olmaktadır. İkinci göç dalgası aynı dönemde ancak farklı bir yönde cereyan etmiştir. 17. ve 18. yüzyılda Avrupalı tüccarlar Kuzey Afrika’dan topladıkları köleleri Güney Amerika’ya, Karayip adalarına, özellikle Brezilya’ya götürmüşlerdir. Dördüncü göç dalgası sömürgeciliğin tasfiyesi ve bağımsızlık hareketlerinin yaşandığı dönemdir. Bu dönemde Araplar İsrail’den, Yahudiler Kuzey Afrika’dan, Çinliler Endonezya’dan, Güney Asyalılar Doğu Afrika, Birmanya ve Seylan’dan kaçarak başka topraklara sığınmak zorunda kalmışlardır. Uluslar arası göçün beşinci dalgası dördüncü dalga ile kesişerek, daha sınırlı ölçüde ekonomik nedenlerden ortaya çıkmıştır (Abadan-Unat, 2006).

Yirminci yüzyılın ikinci yarısı, İkinci Dünya Savaşı bittikten sonra ülkeler arasındaki ilişkilerde son derece büyük değişimler ve gelişmelere sahne olmuştur. Özellikle kıta Avrupa'sının bu yıllarda gerçekleştirmeye başladığı ağır sanayi hamleleri, işgücü potansiyeli ile ters orantılı bir süreç yaşamıştır. Başlangıçta bu ülkeler, iş gücünü kendi öz insan kaynaklarından karşılama yoluna gitmişlerdir. Ancak, yavaş artan hatta artmayan nüfuslarına karşılık hızla gelişen endüstrilerine iş gücü sağlayamaz duruma gelmişlerdir. Söz konusu Avrupa ülkelerinin daha önce işgücü sağladıkları sömürgelerinin bağımsız devletler olarak ayrılması ve refah seviyesi gittikçe artan mevcut işgücü potansiyelinin, önerilen işleri düşük ücretleri nedeniyle kabul etmemeleri de bu ülkelerin işgücü bulmakta sıkıntı çekmesine sebep olmuştur. Gelişmekte olan ülkelerde ise durum tam tersine işlemektedir. Artan genç nüfusa oranla iş alanlarında istihdam eksikliği, düşük ücretler ve düşük yaşam standartları dış göçe zemin hazırlamıştır. Batı Avrupa ülkeleri, Akdeniz ve Ortadoğu ülkeleriyle zaman içerisinde yaptıkları ikili anlaşmalarla, resmi olarak bu iş gücünü kendi ülkelerinde istihdam etmeye başlamışlardır. Başlangıçta göç eden insanlar bu ülkelerde misafir işçi konumundaydılar. Başka bir ifadeyle bu süreç geri dönüşü olan bir süreçti. Ancak zaman içerisinde, sosyal statülerindeki değişikliklere ve buldukları topluma uyumlarına paralel olarak bu insanlar, buldukları ülkede devamlı ikamet etme eğilimine girmişlerdir. Daha önce kaldıkları işçi barakalarından apartmanlara taşınmışlar, kendi sermayeleriyle kendi işlerini kurarak geldikleri ülkelerde bıraktıkları ailelerini de yanlarına almaya başlamışlardır. Zaten dış göçün sosyolojik etkileri de bu aşamadan itibaren gün yüzüne çıkmaya başlamıştır.

Tarihsel olarak göçün en önemli sonucu kültür yayılmasıdır. Göç, kültürel ve coğrafi olarak izole kişiler arasında temasa ve iletişime yol açar. Davranış örüntüleri değiş-tokuş edilir, yeni fikirler oluşturulur, kültür zenginleştirilir ve yaygınlaştırılır. Bu, kişilerin birbiriyle karışımının her zaman barışçıl bir süreç olduğu veya hızlı sosyal ilerlemelere yol açtığı anlamına gelmez (Fichter, 2009). Dış göç toplumları yeniden şekillendirir ve aynı zamanda kaçınılmaz olarak ve tamamen politik yaşamı da etkiler. Uluslar arası göçün olası siyasi etkilerinin evreni oldukça genişler ve özellikle her iki ülkenin, yani hem göç alan hem de göç veren ülkelerin, siyasi sistemlerini birbirine sardırır (Miller ve

Castles, 1993). Göçmen işçiler, göç ettikleri ülkelerde birçok sosyal sorunla karşılaşmışlardır. Bunlar; göç edilen ülkenin kültürel, sosyal ve ekonomik yapılarına uyum güçlüklerinden kaynaklanmaktadır. Göç edilen ülkenin dilini bilmeme, sosyal güvenlik haklarından yeterince yararlanamama, konut sorunları, yabancı çevreye uyum sağlayamama bunların başında gelmektedir. Ayrıca, göç veren ülkelerin karşılaşmış oldukları pek çok sorun bulunmaktadır. Göç veren ülkelerde yetişmiş, nitelikli işgücü çok azdır. Bunların yetişmesi için söz konusu ülkelerde bir takım yatırımlar yapılmaktadır. Büyük masraf ve emekle yetiştirilen nitelikli işçiler yurt dışına giderek, gelişmekte olan ülkelerde esasen var olan nitelikli işgücü açığını daha da arttırmaktadır (Ersel, 2002).

3.2.3. Beyin Göçü

Birleşmiş Milletlere göre beyin göçü; yüksek vasıflı insanların gelişmekte olan ülkelere doğru yaptığı ve sadece endüstrileşmiş ülkelerin ev sahibi olarak faydalandığı, tek yönlü harekettir (Meyer, 1999).

Bir ülkeden başka birine profesyonel insanların hareketi olan beyin göçü, genellikle eğitilmiş vasıflı bireylerin, yüksek düzey insan kaynaklarının, yüksek eğitilmiş veya yüksek kaliteli insan gücünün dışarıya göç etmesi olarak tanımlanmaktadır (Zhang, 1992). Bir başka tanımda ise beyin göçü, insanlık refahına büyük katkı sağlayan ülkelere, çok iyi eğitim-öğretim gören, donanımlı, yetenekli, vasıflı insanların, yüksek derecede sanayileşmiş ülkelere göçü şeklinde tanımlanmıştır (Das, 1972).

Bilgi toplumunun gerekli kıldığı iyi yetişmiş donanımlı insanlara sahip olmak bir ülke için önemlidir. Dış göç olgusunun, küreselleşen ve ülkelerin birbirine daha yakın olduğu bir dünyada evrildiği boyut beyin göçü olarak karşımıza çıkmaktadır. İleri düzeydeki meslek ve bilim adamları ile uzmanların, bir başka ülkede yerleşip çalışmak amacıyla kendi ülkelerinden ayrılmaları olarak tanımlanan beyin göçü (Oğuzkan, 1981); özellikle bilim adamı ve mühendis gibi sayıca sınırlı fakat kalkınma sürecinde stratejik yeri olan seçkin zümrenin uluslar arası göç hareketi olarak özetlenebilir. Beyin göçünde gelişmekte olan ülkelerin yüksek nitelikli insan gücünü çekmeye

yönelik sunduğu cazip fırsatların varlığı, gelişmekte olan ülkeleri sürekli kaybeden durumuna getirmektedir. Gelişmekte olan ülkeler, kıt kaynak ve olanakları ile insan kaynaklarını geliştirerek çağı yakalama yolunda çaba gösterirken, gelişmiş ülkeler yaşlanan nüfus yapısı içinde çeşitli alanlarda ihtiyaç duydukları emek açıklarını, beyin göçünü aktif biçimde destekleyerek, göçmen kabulünde vasıf odaklı hareket ederek ve geliştirip uyguladıkları bir dizi politikalar ile gelişmekte olan ülkelerin yetişmiş işgücü havuzundan temin etmektedirler. Çeşitli uygulama ve yollar ile gelişmekte olan ülkelerin kaynaklarının ellerinden alınması ve bu yönlü çabalar, ülkeler arasındaki gelişmişlik farkının gelecekte de artarak süreceğini göstermektedir (Sağırılı, 2006).

3.3. Dış Göç ve Türkiye

Türkler tarih sahnesine çıktıkları ilk günden bu yana göç olgusunu yaşamış bir millettir. Dolayısıyla göç kavramı Türk milleti için yabancı bir kavram değildir. Bilinen en eski tarihten beri Türkler, yaşadıkları Orta Asya steplerine ayak uydurmuş ve zamanla da kendine has olan bir 'Bozkırlı' tipi geliştirmiştir. Aynı dönemde başka yerleşik kültüre sahip milletler dar anlamda ailenin ihtiyacını karşılayacak bir toprak parçasını işlemekle yetinmişken, Bozkırlı'nın kültürü aile efradından başka yüz binlerce hayvanı ve geniş otlakları göz önünde tutmak gerekliliği yüzünden yaygınlık vasfına bürünmüştür. Yerleşik insan, elindeki küçük arazinin sağladığı olanaklarla sınırlı kalmak mecburiyeti karşısında bir nevi tevekküle bağlanırken, Bozkırlı sürülerin karnını doyurmak için yeni otlaklar peşinde iklimden iklime koştuğundan 'dünyayı dar gören' bir tip haline gelmiştir.

Bozkırlı Türkler surla kapalı şehirlerden hoşlanmamışlardır. Çünkü bu yaşayış tarzı kendilerine en yakın gelen bozkır yaşam biçimine aykırı idi. Ancak yine de Türkler, yılın tüm aylarını arazide ve çadırlarda geçirdikleri salt bir göçebe hayatı sürdürmemişlerdir. Eski Türkler, yaz ayları için zaruri olan yaylak hayatı dışında, kışın barınmak üzere evler inşa ediyorlardı. Esasen Türk hükümdarlarının biri yaylalarda, öteki vadilerde ve su kıyılarında olmak üzere iki merkezleri bulunurdu ve ikincisi evlerden kurulu iskan yerleri idi

(Kafesoğlu, 2011). Günümüz Türk toplumunda insanların göçebe hayat sürmedikleri halde, halk arasında 'yaylak' ve 'kışlak' olarak adlandırılan iki farklı yerleşimde yaşadıkları bilinen bir gerçektir. Özellikle Çukurova bölgesinde (Mersin ve Adana gibi) yaşayan insanlar, yazın kavurucu sıcağından korunmak için daha serin olan Toros yamaçlarındaki yaylak evlerinde ikamet etmektedirler. Buradan da Türklerin halen göç alışkanlıklarını taşıdıkları sonucu çıkarılabilir.

Türklerin göç olgusunu bu kadar derinden yaşamalarında atlı kültürün önemli bir yeri vardır. Orta Asya'da oturan ve çok eski bir zamanda avcılık hayatından hayvanları ehlileştirmeye geçen ilk kavim Türkler olmuştur. At Türkler tarafından ehlileştirilmiştir ve Türkler ata binen ilk insanlar olarak görünmektedir (Schmidt, 1946; Akt., Kafesoğlu, 2011). Bozkır kültüründe rol oynayan en önemli unsur biniciliktir. Başlarda kalabalık sürüleri kollama aracı olan binicilik zamanla Türklerin askeri kimliğini de şekillendirmiş, ortaya bir 'Bozkırlı Savaşçı' tipi çıkarmıştır. Türkler göç hareketleri ve seferlerinde çok uzun mesafelere ulaşırken at kültürünü en iyi şekilde kullanmışlardır. Atın bahsi geçen çağlarda en kıymetli ulaşım aracı olduğu düşünüldüğünde, binicilik kabiliyetini en iyi şekilde kullanan Türklerin, o denli uzak ve ulaşılmaz bölgelere nasıl ulaştıkları, henüz atla tanışmamış birçok kavme nasıl egemen oldukları daha iyi anlaşılacaktır.

Göç olgusu tarihsel anlamda değerlendirildiğinde akla gelecek ilk olay 'Kavimler Göçü'dür. Doğu'dan Batı'ya doğru akan insan seli, İlk Çağın kapanmasına ve Orta Çağın açılmasına neden olmuştur. Süryani tarihçi Mihael, başrolünde Türklerin olduğu 'Kavimler Göçü'nden bahsederken 'Dünya Türkleri taşımaya kafi gelmiyordu' ifadelerini kullanmıştır. Arap tarihçi İmadeddin el-İsfahani ise bu durumu şu sözlerle açıklamaktadır: Türklerin olmadığı memleket, içmediği su, ateşlemediği ocak kalmadı. Şehirleri ve ülkeleri doldurup her tarafa hakim oldular (Turan, 2010).

Üç büyük kıtada gerçekleşen tarihi Türk göçleri çok ciddi sebeplere dayanmaktaydı. Bu sebeplerin başında iktisadi sıkıntı gelmektedir. İklim değişikliklerinden ötürü Anayurt topraklarının geçim bakımından yetersiz kalması göçlerin en önemli sebebidir. Kuraklık ve doğurduğu sonuçlar, Uygur ve Hun göçlerinde önemli rol oynamıştır (Öztürk, 2011). Göçlerin diğer önemli bir sebebi de uzun yıllar süren Çin baskısının artmasıdır. Milattan

sonra 4. yüzyılın ortalarında, Orta Asya'daki Çin Devleti'nin egemenliğinden kurtulmak için batıya hareket eden Hunlar, Volga - Don nehirleri arasında yaşayan diğer Hunların daha batıya göçmelerine neden oldular. O tarihlerde Karadeniz'in kuzeyindeki düzlüklerde Cermen kavimlerinden olan Gotlar yaşamaktaydı. 375 yılında Hunlar, Gotların yaşadıkları bu bölgeye girdiler. Hunların bu bölgede yerleşmesiyle daha fazla buralarda yaşayamayan, çoğunluğu Cermen olan Vizigotlar, Ostrogotlar, Gepitler ve Vandallar batıya doğru göç etmeye başladılar. Romalıların barbar olarak adlandırdığı bu kavimler, önlerine çıkan diğer kavimleri yurtlarından atarak İspanya'ya, hatta Kuzey Afrika'ya kadar ilerlediler. Yıllarca süren 'Kavimler Göçü' günümüz Avrupa devletlerinin temellerini atan çok önemli bir süreçtir (Kınık, 2010).

1071 Malazgirt zaferinden sonra Türkler Anadolu'yu yurt edinmeye başlamışlardır. Yörük ya da Türkmen olarak bilinen Türk boyları, 3500 yıllık zorlu bozkır hayatından edindikleri alışkanlıkları da beraberlerinde getirmiş, 'Konar-Göçerler' adı ile Osmanlı Devleti döneminin en önemli unsurlarından birini oluşturmuştur. Ancak Konar-Göçerler, devamlı yer değiştiren, ziraatı ve yerleşik hayatı bilmeyen, sosyal organizasyonları gelişmemiş sürüler halinde yaşayan basit göçebe topluluklarından farklı düşünülmelidir. Konar-göçerler; ekonomik açıdan hayvancılıkla uğraşan, hayat tarzı bakımından da yaylak ve kışlak alanları arasında hareket halinde olan gruplardır. Bunun yanı sıra tıpkı yerleşik halk gibi devletin idari, mali ve hukuki organizasyonu içinde de yer almışlardır (Sayılır, 2012).

Osmanlı Devleti döneminde göç olgusu, yaşanan isyanlar sonucu gerçekleşen iskan politikaları kapsamında değerlendirilebilir. 16. yüzyıl sonlarından itibaren başlayan, 17. ve 18. yüzyıllarda devlet için büyük bir sorun haline alan iç karışıklıklar, uzun harp yıllarının bir neticesi olarak kendini göstermektedir. Kısa aralıklarla meydana gelen ve uzun süren savaşların getirdiği mali külfet, halkın ödeme gücünü aşan vergilerle kapatılmaya çalışılmış; memleket içerisinde devletin zayıflamasıyla meydana gelen şekavet hareketleri, yerleşik ahalinin daha emin olarak gördükleri yerlere göç etmelerine ve birçok meskun yerin harap olmasına neden olmuştur. Bu durum, ekonomisi ziraata dayanan devletin zirai gelirinin azalması demektir. Bu sebeple devlet yeni bir iskan meselesiyle karşı karşıya kalmış, zirai ürünlerin artırılması amacıyla 17. Yüzyılın iskan politikası olarak tezahür

eden 'Harap ve sahipsiz yerlere oymakların yerleştirilerek yeniden ziraata açılması' gibi bir siyaset takip etmek lüzumunu duymuştur. Bundan dolayı devlet, konar-göçerleri bu gibi yerlere yerleştirmeye teşebbüs ettiği gibi, sınırların gerilemesiyle, içe doğru göç eden insan kütlelerini de yerleştirmek durumunda kalmıştır (Halaçoğlu, 2006).

Osmanlı Devleti'nin son yüzyılı başka bir göç dalgasına sahne olmuştur. 93 Harbi olarak bilinen Osmanlı-Rus savaşları ve Balkan Savaşları neticesinde gelişen göç hareketleri, savaş sonrası kaybedilen topraklarda yaşayan yüz binlerce Türk'ün Anadolu'ya göç etmesine neden olmuştur. Bu durum Türk İstiklal Savaşı sonrasında, Yunanistan başta olmak üzere, Balkan devletleriyle imzalanan mübadele antlaşmaları kapsamında bir milyondan fazla Balkan Türk'ünün Türkiye'ye göç etmesiyle neticelenmiştir.

Daha sonraki muhtelif dönemlerde Balkan ülkelerinden Türkiye'ye göç devam etmiştir. 1923 ile 1990 yılları arasında Yunanistan'dan mübadil, göçmen ve iltica şeklinde Türkiye'ye 550.000 civarında göçmen gelirken, aynı yıllar arasında Bulgaristan'dan Türkiye'ye gelen Türk göçmenlerin sayısı 717.122'dir. 1923-1975 yılları arasında Türkiye'ye gelen Yugoslavya göçmenlerinin sayısı 407.318 olmakta, 1990'ların ortalarına kadar bu rakam 461.318'i bulmaktadır. Yugoslavya'nın dağılmasından sonra çıkan savaşların da etkisiyle, özellikle Bosna-Hersek ve Kosova'dan göçmen akınları sonraki yıllarda da devam etmiştir. 1923 ile 1990 arasında Romanya'dan Türkiye'ye gelen göçmenlerin sayısı ise 121.341'dir. Netice itibarıyla, Cumhuriyet döneminde 1923-1990 yılları arasında Balkan ülkeleri olan Yunanistan, Bulgaristan, Yugoslavya ve Romanya'dan Türkiye'ye 1.750.000 civarında göçmen gelmiştir (Sarıay, 2011).

Cumhuriyet'in ilanından 1950'li yılların başına kadar Türkiye'de çok ciddi bir iç göç süreci yaşanmamıştır. Ancak 1950'li yıllar, Türkiye'nin kentleşme ve yerleşme tarihi üzerinde, ekonomik oluşumunda, toplumsal endekslerinde derin izler bırakan ve etkileri günümüze dek süren köylerden kentlere doğru olan göçün başladığı, doruklarına ulaştığı ve sonra yavaşladığı dönemin başlangıç noktasıdır (İçduygu ve Ünal, 1997).

1960'lı yıllarda Batı Avrupa ülkelerinin iş gücü talebi sonucu Türkiye'den bu ülkelere gerçekleşen göç süreci, Avrupa ülkelerinin işgücü ithalini durdurmaları nedeniyle, 1980 yılına kadar olan dönemde önemli ölçüde

yavaşlamıştır. 1980 sonrasında ise işçi göçünde yeniden bir hareketlenme başlamış, ancak bu kez işgücünün farklı ülkelere (Orta Doğu ve Kuzey Afrika ülkeleri) kaydığı görülmüştür (Apak, Oğuzhan ve Aytaç, 2002). 1990'lı yılların başından itibaren Sovyetler Birliği'nin dağılması sonucu bağımsızlıklarını kazanan Türk devletleri de bu kapsamda düşünülebilir. 2000'li yıllardan sonra ise Saddam rejiminin sona ermesiyle birlikte, özellikle Irak'ın Kuzey bölgesi, büyük ölçüde Türk yatırımcıların etkili olduğu bir alan haline gelmiştir. İşgücünün söz konusu ülkelere yönelmesinin en önemli nedeni bu ülkelerdeki Türk müteahhitlik hizmetleridir. Özellikle 1990'lı yıllardan itibaren çok yoğun bir biçimde hem Ortadoğu ülkelerine hem de Türk Cumhuriyetlerine yapılan göçler farklı bir karakterde gerçekleşmiştir. Çünkü bu ülkelere yatırım yapan şirketler Türk şirketleridir ve işgücü talebi ülke dışından bir yatırımcıdan değil Türk şirketlerinden gelmektedir. Bu göç süreci Batı Avrupa'ya iş gücü talebi sonrası gerçekleşen göçten bu anlamda ayrılmaktadır.

Tarihi sürece bakıldığında Türklerin göç kavramına aşina oldukları anlaşılmaktadır. 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren ise Türkiye'de, tarımda makineleşme sonucu ortaya çıkan iç göç süreci dışında bir de dış göç süreci yaşanmıştır. Batı Avrupa ülkelerinin İkinci Dünya Savaşından sonra Marshall yardımlarının da desteğiyle büyük bir hız verdiği sanayileşme hareketi, işgücü yokluğu ile karşı karşıya kalmıştır. Mevcut projelerini işgücü olmadan gerçekleştiremeyecek olan ve bu gücü kendi kaynaklarından çıkaramayan batılı devletler, istihdam edilecek işgücü için Akdeniz ve Ortadoğu ülkelerinin kapısını çalmak zorunda kalmışlardır. Bu ülkelerin içerisinde Türkiye de vardır. Ancak, Türkiye bu sürece on yıl kadar sonra dahil olacaktır. Zira dış göçün başladığı 1950'li yıllar, aynı Marshall planı doğrultusunda yapılan yardımlar neticesinde Türkiye'de tarımda makineleşmeye sahne olmuştur. Genelde dünya sistemi ile eklemlenmesi hızlanan Türkiye'deki toplumsal oluşum içinde tarımın makineleşmesi ve modernleşmesi, geleneksel toprak sahipliği rejiminin değişmesi, tarımda verim düşüklüğü, tarımsal gelirin yetersizliği, topraksızlaşma ya da toprağın belirli ellerde toplanması, ulaşım koşullarındaki gelişmeler gibi faktörlerle kırsal alanlarda yaşayan nüfus kentsel alanlara doğru hızla hareketlenmiştir (İçduygu ve Ünal, 1997).

Kırsal yerleşimler olarak tabir edilen köy ve kasabalar bu süreçten etkilenmiş, işgücünün makineleşme karşısında nicel olarak azalma eğilimi

göstermesiyle nüfus daha çok kentlerde yoğunlaşmaya başlamıştır. Böylelikle Türkiye’de büyük bir nüfus hareketliliği yaşanmıştır. Türkiye’de 1950’li yıllardan itibaren nüfusta yaşanan bu hareketliliğin siyasal ve ekonomik nedenleri bulunmaktadır. O dönem yönetimi elinde bulunduran siyasi iktidar özel girişimi desteklemiş, devletin etkinliğini azaltacak girişimlerde bulunmuştur. Özel girişimcilere türlü kolaylıklar sağlanmış, kredi olanakları genişletilmiş, devlet eliyle bireyi zengin etme yolu benimsenmiştir. Bu yolla tarım dışı etkinliklerin, öteki bir anlatımla, kentsel işlerin çoğaltılması hedeflenmiştir. Türkiye’de iç göçlerin temel karakteristik özelliklerinden birisi göçlerin ülkenin büyük kent merkezlerine doğru oluşudur. Kırsal bölgelerde yaşayan insanlar daha iyi işler bulabilmek için kentlere göç etmektedirler. Ancak Türkiye’de ekonomi kırsal bölgelerden gelen insanlara iş alanı yaratabilecek düzeyde değildir (Tatar, 2009). Hızla artan nüfus, iş olanaklarındaki sınırlılık ve hayat standartlarındaki gerileme, insanları ister istemez başka çareler bulmaya yöneltmiştir. Türkiye’de yaşanan bu toplumsal süreç Batı Avrupa ülkelerinin işgücü talebiyle örtüşmüş, zaman içerisinde Türkiye de göç veren diğer Akdeniz ve Ortadoğu ülkeleri gibi Batı Avrupa ülkelerinin işgücü istihdamına kaynaklık etmeye başlamıştır. Dış göçten sayısız yararlar uman Türkiye ilk kez resmi olarak 1961’de Almanya ve daha sonra da sırasıyla 1964’de Avusturya, Belçika ve Hollanda, 1965’de Fransa ve 1967’de İsveç’le işgücü gönderme anlaşmaları imzalayarak dış göçün önünü açmıştır (Canatan, 1990).

1950’li yılların ikinci yarısından itibaren Avrupa’ya yönelen Türk dış göç hareketi belli başlı beş aşamadan geçmiştir.

- ✓ 1950’li yıllar: Bireysel girişimler ve özel araçlar
- ✓ 1960’lı yıllar: İkili anlaşmalara dayanılarak devlet eliyle düzenlenen ‘artan işgücü ihracı’
- ✓ 1970’li yıllar: Ekonomik kriz, yabancı işçi alımının durdurulması, ‘turist’ (illegal) göçmenlere yasal bir statü kazandırılması, ailelerin birleşmesi, çocuk paraları
- ✓ 1980’li yıllar: Çocukların eğitim sorunları, getto yaşamı, dernekleşme hareketleri, sığınma isteklerinin artması, vize zorunluluğu, dönüşü özendirilen yasalar

- ✓ 1990'lı yıllar: Yabancılar yasası, yabancıların kimlik kazanması, artan yabancı düşmanlığı, etnik işletmelerin yaygınlaşması, etnik ve dinsel derneklerin yaygınlık kazanması, siyasal hakların istenmesi (Abadan-Unat, 2006).

İlk olarak Almanya ile imzalanan iş gücü anlaşmasıyla başlayan ve diğer Batı Avrupa ülkelerinin sürece dahil olmasıyla devam eden ilk dönemde, Türkiye'den ayrılma kararı almış göçmenlerin aklında Türkiye'ye geri dönme fikri vardı. Anadolu insanı askerlik hizmetini yapmak amacıyla veya mevsimlik işçi olarak geçici süreyle yaşadığı yerden ve ailesinden ayrılmaya alışkın olduğu için bu yaklaşım doğal olarak görülmelidir. Yeterince para biriktirip geride bıraktıkları ailelerine bir an önce kavuşmak isteyen göçmenler, buldukları ülkelerde misafir işçi konumundaydılar. Ancak 1973'ten itibaren başlayan ve büyük bir ekonomik krize dönüşen küresel olaylar göç kabul eden ülkelerin politikalarında değişiklikler yapmalarına neden olmuş, birçok Batı Avrupa ülkesi devam eden göçmen akışını sınırlamak veya durdurmak yönünde eğilim göstermişlerdir. Bu durum Türkiye'den yurt dışına göçün toplumsal boyutu açısından bir dönüm noktası teşkil etmektedir. Zira göçmenler, daha önceki dönemde yaşanan dönüş beklentilerinin aksine, buldukları ülkelerden ayrılmayı düşünmemişlerdir. Aile birleşimi kavramı işte tam da bu dönemde ortaya çıkmıştır. Göçmen işçiler artık geri dönüşü bir kenara bırakıp ailelerini de yanlarına almaya başlamışlardır. Daha önce tek başına hayatını devam ettiren işçiler artık eşleri ve çocuklarıyla beraber yaşamaya başlamışlardır. Yaşanan bu gelişme sonucu Batı Avrupa ülkelerindeki göçmen nüfus tüm engellemelere rağmen hızla artmaya devam etmiştir. Ayrıca, yaşanan ekonomik kriz nedeniyle işlerinden çıkarılan birçok göçmen, kendisiyle aynı statüden olan insanlarla ortaklık yaparak kendi işyerlerini açmaya başlamışlardır. Böylece, başlangıçta sırf ekonomik nedenlerle yapılan ve ailenin memlekette kalmasıyla azami tasarrufa dayanan göç nitelik değiştirmiştir. Artık, yabancı işçileri ekonomilerinin kalıcı unsuru olarak gören Avrupa da ailelerin birleşmesini desteklemiş, Avrupa'da Türk işçileri yerine Türk aileleri oluşmaya başlamıştır. Aileler giderek kentlerin çeşitli mahallelerine yayılmış, arkasından Türk bakkalı, Türk kasabı, Türk kahvesi, sineması derken küçük bir Türkiye inşa edilmiştir (Vassaf, 2002).

1960 ve 1970 askeri darbelerinin yarattığı iltica göçleri birer göç dalgası olarak düşünüldüğünde, üçüncü dalga iltica göçlerinin 12 Eylül askeri darbesi tarafından yaratılmış olduğu söylenebilir. Ancak bu darbenin yarattığı göç dalgası diğerlerine oranla çok daha büyük olmuş, 1980'in kış aylarında 50 bine ulaşmıştır (Yalçın, 2004). Aile birleşimlerinin bu rakamın artışında ciddi etkisi olmuştur. 1970'li yılların ortasından itibaren ailelerini de yanlarına alan göçmenlerin buldukları ülkeler, ihtilal ortamında iltica etmek isteyen insanlar için tercih sebebi olmuştur. Başka bir deyişle, iltica fikrini insanların aklında oluşturan, göç alan ülkelere yerleşmiş Türk nüfustur. Çünkü aile birleşimleri ile beraber göç alan ülkelere çok ciddi oranda artan Türk nüfus, o ülkede küçük bir Türkiye'nin oluşmasını sağlamış, bu durum ilticayı düşünen insanlarda bir güven duygusu yaratmıştır.

Otuz yılı aşan geçmişe rağmen Türk göçmen işçileri, 1990'lı yılların başında hala hukuksal statülerini emniyet altına alma mücadelesini sürdürmek zorunda bulunuyorlardı. Bu sorunlar bugün de tam anlamıyla çözülmüş değildir (Abadan-Unat, 2006).

1990'lardan sonra ise Batı Avrupa ülkelerine göç etmenin en gözde yolu evlilik olarak görülmeye başlanmıştır. Göç etmek isteyen kişi, daha önceden hedef ülkeye yerleşmiş, vatandaşlık veya oturma izni almış biriyle evlenmek suretiyle göç etmektedir. Ancak bu durum sahte evliliklere de ortam hazırlamaktadır. Herhangi bir şekilde evlilik bağı kuramayan, fakat göç etmekte kararlı insanlar, daha önceden göç etmiş ve hedef ülkenin vatandaşlığına geçmiş Türklerle ya da o ülkenin vatandaşı yabancılarla para karşılığı evlilik yaparak oturma veya çalışma izni alma yoluna gitmektedirler. Resmi olarak boşandıkları eşleri ve çocuklarını, çalışma izni veya oturma izni alacak kadar yeterli süre geçtikten sonra, anlaşma sonucu evlendikleri kişilerden boşanıp tekrar eşleriyle evlenerek yanlarına almaktadırlar. Bu sebeple, yurt dışına göç olgusunun yoğun olarak gözlemlendiği bölgelerde boşanma oranları da yüksek olmaktadır.

Dış göç dalgası başladıktan elli yıl sonra 4 buçuk milyon Türk dünyanın beş kıtasına yayılmıştır. 2006 yılı itibariyle, sadece Almanya'nın başkenti Berlin'de 150 bini aşkın Türk yaşamaktadır (Abadan-Unat, 2006). Kayıt dışı olanlar ve Tablo 4'te yer almayan ülkeler de düşünüldüğünde, söylenen rakamlara yakın bir rakamla karşılaşılmaktadır.

Tablo 4. Çalışma ve Sosyal güvenlik Bakanlığı (ÇSGB) Temsilciliğinin Olduğu Ülkelerdeki Türk Vatandaşlarıyla İlgili Sayısal Bilgiler

ÜLKELER	Toplam Vatandaş Sayısı	Çalışan Vatandaş Sayısı	İşsiz Vatandaş Sayısı
F. ALMANYA	1.658.083	474.382	147.166
HOLLANDA	368.600	128.000	17.000
FRANSA	459.611	184.394	-
AVUSTURYA	180.308	45.500	8.505
BELÇİKA	42.014	18.990	5.542
İSVİÇRE	71.039	39.542	4.231
AVUSTRALYA	70.000	33.764	3.096
İSVEÇ	71.039	-	-
İNGİLTERE	52.893	23.044	4.279
DANİMARKA	30.132	18.813	4.406
S. ARABİSTAN	105.000	105.000	-
LİBYA	15.000	13.500	-
KUVEYT	3.963	2.010	-
KKTC	77.731	-	-
AZERBAYCAN	20.589	5.670	-
KAZAKİSTAN	9.593	5.611	-
TÜRKMENİSTAN	9.567	7.000	-
TOPLAM	3.244.030	1.105.220	194.225

Kaynak: Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Dış İlişkiler ve Yurt Dışı İşçi Hizmetleri Genel müdürlüğü (ÇSGB DİYİH) (Bülten, 2011).

3.3.1. Türkiye’de Dış Göçün Ekonomik Yansımaları

Türkiye’den Batı Avrupa ülkelerine gerçekleşen işgücü ihracatının ekonomik boyutu, taraf ülkelerin bu süreçteki beklentileri etrafında şekillenmektedir. Özellikle dış göçün ikinci dönemi olarak kabul edilen aile birleşimlerinin gerçekleştiği 1974 sonrası, bu tür ekonomik etkileşimin daha belirgin olmaya başladığı bir dönemdir. Zira Türk göçmenler, gerek o zamana kadarki mali birikimleri ve gerekse de buldukları ülkelerde gerçekleştirdikleri yatırımlar ile ciddi bir ekonomik potansiyel arz etmekteydiler. Bu durumda, gelişmekte olan bir ülke olarak Türkiye’nin beklentisi, bu potansiyeli ülke ekonomisi yararına kullanmak yönünde olmuştur. Bu amaçla, işçi dövizlerinin ülkeye girişinin teşviki amacıyla mali açıdan bazı teşvikler uygulanmıştır. Daha fazla işçi dövizinin yurda çekilebilmesi amacıyla, yurt dışında ikamet eden Türk vatandaşlarının Türkiye’deki ticari bankalarda dövize çevrilebilir mevduat hesabına açmalarına izin verilmiştir. Bunlar, vergiden muaf ve faiz getiren kısa vadeli mevduat

hesapları olarak görülmektedir (Apak, Oğuzhan ve Aytaç, 2002). Türkiye'ye 1964'te gönderilen tasarrufların toplam tutarı 45 milyon dolar iken, bu meblağ 1981 yılının ilk yedi ayında 2.078 milyon doları bulmuştur. 12 Eylül 1980 darbesinden sonra tasarruflar, anayurda daha hacimli olarak akmıştır. 1979 yılında transfer edilen döviz miktarı 1.693 milyon dolar iken, 1981 Eylül'ünde bu miktar 2.476 milyona yükselmiştir. 1980'li yıllarda işçi tasarruflarının döviz olarak transferi, ticaret açığının %60'ının karşılanmasına hizmet etmiştir. 1990'larda bu miktar %35'e inmiştir. Bu durumu ekonominin liberalleşmesi ve Türk ekonomisinin Dünya ekonomisi ile eklemlenmesi ile açıklamak mümkündür (Abadan-Unat, 2006). Bir başka deyişle ihracat, turizm ve yurt dışı müteahhitlik hizmetleri gibi sektörlerde sağlanan başarılar, işçi dövizlerinin ve dolayısıyla dış göçün Türk ekonomisi üzerindeki etkisinin gerilemesine yol açmıştır.

Devlet Planlama Teşkilatı'nın (DPT) hazırlamış olduğu beş yıllık kalkınma planları, Türkiye'nin yaşanan dış göç sürecinde uygulamayı hedeflediği politikaları göstermesi yönünden oldukça önemlidir. Ancak, bu planlardan çıkarılabilecek sonuç, Türkiye'nin dış göç ile ilgili sorunları iyi görmüş olmasına rağmen asla bu sorunlara çözüm getiremediği, önlemlerin ve çözümlerin öneri olarak kaldığı ve büyük oranda hayata geçirilemediğidir (Yalçın, 2004).

1962'de Köy İşleri Bakanlığı tarafından geliştirilen Köy Kalkınma Kooperatifleri (KKK), yeni iş alanlarının açılmasına ve potansiyel tasarrufların değerlendirilmesine hizmet ederken, yurt dışında bulunan açık iş yerlerine gönderilecek işçilere bir öncelik esasına dayanıyordu (H.van Renselaar ve L. Van Velzen, Akt., Abadan-Unat, 2006). Ancak KKK baştan itibaren 'yurt dışına çıkma kuyruğunu atlama' tekniği olarak kullanılmış, çeşitli hayal kırıklıklarına yol açmıştır. Bir yandan üyelerin kafasını ülkenin gelişmesini hızlandırmak yerine sadece süratle yurt dışında iş bulma fikri işgal etmiştir. Öte yandan, KKK'ye ilişkin teknik ve mali araştırmaların sayısı son derece sınırlı kalmıştır. Bu kooperatifleri KÖY-KOOP gibi bir şemsiye örgütün altında toplamaya kalkmak da başarılı bir sonuç sağlamamıştır (Abadan-Unat, 2006).

Türk işçilerin tasarruflarını Türkiye'ye yönlendirmek için meydana getirilen bir diğer önemli kurum ise Türk İşçi Şirketleridir. Türk İşçi Şirketleri, Türk

göçmen işçilerinin tasarruflarını hisse şeklinde yatırdıkları, birer 'kendi kendine yardım' girişimleridir. Bu şirketlerin bölgesel etkinlikleri daha fazla olmakla beraber Türk işçi şirketlerinin tam sayısı bilinmemektedir. İşçi şirketleri, işçi birikimlerinin Türkiye'ye getirilip dış göçe katılan işçilerin yörelerinin kalkındırılmasına ve o yöredeki işçi yakınlarına ve hemşerilerine iş olanağı sağlaması amaçlarına dayanarak kurulmasına karşın, yörelerdeki kimi sanayici ve tüccarın çıkar çatışmasına hedef olarak başarısız duruma düşürülmüşlerdir (Ersel, 2002).

Dış göç olgusu, gelişmekte olan ülkelerden gelişmiş ülkelere kaynak aktarımı olarak görülmektedir. Bu durumda, gelişmekte olan ülke ile gelişmiş ülke arasındaki fark daha da büyümektedir (Ersel, 2002). Uluslar arası işgücü göçü temelde çekici merkez ülkeler tarafından belirlendiği için yine bu ülkelere sayısız yararlar sağlamıştır. Kendisi uluslar arası eşitsizlik ve dengesizliklerin ürünü olan dış göç, tekrar gelişmiş ülkeler lehine sağladığı yararlar nedeniyle merkez alıcı ülkelerle çevre verici ülkeler arasındaki uçurumu genişletmiştir (Canatan, 1990).

Tüm bu değerlendirmeler sonunda, Türkiye'nin bu süreçten hedefleri paralelinde ekonomik kazançlar elde ettiği söylenemez. Bir başka ifadeyle, Türkiye vasıflı işgücünün büyük bir bölümünü kaybederek dış göç sürecinden olumsuz etkilenmiş ve gerekli atılımları yapmaktan uzak kalmıştır (Yalçın, 2004). Uzun vadeli analizde yurt dışına işçi göçünün bazı faydalar dışında Türk ekonomisine büyük katkısı olmamıştır. Bunun en önemli nedeni ekonomideki engeller ve toplumun sosyal yapısıdır. Yurt dışına işçi göçü 'gelişme stratejisi' olarak benimsenmediği için ekonomiye katkısı sınırlı kalmaktadır (Apak, Oğuzhan ve Aytaç, 2002). Bir başka ifadeyle, Türkiye'nin yaşanan dış göç sürecinde hem ekonomik hem de sosyal açıdan hazırlıklı olmadığı söylenebilir. 1970'li yılların sonu itibarıyla yurt dışındaki Türk işçilerin tasarruflarını Türkiye'de değerlendirmeleri ve bu şekilde ekonominin kalkınması hedeflenmiş, ancak geç kalınmış bu girişimden beklenen fayda sağlanamamıştır. Yurt dışında yaşayan Türkler, tasarruflarını çeşitli üretim araçları için kullanmak yerine ev veya arsa olarak değerlendirmeyi düşünmüşlerdir. Araştırmanın gerçekleştirildiği Kulu'da da benzer bir durum söz konusudur. Yurt dışındaki Türklerin destekleriyle ilçe'de açılan birkaç küçük ve orta ölçekli fabrika zaman içersinde kapanmak zorunda kalmıştır.

Buna karşın ilçeye yapılan yatırımlar çoğunlukla döviz, altın veya emlak şeklinde olmaktadır. Dolayısıyla yurt dışından ilçeye gelen yatırım, ilçede yaşayanlara istihdam sağlayacak bir üretim faaliyetine dönüşmemektedir.

3.3.2. Türkiye’de Dış Göçün Toplumsal Yansımaları

Göç yeni bir yaşam biçimine girişmektir. Türkiye’den yurt dışına gerçekleşen dış göç hareketinin en dikkat çekici yönü insanların bireysel ve toplumsal yaşantıları, alışkanlıkları ve hayata bakışları üzerinde gerçekleşen köklü değişikliklerdir. Kültür şoku terimi, genellikle toplumlar içinde ya da farklı toplumlar arasında hareket etmeye karşı (fiziksel, bilişsel ve psikolojik açıdan) negatif bir tepkiyi içermektedir (Marshall, 1999). Yaşadığı tarım toplumunu bir çırpıda terk ederek, kendisini bir anda gelişmiş bir sanayi toplumunun parçası olarak bulan Anadolu insanı, başlangıçta bir kültür şoku yaşamıştır. Büyük çoğunluğu şehirleri bile tanımadan kırsal bölgelerden kendi kültürel değerleri ve alışkanlıklarıyla yurt dışına işgücü olarak giden Türkler, şehirleşme sürecinin yarattığı sosyo-kültürel koşulların da etkisi sonucu yeni üyesi oldukları endüstrileşmiş şehir ortamında uyumsuzluklar yaşamak zorunda kalmışlardır. Özellikle kırsal bölgeden şehre gelen birinci kuşak Türk işçileri, modern sanayi toplumunun şehir kültürüne uyum sağlayamamışlardır (Altıntaş, 2008). İlk giden Türk işçilerinin orta vadede geri dönüşü düşünmeleri, motivasyonlarının ve ilgi alanlarının, içinde yaşamaya başladıkları topluma adapte olmaktan ziyade yapacakları maddi birikimler üzerinde yoğunlaşmasına sebep olmuştur. Ancak, özellikle aile birleşimlerinden sonra Türklerin Avrupa’ya yerleşme eğilimlerinin ortaya çıkmaya başlamasından sonraki süreçte Avrupa’ya giden Türk göçmenler, içinde yaşayacakları toplumun şartlarını bilerek gitmekteydiler.

Bir Avrupa ülkesine göç edenlerin beklenti ve talepleri de oldukça farklılaşmaktadır. Yeni gelenler çoğu kez doğrudan doğruya iş pazarına girmekte ve bu alandaki olanakları kullanmaktadır. Ancak bazı ülkelerde ekonomik kriz, işsizlik ve ayrımcılık gibi sebeplerden dolayı iş bulmak oldukça zor görünmektedir. Bir yandan işsiz kalmak, diğer yandan da yeni toplumda dışlanmak ve ayrımcılığa uğramak, Avrupa hakkında oldukça iyimser ve

olumlu fikirlere sahip Türk göçmenlerde hayal kırıklığı yaratmaktadır (Canatan, 1990).

İlk giden Türk göçmen grupları, göç ettikleri ülkelerde geçirdikleri süreyi bir nevi askerlikte geçen süre gibi algılamışlar, kısa veya orta vadede Türkiye'ye dönme fikrini hiçbir zaman akıllarından çıkarmamışlardır. İlk gidenlerin aksine, ikinci ve üçüncü kuşak Türk göçmen gruplarının büyük çoğunluğu yeni geldikleri ülkede uzun süre kalmayı veya hiç dönmemeyi düşünmüşlerdir. Geri dönenler yaş kriterlerine göre değerlendirilecek olursa, yaşlı birinci kuşağın genç ikinci kuşağa göre daha fazla dönme eğilimi içerisinde oldukları söylenebilir. İkinci kuşak gerek ekonomik nedenlerden, gerekse de sosyo-kültürel yönden içinde buldukları ülkelerin Türkiye'ye nazaran daha elverişli ve uygun olduklarını düşünmektedir (Canatan, 1990).

Türkiye'den yurt dışına göç süreci, başladığı dönemden itibaren geçen sürede, göç eden insanların hayatlarında hiç görmedikleri yaşam biçimleri karşısında kendi kültürlerini koruma mücadelesi olarak da algılanmaktadır. Bu mücadeleye Türkiye'den destek, 1972'de Çalışma Bakanlığı bünyesinde Yurt Dışı İşçi Sorunları Genel Müdürlüğü'nün kurulmasıyla gerçekleşmiştir. Genel Müdürlüğün faaliyetleri işçilerin sorunlarını yerinde çözmeye yöneliktir. Genel Müdürlüğün yürüttüğü görevleri dışında yaptığı bazı işler şöyle sıralanabilir: Türk vatandaşlarının Türk kültüründen uzaklaşmamları için yabancı ülkelerle yapılan kültür anlaşmaları çerçevesinde, başta Almanya olmak üzere diğer Avrupa ülkelerinde Milli Eğitim Bakanlığı'nca atanan öğretmenler tarafından Türkçe ve Türk Kültürü derslerinin verilmesini sağlamıştır. Türklerin dini ihtiyaçlarını karşılamak üzere birçok din görevlisi yurt dışına gönderilmiştir. İşçilerin Türkiye ile ilişkilerini sürekli kılmak ve gelişmelerden haberdar olmalarını sağlamak için TRT – INT yayınlarına başlamış, yurt dışında yaşayan Türk vatandaşlarının genel seçimlerde gümrük kapılarında oy kullanmaları sağlanmış, bedelli askerlik imkanı verilmiş ve pasaport harçları düşürülmüştür (Semiz, 1994).

Yurt dışına göç eden Türklerin içine girdikleri topluma ve yabancısı oldukları bir kültüre uyumları kolay olmamaktadır. Bu toplumsal uyum sürecinde Türk göçmenlerin bazı sorunlar yaşamaları kaçınılmaz olmaktadır. Kimlik bunalımı ve yabancılaşma sorunu, konut edinimi sorunu, gençlerin ve

çocukların yaşadıkları sorunlar ve yabancı düşmanlığından kaynaklanan ayrımcı uygulamalar bu sorunların başında gelmektedir.

3.3.3. Kimlik Bunalımı ve Yabancılaşma Sorunu

Yeni sosyo-kültürel çevre, bir yandan öz-kültüre karşı yabancılaşmaya yol açarken, diğer yandan da yeni kültürü benimseyememe (adapte olamama) güçlüğünü de beraberinde getirmektedir. Başka bir deyişle, bireyin empoze veya göç yolu ile değişen sosyo-kültürel çevreye uyum çabası, öz-kültürüne karşı yabancılaşma ve bunlara bağlı olarak 'kültürel kimlik' sorunu yaşamasına neden olabilmektedir. Bunların yanı sıra göç edenlerin, yeni kuşaklara öz-kültürlerini benimsetmek amacıyla yaptıkları baskı ve buna karşılık sosyo-kültürel çevreden gelen yaptırım ve değerlerden doğan karmaşa; yeni kuşağın hangi 'kültüre', 'topluma' veya 'ülkeye' ait olduğunu bilmeden, öz-kültürüne yabancılaşmasına, 'kimlik sorunu' yaşamasına neden olabilmektedir (Alicik, 1997).

Yurt dışına işçi göçü sosyolojik manada toplumumuzun son elli yıldır yaşadığı temel sosyal problemlerden biridir. Ekonomik nedenlerle, bireyin yaşadığı ülkeyi bırakıp bir başka ülkeye yerleşmesi, öncelikle bir yer değiştirmedir. Bu değişme sadece fiziki çevrenin değil, aynı zamanda bundan daha çok önemli olan sosyal ve kültürel çevrenin değişmesidir. Böyle bir durumdaki kişi, hem kendi kültüründen ve değerlerinden vazgeçememenin, hem de yeni girdiği topluma uyum sağlama zorunluluğunun yarattığı baskılar altına girmektedir (Tufan, 1984; Akt., Semiz, 1994). Türklerin en yoğun olarak yaşadıkları ülke olan Almanya'da çoğu politikacı 'Bizim yabancılar sorunumuz yok, Türkler sorunumuz var' demekten kaçınmamışlar ve kendi dillerinde konuyu şöyle özetlemişlerdir: 'Gestern Gast, heute Last'. Türkçesi ile 'Dün misafirdiler, bugün ise yük'. Yabancı işçilerin, Türkler dahil, üretim sürecine entegre oldukları ancak insan olarak topluma bir türlü entegre olmadıkları, toplumda sürekli yabancı olarak kaldıkları birçok araştırmacı, politikacı ve sosyal bilimci tarafından dile getirilmektedir (Arslan, 2002). İsviçreli yazar Max Frisch bu durumu şöyle özetlemiştir: 'Wir haben Arbeitskräfte geholt, aber Menschen sind gekommen'. Türkçe ifade edilirse;

'Biz aslında dışarıdan işgücü çağırmıştık, ama insanlar geldi' (Yüksel, 1983; Akt., Arslan, 2002).

Göç ve değişme birbirinden farklı düşünülemez. Göç, beraberinde mekansal bir değişim getirirken, aynı zamanda insanların sosyal, kültürel, siyasal ve ekonomik yaşamlarında da önemli farklılıklara yol açmaktadır. Ancak henüz kişilikleri bile tam anlamıyla oluşmadan Türkiye'den gelen birinci kuşak işçilerin yaşadığı süreç, çift yönlü bir sosyo-kültürel değişime yol açtı. Kendilerini ne tam olarak buraya, ne de kendi istekleri dışında terk ettikleri anavatanlarına ait hissediyorlardı. İlk kuşak Türkler, bir yandan içinde yaşadıkları yeni topluma uyum sağlamaya çalışırken geldikleri ülkede de değişmeler yaşanmakta, Türkiye'ye gittiklerinde kendilerine de, belki de davranış farklılıkları oluşmaya başladığından, 'Almancı' nitelemesi yapılmaktaydı. Bu durumda 'Türkiye'de Almancı burada yabancı' nitelemesi, yeni bir kimlik anlamlandırması gerçeğini ortaya koyuyordu (Altıntaş, 2008). Türk göçmen işçiler çalıştıkları ülkelerde 'marjinal' olarak tanımlanırken, Türkiye'ye geldiklerinde bu insanlara toplumsal statülerini değiştirmiş kişiler gözü ile bakılmaktadır.

Dış göç sonucu kırsal kesimde yeni bir hareketlilik oluşmakta, halk Almancılar ve Almancı olmayanlar diye ikiye ayrılmaktadır. Bunun sonucu olarak 'Almancı aile' olarak nitelendirilen yeni bir aile türü ortaya çıkmaktadır. Almancı aile; 'Aşağı ve yukarı hareketliliği yüksek, kırsal nitelikleri ağır basan, aile üyeleri bireycil bir kişiliğe sahip, özel teşebbüsçülüğe eğimli, giyim-kuşam ve temizlik alışkanlıkları bakımından kırsal aile tipinden farklı, gösterişçi tüketim alışkanlıkları olan, erkeğin aile içindeki sert tutumunun bir ölçüde gevşemiş olduğu bir aile tipi' olarak tanımlanmaktadır (Yasa, 1979; Akt., Semiz, 1994). Almancı kelimesinin kullanımına Türk hükümetinin getirdiği yasaklama da, bu insanların aslında konumlarının belirginleşmemesinin yarattığı huzursuzluğun Türkiye'de bertaraf edilmesi gayretidir (Altıntaş, 2008).

Yabancılaşma olgusunun özellikle ikinci kuşakta belirgin olduğu düşünülmektedir. Yurt dışında doğan ve yetişen genç kuşak ciddi bir sosyo-kültürel boşluk ve yabancılaşma içine düşmektedir. Genç kuşağın yaşamakta olduğu süreç değişme değil, belki dejenerasyon kavramı ile açıklanabilir. Bu kuşaklar kendi durum ve koşullarını kendileri belirlemiş değildir. Düşünce ve

davranış biçimlerinde ne Batı'nın ne de kendi kökenleriyle ilgili geleneklerin baştan sona belirleyici olduğu söylenebilir. Dolayısıyla, görünen o ki, bu kuşaklar günün birinde ne ailelerinin geldiği ülkeyle ilgili olacaklar, ne de ana-baba ve yakınlarının emekleriyle katkıda buldukları ekonomik ve sosyal dünyanın unsuru sayılacaklardır. Bu anlamda, genç kuşak bir yandan yurt dışında ailesinin yanında kaldığında anomik durumda yaşarken, diğer yandan yurt içindeki bir yakınının yanında bırakılırsa da ailesine ve kendisine yabancılaşmaktadır. Dolayısıyla, bu kuşaklar için her iki halde de olumsuzluk söz konusudur (Berkay, 1988; Akt., Altıntaş, 2008).

Yabancı ülkelerde yaşayan ikinci ve sonrası kuşakların sahip oldukları ikili kültür, kendilerini tanımlamada ağırlık kazanmakta ve melez kimliklerin ortaya çıkmasına öncülük etmektedir. Söz konusu bu melez kimliklerde dikkat çekici en önemli nokta, iki kültürden öğeler taşıyan insanların kendi aralarındaki iletişimlerinin iki dilin karışımından oluşmasıdır. Cümlelerine Türkçe başladıklarında, yaşadıkları ülkelerin diliyle bitirmeleri veya konuşmaları sırasında dilden dile spontane olarak geçiş yapmaları sadece kendilerine özgü bir durumdur ve bu şekildeki iletişimleri hem Türkiye'deki bir Türk için hem de o ülke yerlilerinden biri için anlaşılmaz ya da az anlaşılır bir özellik taşımaktadır (Yalçın, 2004).

Genellikle Avrupalılarla iç içe bir hayat sürmeyen Türkler, günlük yaşamlarını büyük ölçüde kendi kurdukları paralel bir toplumda sürdürmektedirler. Eskisine göre Avrupa'da daha yerleşik olan Türkler, aynı zamanda içinde yaşadıkları kültürle ayrılmaktadırlar. Birçok Avrupa ülkesinde göçmenlerin eski semtlerde yığıldıkları bir gerçektir. Konut alanında yığılmanın (gettolaşmanın) eğitim alanına yansması kaçınılmazdır. Nitekim yabancı göçmenlerin yoğun olduğu semtlerdeki okullarda yabancı çocukların oranı yüksektir. Ancak, bu gerçeğe son yıllarda bir yenisi daha eklenmiştir; o da yerli halkın bilinçli olarak çocuklarını yığılmanın fazla olduğu okullardan çekmesidir. Böylelikle yığılmanın fazla olduğu okullar tamamen 'siyah' okullara dönüşmektedir (Canatan, 1990).

İkinci ve sonraki kuşakların yabancı ülkelerde içinde bulunduğu problemler, hem göç alan hem de göç veren ülkeler açısından önemlidir. Bu kuşaklara ait Türkler, kendilerine özgü melez bir kültürlere sahip olmaları nedeniyle önemli problemler yaşamaktadır. Nereye ait oldukları konusunda

belirsizlik hissetmeleri, hem kendi yurtlarında hem içinde yaşadıkları toplumda anlaşılma durumları, yabancı düşmanlığına maruz kalmaları, yabancı toplum tarafından kabullenilmeme ve çalışma hayatında ayrımcılığa uğramaları gibi sorunlar, bu kuşaklara mensup Türkleri bir sorun yumağı içerisinde bırakmaktadır (Yalçın, 2004).

3.3.4. Gençler ve Çocuklar Sorunu

Son yıllarda Avrupa'da yaşayan Türk gençleri arasında gittikçe artan işsizlik, ayrımcılık, dışlanma ve kültürel yozlaşma sonucu marjinalleşme belirtilerinde artış olduğu görülmektedir. Uzun dönemli işsizliğin artması, uyuşturucu kullanımının yaygınlaşması, evden ve okuldan kaçmaların yükselmesi gibi bazı göstergeler bu tespitin dayanaklarıdır. Sorunun geniş kapsamlı araştırmalarla ortaya konulmamış olması olayın boyutları hakkında tahminler yapmayı olanaksızlaştırmaktadır. Ancak, ikinci kuşak gençler, kendi babalarının yaptıkları düşük ücretli, pis ve güvencesiz işleri yapmak istememektedirler. Öte taraftan gençler, daha iyi işleri almak için yeterli koşullara da sahip bulunmamaktadırlar. Eğitimde edindikleri olumsuz deneyimler ve gerginlikler onların tekrar okul kapılarını aralamalarına engel olmaktadır. İşgücü sunumunun yüksek olduğu bir dönemde iş pazarında yerli yaşlılarıyla rekabet etmeleri de mümkün olmamaktadır (Canatan, 1990). Türk göçmen çocuklarının bu rekabette geri kalmaları onların ara iş gücüne itilmelerine neden olmaktadır. Geçici sürelerle farklı sektörlerde ara eleman olarak çalışan Türk göçmen çocukları, zamanla içinde yaşadıkları toplumdaki soyutlanmaya, yalnız kalmaya başlamaktadırlar.

Her yıl binlerce Türk işçi çocuğu ailelerinden kaçıp Avrupa'da çeşitli kurumlara sığınmaktadır (Vassaf, 2002). Ancak anne ve babalar utanç verici olarak gördükleri bu olayı komşularından bile gizlediklerinden, evden kaçma olaylarından pek kimsenin haberi olmamaktadır. Çocukların evden ayrılma nedenlerinden en önemlisini babayla anlaşmazlık olarak görülmektedir. Özellikle genç yaşta Türkiye'den ayrılıp, ilk ve orta öğrenimlerini Avrupa'da sürdüren çocuklar Avrupalı yaşlıları gibi davranmaya, giyinmeye ve konuşmaya özenmektedirler. Gelenekçi Türk ebeveynlerin, gurbet ellerinde

çocuklarını kaybetme korkusuyla derecesini ayarlayamadan verdikleri aşırı tepkiler sonucu zamanla gelişen aile içi çatışmalar, çocuğun serbest yaşam vaat eden yeni karşılaştığı Avrupa hayatını, kendisi üzerinde korumacı bir tutumla da olsa baskı kuran ailesine tercih etmesiyle sonuçlanmakta, nihayetinde de çocuk ailesini terk edebilmektedir. Hollanda örneğine bakıldığında, Türk çocukların okula gidip gitmediklerinin sıkı sıkıya denetlendiği, evde dayak olaylarının hemen kovuşturulduğu görülmektedir. Hatta evden ayrılan çocuklara devlet desteği verilmektedir. Çocuklar, evden ayrılmalarından sonra devlet eliyle ya bir çocuk evine ya da Hollandalı bir ailenin yanına verilmektedir. Bu durum çocuklar lehine olumlu gibi görünse de, devletin tüm kurumlarıyla ailesine karşı yanında olduğunu gören çocuklar, evden ayrılma eylemlerine daha yüksek bir cesaretle girişebilmektedir. Konuyu 'Avrupa usulü devşirme' olarak nitelendiren Vassaf'a (2002) göre mesele çok açık: İnsanları kısırlaşan, kendi topraklarında azınlığa düşmekten korkan ve nüfusu azalan Avrupalılar çeşitli yollardan Türk çocuklarına el koymaktadır.

Yurt dışı göç özellikle geride kalan çocukları olumsuz biçimde etkilemiştir. İşçilerin tümü çocuklarına sonuna kadar eğitim vermekten yana idiler. Ancak bu konuda erkek çocuklarına üniversiteye kadar destek vaat edilirken, kız çocuklar için imam-hatip okulu düzeyinde bir eğitim yeterli görülmüştür. Ayrıca anne-babası yurt dışına giden ailelerde, çocuklardan kimisinin büyükbaba ve anne ya da başka bir akrabasının yanında bırakılması, kimisinin ise yurt dışında uyum göstermediği okullara yollanması önemli psikolojik sorunlar yaratmıştır (Abadan-Unat, 2006).

Dış göç olgusu göçe katılan bütün aile bireylerini, ekonomik, sosyal ve psikolojik bakımdan etkilemektedir. Bu etkileşimden en çok nasibini alan çocuklardır. Ailenin parçalanmışlığından kaynaklanan bütün değişik durumlara uyumda zorluk çeken her zaman çocuklar olagelmıştır. Ana babadan ayrı olmanın ya da tek ebeveyn ile büyümenin sıkıntıları bu çocukların temel sorunlarından biridir. Yapılan bir araştırmanın sonuçlarına göre geride kalan çocukların hemen hepsinde düşmanlık ve saldırganlık bulunduğu, karakter yapılarının negativist ve nörotik özellikler taşıdığı, arkadaşlarıyla ilişki kuramadıkları, isyankar oldukları, derslerine ilgi göstermedikleri, hemen hepsinde ebeveynlerine karşı öfke ve kırgınlık

görüldüğü belirtilmektedir. Ayrıca bu çocuklarda güvensizlik, içe kapanıklık ve nörotizm artmaktadır (Aksoy ve Doyran, 1976; Akt., Semiz, 1994).

3.3.5. Konut Sorunu

Yurt dışına göç hareketinin başlamasıyla beraber, geri dönüş fikriyle Batı Avrupa ülkelerine gelen Türk göçmenler, 1970'li yılların ortalarına kadar fabrika yatakhanelerinde veya çok kötü şartlarda tek odalı konutlarda kalmaktaydılar. Ancak, aile birleşimlerinin gerçekleşmesinden ve biraz daha rahat bir ekonomik duruma kavuştuktan sonra kiralık dairelerde yaşamaya başlamışlardır. 1990'lara gelindiğindeyse, Türk göçmen ailelerinin buldukları ülkelerde konut sahibi oldukları görülmektedir. İlk göç eden ve işgücü göçünü oluşturan kitle, başlangıçta esas amaçlarını bir ev sahibi olacak miktarı kazandıktan sonra geri dönmek olarak belirlemişlerdir. Bu bilinçaltı durum nedeniyle ve geldiklerinde kalacak bir yerleri olması amacıyla, gittikleri ülkelerde kalıcı olduktan sonraki birikimlerini memleketlerinde bir ev sahibi olmak yönünde kullanmışlardır. Ancak, başlangıçtaki bu durum zaman içinde değişmiştir. Zira Türkiye, büyük nüfusu kentlerde yaşayan bir ülke haline gelmeye başlamıştır. Geri dönüşler ertelendikçe hesaplar yeniden yapılmış, Türkiye'de kırdan kente hızlı göçün doğurduğu büyük şehirlere talep artışı yurt dışındaki Türk vatandaşlarını da etkilemiştir. Kesin dönüşlerinde yaşayabilecekleri yerler olarak büyük şehirleri görmeye başlamışlar ve buralardan ev sahibi olmaya gayret etmişlerdir (Yılmaz, 2002).

Batılı ülkelerde yaşayan Türklerin birçoğu yurda kesin dönüş fikrini bir tarafa bırakmışlardır. Geçmişte yatırımlarını Türkiye'de değerlendirme alışkanlıklarından hızla vazgeçtikleri bilinmektedir. Paralarını, yılda sadece bir kez birkaç haftalığına uğradıkları bir ülkede eve, arsaya veya tarlaya yatırmanın hiçbir çekici yanının kalmadığını düşünenlerin sayısı arttıkça, yakın gelecekte yurt dışında yaşayan Türklerin anavatanlarıyla olan bağlantılarının hızla zayıflayacağı düşünülebilir (Yalçın, 2004).

3.3.6. Yabancı Düşmanlığı Sorunu

1980'lerde yaygınlaşan olumsuz tutumlar, kendini Türkleri konu alan şakalarda da belli ediyordu. Bir yandan birçok kentin sokak duvarlarında 'Türken'raus' (Türkler dışarı) ya da daha vahim olarak 'Erschlagt die Türken' (Türkleri öldürün) türünden sloganlara rastlanmaya, diğer yandan Nazi dönemindeki anti-semitik, Yahudi düşmanı şakalar Türklere dönüştürülerek tekrarlanmaya başlanmıştır. Kurulan faşist örgütler ve partiler eliyle yabancılara karşı oluşturulan politika, büyük siyasal partilerin seçim platformuna da girmiştir. 1989'da Hessen eyaletinde Hıristiyan Demokratlar (CDU) kendilerine verilen her oyun, yabancılara seçme ve seçilme hakkını kaldırmaya verilmiş bir oy olduğu tarzında bir kampanya yürütmüşlerdir. 1991 yılında yabancılara yönelik şiddete dayalı eylemler on misli artıp 2427 olaya ulaşmıştır. 23 Kasım 1992'de Mölln'de, üç Türk kadını evlerinde öldürülmüş; sekiz Türk, Neo-Naziler tarafından ağır bir şekilde yaralanmıştır. Bu saldırıları 29 Mayıs 1993 tarihinde Solingen'de bir Türk ailesinin oturmakta olduğu evin kundaklanması ve çıkan yangında toplam beş kadın ve çocuğun ölmesi olayı izledi. İşbaşındaki Alman hükümeti, bu saldırıları ırkçılığın yeniden hortlaması biçiminde şiddetle kınamak yerine, Alman anayasasında sığınma talebinde bulunanlara geniş haklar tanıyan 116. maddenin iptalini meşru göstermek için kullanmıştır (Abadan-Unat, 2006).

1990'lı yıllarda Avrupa'da yabancı düşmanlığının ortaya çıkışı ile Türk işçilerinin Batı Avrupa'da yerleşme eğilimine girdikleri tarihler aynı zamana rastlamaktadır. Türk işçilerin sosyal hayatın her alanında varlıklarını hissettirmeye başlaması yerli toplumu rahatsız etmeye başlamıştır. Çünkü dıştan katılım faktörü, istihdam alanı, kiralık konut gibi kıt kaynakların toplumda yeniden paylaşımı anlamı taşıdığından, refaha alışmış yerli toplum buna olumlu bir gözle bakmamıştır (Yılmaz, 2002). İlk kuşak yabancılar bilindiği üzere bu ülkelerdeki ekonomik patlamanın ihtiyaç duyduğu işlerde çalışmışlar ve bu nedenle buldukları ülkelerin insanlarıyla rekabetleri minimum seviyede kalmıştır. Yerli halkın istemediği işlerde çalışan ilk kuşak yabancılar, yerli işçiler için başlangıçta bir tehdit unsuru değildir. Dil bilmemeleri ve eğitim düzeylerinin düşüklüğü de bunu desteklediğinden, ilk kuşak yabancılar için ırkçılık sorunlarının şimdiki kadar yoğun olduğunu söylemek yanlış olacaktır. Irkçılık ya da yabancı düşmanlığını tetikleyen en

önemli etken, belki de ikinci ve sonraki kuşak yabancıların buldukları toplumda aldıkları eğitim ve kültürle o toplumdaki yerli bireylerle iş ve yüksek öğretim alanlarında rahatlıkla rekabete girebilmeleri ve anne-baba ve aile büyüklerinin yaptıkları işleri istememelerinden kaynaklanmaktadır. Geçmişteki ekonomik büyüme hızlarının artık geçerli olmadığı bir dönemde, bu tür bir rekabetin bu ülke insanları için olumlu sonuçlar doğurmadığı bir gerçektir (Yalçın, 2004). Nitekim özellikle 1990'lı yılların başından itibaren çok kısa bir zamanda yabancı düşmanlığının Avrupa'da önemli boyutlara ulaşması, buna bağlı olarak Avrupa ülkelerinin birçoğunda ırkçı veya neo-faşist partilerin ve örgütlerin siyasal arenada yerlerini almış olmasıyla sonuçlanmıştır. Zaman içinde (Möln ve Solingen'de olduğu gibi) birçok Batı Avrupa şehrinde Türkleri diri diri yakmak da dahil olmak üzere çok sayıda ırkçı saldırı peş peşe gelmiştir. Bu tür hareketlerin, dolaylı ya da dolaysız, iş başındaki hükümetlerden destek gördüğü o dönemin gazete ve dergilerinde açıkça iddia edilmiştir (Yılmaz, 2002). Yine Hollanda Hıristiyan Demokrat Birliği Partisi'ne (CDA) göre o dönemde ülkede yaşayan göçmenlerin iki seçeneği vardır. Ya 'defol primi' alıp ülkelerine dönmek ya da 'uyum' sağlayıp asimile olmak (Canatan, 1990). Yurt dışında yaşayan Türkler, içinde buldukları toplumun kültürünü ne kadar benimsemiş olsalar da, sonuçta Türk oldukları fikri, yaşadıkları toplumda karşılaştıkları ayrımcılık ve saldırılarda hiçbir şeyi değiştirmemektedir (Yalçın, 2004).

Bu duruma en yakın örneklerden biri Almanya'da 'NSU Davası' olarak bilinen ve bir neo-Nazi çetesinin işlediği cinayetlerdir. İlk cinayet 9 Eylül 2000'de Nuremberg yakınlarında işlendi. Silahlı iki kişi bir çiçekçinin yüzüne ateş açtı. Enver Şimşek'e sekiz el ateş açıldı, altısı isabet etti. İki gün sonra hastanede öldü. Benzer cinayetler altı yıl boyunca devam etti. Cinayetlere kurban giden 10 kişiden 8'i Türk'tü. En son cinayet ise 25 Nisan 2007'de bir kadın polis memurunun vurulması oldu. 3 kişilik çetenin 2 üyesinin intiharlarının ardından cinayetlerin baş sanığı Beate Zschape teslim oldu. Sonrasında ise cinayetlerle ilgili korkunç bir video ortaya çıktı. Videoda müzik eşliğinde kurbanların cesetleri gösteriliyor ve cinayetlerin arkasındaki "örgüt" açıklanıyordu: Nasyonal Sosyalist Yeraltı (NSU). Alman Polisi daha önce cinayetlerin Türk mafyası tarafından işlendiğini düşünüyordu. Bu nedenle kurbanların aileleri acılarına rağmen sorgulamaya tabi tutuluyor ve potansiyel

suçlu olarak görülüyordu. Oğlunun öldürüldüğü alanı temizleyen bir anne bile şüpheleri üzerine çekmişti (BBC Türkçe, 2013). Davanın ilk duruşması 6 Mayıs 2013 tarihinde Münih Yüksek Eyalet Mahkemesi'nde görülmeye başlanmıştır. 85 duruşmayla 2 yıl sürmesi beklenen ve 606 şahidin dinlenmesi öngörülen davada Federal Başsavcılığın hazırladığı iddianame 488 sayfadan oluşmaktadır. Dava Türk kamuoyu tarafından dikkatle takip edilmektedir. Türk basınından temsilcilerin de yoğun ilgi gösterdiği duruşmalara TBMM İnsan Hakları Komisyonu üyeleri izleyici sıfatıyla katılmaktadırlar.

3.3.7. Çokkültürlülük Politikaları

1990'lı yılların başındaki olumsuzlukların ardından, 90'lı yılların ikinci yarısından itibaren Batı Avrupa ülkelerinde seçimlerle bazı iktidarların değişmesi, ırkçılığa karşı tavır alınması gibi olumlu gelişmeler olmuştur. Avrupa Birliği genişleme süreci içinde de 'çokkültürlülüğe daha sıcak bakma' şeklindeki gelişmeler, vatandaşlarımıza olan önyargıları kısmen de olsa hafifletmiş, bu durum vatandaşlarımızın endişelerinin önemli ölçüde ortadan kalkmasına ve geleceklerini buldukları ülkelerde görmelerine sebep olmuştur (Yılmaz, 2002).

Ancak bu süreç de uzun sürmemiştir. Avrupa Birliği'nin çokkültürlülük rüyası, bizatihi birliğin nüvesini oluşturan iki ülke, Fransa ve Almanya tarafından gerçekleştirilmesi mümkün olmayan bir politika olduğu itiraflarıyla fazla yaşama şansı bulamamıştır.

İngiltere Başbakanı David Cameron ise, 2011 yılı Şubat ayında düzenlenen Münih Güvenlik Konferansı'nda yaptığı konuşmada çokkültürlü toplum konusunda açıklamalar yapmıştır. Cameron, çeşitli kültürleri barındıran bir toplumu oluşturmakta başarısız olduklarını belirtmiş, İngiliz hükümetlerinin çokkültürlülük politikalarının facia boyutunda sonuçlar doğurduğunu ve İngiltere'de kültürel farklılıkları koyulaştırırken toplu kimliğe kavuşmayı engellediğini vurgulamıştır (www.taqrif.info, 2012).

Ancak, David Cameron'ın bu açıklamasından önce, 2010 yılı Ekim ayında, Avrupa'nın siyaset belirleyicisi iki ülkesinde kimliklere ilişkin yeni düşünceler şekillendi. Öncelikle Fransa Cumhurbaşkanı Nicolas Sarkozy,

Fransa'da yaşayan Romanların, ülke değerleriyle bütünleşemediği gerekçesi ile sınır dışı edilmesi gerektiğini söyledi. Avrupa Birliği'nin bütünleşme sürecinin bir ütopya olduğunu yeni anlayan bir milliyetçi Fransa ortaya çıktı. (Ekici, 2010).

Bu söyleme destek ise, Türkiye ile "sıkı dostluk" ilişkileri geliştiren Almanya Başbakanı Angela Merkel'den geldi. Angela Merkel, ülkesinde çok kültürlü bir toplum inşa etme çabasının başarısız olduğunu söyledi. İnsanların yan yana mutlu bir şekilde yaşamalarını öngören çokkültürlülük kavramının işlemediğini kaydeden Merkel, göçmenlerin Almanca öğrenmek de dahil olmak üzere, topluma daha fazla entegre olmaları gerektiğini savundu. Merkel'in açıklamaları, Almanya'da göçmenlik karşıtı hissiyatın giderek yayılmakta olduğu bir döneme denk geldi. Son kamuoyu yoklamaları, halkın yüzde 30'unun ülkenin yabancılar tarafından istila edildiğine inandığını ortaya koyuyor. CDU'nun gençlik kolu toplantısında konuşan Merkel, "60'ların başında ülkemiz yabancı işçileri Almanya'ya çağırdı, şimdi de ülkemizde yaşıyorlar. Bir süre kendi kendimizi kandırmıştık, kalmazlar giderler diye. Ama durumun böyle olmadığını görüyoruz" diye konuştu. Postdam'daki toplantıda konuşan Merkel, göçmenleri Almanya'da memnuniyetle karşıladıklarının da altını çizdi. Almanya Devlet Başkanı, "Kuşkusuz, yan yana yaşayacak, çokkültürlü bir toplum inşa etme yaklaşımı başarısız oldu, tek kelimeyle başarısız" dedi (BBC Türkçe, 2010).

Tüm bu bilgiler ışığında göç olgusuna bakıldığında, yurt dışında yaşayan Türk göçmen ailelerinin buldukları ülkelerde bu tür sorunları yaşamaya devam edecekleri söylenebilir. Burada önemli olan genel anlamda yaşanan bu sorunların etki alanını azaltmak için çaba göstermektir. Yaşanan göç sürecinin getirdiği olumsuzlukların hem gidenler hem de geride kalanlar açısından etkili olduğu dikkate alındığında, Türkiye'de kalan ailelerin ve dış göç sürecini yaşayan yörelerin de bu süreçten etkilendiği düşünülebilir. Bu anlamda Türkiye'den yurt dışına göçün gerçekleştiği alanların özenle değerlendirilmesi ve araştırılması gerekmektedir. Konya'nın Kulu ilçesi de bu tür alanlardan biridir. Bölgedeki gelişmeleri ve göç süreçlerini anlayabilmek için öncelikle Kulu'nun sosyo-kültürel dokusu, demografik yapısı ve ilçenin göç tarihi hakkında yeterince bilgi sahibi olmak gerekmektedir.

BÖLÜM IV

KULU VE DIŞ GÖÇ OLGUSU

Bu bölümde araştırmaya konu olan Konya'nın Kulu ilçesi ve ilçede uzun yıllardır süregelen dış göç olayı ayrıntılı biçimde ele alınmıştır.

4.1. Kulu'nun Coğrafi, Tarihi ve Demografik Özellikleri

Kulu, Konya'nın 31 ilçesinden biridir. İlçenin Kuzeyinde Bala ve Haymana ilçeleri, Güneyinde Cihanbeyli ilçesi ve Tuzgölü, Doğusunda Şereflikoçhisar ilçesi, Batısında Cihanbeyli ve Haymana ilçeleri vardır. Kulu, Ankara'ya 110, Konya'ya ise 148 km. uzaklıktadır. Kulu, 1000 rakımlı olup 2880 km² yüzölçümü genişliğindedir. E-90 (E-5) Karayolu, ilçenin sınırları içerisinde geçmektedir.

Şekil 1. Kulu Haritası

İç Anadolu Bölgesinin ortasında yer alan ilçe, İç Anadolu'nun karakteristik yapısını taşımaktadır. Oldukça geniş ve düz bir arazi yapısı vardır. İlçe bozkır bitki örtüsüne sahip olup arazisinin büyük bir bölümü engebesiz olduğu için ziraata elverişlidir. Çiftçiler tarafından araziye çoğunlukla pancar, kimyon, mercimek ve anason ekilmektedir. Ekim genellikle nöbet usulü yapılmakla beraber artezyen kuyularının gittikçe çoğalması üzerine çift mahsul alma usulü de geliştirilmektedir. Çift mahsul almada genellikle arpa ve buğday başta olmak üzere pancar, kimyon, mercimek ve anason bitkileri görülmektedir. Kulu, makro klima iklim tiplerinden karasal iklim tipine girer. Bu sebeple ilçede kışlar sert ve soğuk, yazlar ve özellikle Temmuz ve Ağustos ayları kurak ve sıcak geçer (Kulu Kaymakamlığı, 2012).

İlçeye bağlı 7 kasaba ve 27 adet köy bulunmaktadır. Bunların yanında ilçe merkezi 11 adet mahalleden oluşmaktadır. Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi'nin (ADNKS) 2011 yılı verilerine göre Kulu ilçe merkezinin nüfusu 22.844, belde ve köyleriyle beraber toplam nüfusu ise 55.573'dür (TÜİK, 2011).

Tablo 5. Kulu İlçe Nüfusu

Yıl	İlçe Merkezi			Belde / Köy			Toplam		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
(1) 2012	10.603	10.647	21.250	14.313	14.962	29.275	24.916	25.609	50.525
(1) 2011	11.413	11.431	22.844	16.303	16.426	32.729	27.716	27.857	55.573
(2) 2009	10.294	10.440	20.734	14.814	15.387	30.201	25.108	25.827	50.935
(2) 2008	10.214	10.460	20.674	13.003	14.156	27.159	23.217	24.616	47.833

Kaynak: 1- TÜİK. Kulu Nüfusu. 2- Kulu Kaymakamlığı İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü. Stratejik Plan 2011-2014

İlçe'nin adının nereden geldiğine ilişkin net bir bilgi bulunmamaktadır. Doğrulukları konusunda kesin bulgular olmasa da bu konuyla ilgili iki efsane dilden dile dolaşarak varlığını sürdürmüştür. Birincisine konu olan kahraman, Gül Bey adında cengâver bir yiğittir. 14. yüzyılda yaşadığı varsayılan Gül Bey, etkili olduğu Aksaray ve Kırşehir havarilerini aşarak Kayseri'ye kadar uzanır. Kayseri beylikleri Gül Bey'in şerrinden kendilerini koruması için Yozgat civarına nam salmış Çapanoğlundan yardım isterler. Yapılan

çarpışmalar sonucu Gül Bey esir düşer. İdam edilmek üzere Çapanoğlunun huzuruna getirilen Gül Bey'i gören Çapanoğlu'nun annesi, Gül Bey'e kıyamaz ve oğlundan affını ister. Çapanoğlu annesini kıramaz ve Gül Bey'in bundan böyle 'Kul Bey' (esir bey) olarak anılması şartıyla onu bağışlar. Zaman içerisinde 'Kul' ismi 'Kulu'ya dönüşmüş ve kendisinin yaşadığı yerin adını almıştır (Samancı, 2000). İkinci rivayete göre ise, Kulupoğlu Mustafa Bey adında bir aşiret beyi 18. yüzyılın başlarında Afyon'dan gelerek Kulu'ya yerleşir. Bu yerleşim birimi, Kulupoğlu Mustafa Bey adından dolayı daha sonra da Kulu olarak isimlendirilmiştir (Kulu Kaymakamlığı, 2012).

Osmanlılar döneminde bölgede yaşayan ve at yetiştirmekle meşgul olan topluluklara 'esbkeşan/atçeken' adı verilmekteydi (Beldiceanu-Steinherr, Akt., Korkmaz, 2011). 19. yüzyıl itibarıyla Kulu, Osmanlı salnamelerinde de Konya'ya bağlı bir kaza olarak adı geçen Esbkeşan'a bağlı bir köydür (Korkmaz, 2011).

Kulu, Osmanlı döneminde birçok kez iskan politikasının uygulandığı bir bölge olarak görülmektedir. Celali isyanlarının yarattığı kargaşadan en fazla Batı ve Orta Anadolu etkilenmiş, bu iki bölgenin nüfusu hayli azalmıştır (Söylemez, 2007; Akt., Korkmaz, 2011). 19. yüzyılda Anadolu'nun en tenha bölgesini Kulu ve çevresi oluşturmaktadır. Bu nedenle bu yüzyılın başından itibaren bu bölgeye nüfus iskanına başlanmıştır; Rişvan aşiretinin iskanına rağmen nüfusun hala seyrek kalması üzerine bölgeye, Kırım savaşıdan sonra Osmanlı topraklarına sığınan Kırım göçmenleri yerleştirilmiştir (Yılmaz, 2006; Akt., Korkmaz, 2011). 19. yüzyılda Kulu bölgesi Atçeken Oymakları, Rişvan Aşireti ve Kırım Göçmenlerinden oluşmaktadır.

Atçekenlik, Osmanlı döneminde Konya bölgesinde yaşayan konar-göçer topluluklara ait bir üst kimliktir. Anadolu'ya gelişlerinden itibaren daha çok uç, (Batı Anadolu) bölgesinde yoğunlaşan konar-göçer Türkmenler, haclı seferlerinin de etkisiyle Anadolu'nun içlerine kadar gelmişlerdir. Yapılacak herhangi bir saldırıdan kaçacak düz araziler ve hayvancılık yapmaya uygun topraklar, onların bu bölgede yerleşmelerine etki etmiştir. Atçeken oymakları, Karamanoğulları Beyliği'nin en ciddi askeri gücünü teşkil eden Turgudoğulları ve Bayburdoğulları Türkmenleri ile Oğuz boylarından oluşmaktadır. Aralarında az da olsa Türkleşen bazı Moğol oymakları olduğu gibi, Güney Doğu Anadolu'dan gelen Dulkadirli ve Şam Türkmenleri ile İçel Bölgesi'nden

gelen Varsakların Kosun ve Esenlü oymakları da bulunmaktadır (Korkmaz, 2011).

Daha çok Malatya-Maraş bölgelerinde yaylayıp kışlayan Rişvan aşiretinin, 19 yüzyılda Osmanlı iskan politikaları sonucu Orta Anadolu'ya ve özellikle de Kulu bölgesine yerleştikleri görülmektedir (Söylemez, 2007; Akt., Korkmaz, 2011).

Kırım Tatarları ile aynı etnik kökeni paylaşan Nogaylar, genellikle Kırım Tatarları ile beraber göç etmişlerdir. Kırım Savaşı'ndan (1853-1856) sonra Rus tehdidinden korkan binlerce Nogay batıya doğru harekete geçmiş ve 1860-61'de Osmanlı topraklarına ulaşmıştır. İlk başta çoğu balkanlara yerleştirilen Nogaylar daha sonra büyük ölçüde Orta ve Güney Anadolu'ya iskan edilmişlerdir (Yılmaz, 2006; Akt., Korkmaz, 2011). Bugün Kulu'nun köyleri arasında yer alan Çöpler, Kırkkuyu, Seyitahmetli ve Yazıçayırı köyleri Nogay muhacirleri tarafından kurulmuştur (Yılmaz, 1996; Akt., Korkmaz, 2011). Özellikle 1925-1936 yılları arasında yaşanan kuraklık sebebiyle Çöpler ve Yazıçayırı'nda yaşayan Nogayların, köylerini o bölgede bulunan Rişvan Aşireti mensuplarına satarak Çukurova tarafına göç ettikleri bilinmektedir (Yılmaz, 2006 ve Kulu Kültür ve Dayanışma Derneği, 1996; Akt., Korkmaz, 2011).

Osmanlı Devleti'nin son yılları ile Cumhuriyet döneminin ilk yıllarında Doğu ve Güney Doğu Anadolu bölgelerinde ortaya çıkan Kürt isyanları, Cumhuriyet döneminde gerçekleştirilen zorunlu göçün sebebini oluşturmaktadır. 1925 Şeyh Sait İsyanı'na katılan Kürtler Kulu'nun Tavşançalı kasabasına yerleştirilmişlerdir. 1934'te çıkarılan İskan Kanunu ile Doğu Anadolu'dan göç ettirilen Kürt nüfusun bir kısmı da yine Konya'ya yerleştirilmiştir. Bunun dışında gerçekleşen gönüllü göçlerle beraber Konya'nın Cihanbeyli ve Kulu ilçeleri Orta Anadolu'da en fazla Kürt nüfusa sahip bölgeler haline gelmişlerdir (Güler, 2007; Akt., Korkmaz, 2011). İlçe köylerinin birçoğunda Kürt nüfus hakimdir. İlçe merkezi ise Türk(men), Kürt ve Tatarlardan oluşan kozmopolit bir yapıya sahiptir.

1926 yılında bucak olan Kulu önce Şereflikoçhisar ilçesine, 1933 yılında da Cihanbeyli ilçesine nahiye olarak bağlanmıştır. 1954 yılında Ankara'nın Haymana ve Bala ilçelerine bağlı köylerden birkaçı Kulu sınırlarına dâhil edilmiş ve Kulu Konya ilinin bir ilçesi olmuştur.

4.2. Kulu'da Eğitim Olgusu

İlköğretimde Kulu'nun ilk eğitim kurumu olan Kulu İlkokulu 1930 – 1931 öğretim yılında eğitim-öğretime açılmıştır. 1954 tarihinde devlet vatandaş işbirliği ile 8 derslikli yeni binası ile eğitim-öğretim hizmeti vermeye devam etmiştir. 1963 yılında açılan Atatürk İlkokulu ile de eğitim ve öğretimde açılımlar devam etmiştir. Ortaöğretimde ise 1954 yılında ilçenin adından dolayı Kulu Ortaokulu olarak adlandırılan ortaokul eğitim-öğretime başlamıştır. Ortaokulu bitiren Kululu gençlerin okuyabilecekleri bir lisenin olmayışı onların bu öğrenimlerini Ankara ya da Konya'ya giderek tamamlamalarını zorunlu kılmıştır. Bu gençlerin sayılarının artışı ilçede bir lise binasına duyulan ihtiyacı ve talebi gündeme getirmiştir. Bu nedenle 1969–1970 eğitim-öğretim yılında ortaokul bünyesinde lise eğitimi başlatılmıştır. Ortaokulun bulunduğu arsa üzerinde lise binası inşa edilmeye başlanmış ve 1971- 1972 eğitim-öğretim yılında hizmete açılmıştır. 1982–1983 eğitim-öğretim yılında ortaokul öğretimi lise bünyesinden ayrılarak ilçede açılan Temel Eğitim Okuluna (60.Yıl Ortaokulu) aktarılmıştır. Bu tarihten sonra lise eğitimi müstakil ve normal olarak sürdürülmüştür (Stratejik Plan, 2012).

2012 yılı itibariyle Kulu ilçe merkezinde İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü bünyesinde 1 Anadolu Lisesi, 1 Anadolu Öğretmen Lisesi, 1 Genel Lise, 1 Anadolu İmam Hatip Lisesi ile içerisinde 1 Anadolu Teknik Lisesi olan 1 Mesleki ve Teknik Eğitim Merkezinden oluşan 5 Lise düzeyinde eğitim kurumu; 4 Ortaokul, 11 İlkokul, 1 Anaokulu, 1 Halk Eğitim Merkezi ve 1 Öğretmenevi bulunmaktadır. Ayrıca, Kulu'nun beldelerinde 1 anaokulu, 3 Genel ve 1 Çok Programlı Lise; belde ve köylerinde toplam 14 Ortaokul ve 22 İlkokul bulunmaktadır. Ayrıca ilçede öğrencilerin çeşitli merkezi sınavlara hazırlanmalarında onlara destek olan 3 adet özel dersane ile 1 özel rehabilitasyon merkezi bulunmaktadır. Bunun yanı sıra ilçede Selçuk Üniversitesi bünyesinde, Elektrik ve Enerji, Bilgisayar Teknolojileri ve Dış Ticaret olmak üzere 3 bölümlü hizmet veren bir de Meslek Yüksekokulu bulunmaktadır. Kulu İlçe Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı ilçe, belde ve köy okullarında toplam 10009 öğrenci öğrenimine devam etmektedir (Stratejik Plan, 2012).

Tablo 6. Türkiye, Konya ve Kulu'nun Eğitim Düzeyleriyle İlgili Sayısal Veriler

Bitirilen eğitim düzeyi	Türkiye	Konya	Kulu
Okuma yazma bilmeyen	3.163.396	43.720	2.762
Okuma yazma bilen fakat bir okul bitirmeyen	3.493.589	264.190	2.695
İlkokul mezunu	15.333.800	363.623	12.906
İlköğretim mezunu	10.922.320	261.890	7.117
Ortaokul veya dengi okul mezunu	2.856.407	50.769	1.728
Lise veya dengi okul mezunu	11.883.336	227.891	4.368
Yüksekokul veya fakülte mezunu	5.495.749	119.984	1.475
Yüksek lisans mezunu	401.773	8.221	97
Doktora mezunu	121.923	3.140	19
Bilinmeyen	1.946.146	19.054	7.001
Toplam	55.618.439	1.362.402	40.168

Kaynak: TÜİK. (Bitirilen Eğitim Düzeyleri / 2011)

Tablo 6'da yer alan rakamlar, Kulu'nun eğitim düzeyine ilişkin karşılaştırma yapma olanağı sunmaktadır. Verilen rakamlar 15 ve üzeri yaş grubunu temsil etmektedir. Tabloda 'bilinmeyen' olarak gösterilen sayılar toplamdan çıkarıldığında, elde edilen rakamlar reel rakamları oluşturmaktadır. Oran hesaplaması yapılırken bu husus dikkate alınmıştır.

Kulu'da okuma-yazma bilmeyenlerin oranı % 8,1'dir. Türkiye'de bu oranın % 5,8, Konya'da ise % 3,2 olduğu dikkate alındığında, Kulu'da okuma yazma bilmeyenlerin oranı hem bağlı olduğu il Konya'nın hem de Türkiye'nin oranlarının üstünde gözükmektedir. İlkokul ve ilköğretimden toplam mezun sayılarına bakıldığında, Kulu'nun % 60,8 ile hem Türkiye hem de Konya oranlarının oldukça üstüne çıktığı açıktır. Zira bu sınıflamada Türkiye oranı % 48,9, Konya oranı ise % 46,5'dir. Lise ve dengi okullardan mezun sayılarına

bakıldığında ise, Kulu'nun % 13,1'lik oranı, Türkiye genelinin % 22,1 ve Konya genelinin % 16,9'luk oranlarının gerisinde kalmaktadır.

Bu veriden hareketle; ilkokuldan ve ilköğretimden mezun sayısında Türkiye ve Konya ortalamalarını geride bırakan Kulu'nun, Lise ve dengi okullardan mezun sayısında her ikisinden de geride olması, ilköğretimden mezun olan Kululuların Lise ve dengi okullarda eğitimlerine devam etme eğilimlerinin düşük olduğunu göstermektedir. Yüksekokul ve fakülteden mezun olanların sayılarına bakıldığında da, Kulu'nun % 4,4'lük oranıyla Türkiye genelinin % 10,2 ve Konya genelinin % 8,9'luk oranlarından oldukça geride olduğu görülmektedir. Kulu'da yüksekokul ve fakülte mezun oranı, bağlı olduğu il olan Konya'nın ancak yarısı kadardır.

Kululuların yükseköğrenim açısından bu kadar geri olmaları dikkat çekicidir. Bu durumun, araştırmaya konu olan yurt dışına göç olgusu ile bir ilgisi olduğu düşünülmektedir. Yüksek lisans ve doktora mezunlarının oranlarına bakıldığında ise durum tüm Türkiye açısından oldukça kötüdür. Türkiye'de yüksek lisanstan mezun olanların nüfusa oranı % 0,7, doktoradan mezunların ise % 0,2'dir. Kulu'da bu oranlar çok daha geride olup yüksek lisans bitirenlerin oranı % 0,2, doktorasını yapmış olanların oranı ise % 0.02'dir.

4.3. Kulu ve Göç Olgusu

Kulu ve periferisinde bulunan köy ve kasabalar, Osmanlı dönemi ve sonrasında Cumhuriyetin ilk yıllarında uygulanan iskan politikalarında göç ettirilen nüfusun yerleştirildiği bölgeler olmuşlardır. Bu sebeple, Kulu açısından göç yabancı bir kavram değildir. Ancak, bahsi geçen göç olayı dışarıdan Kulu'ya yerleşimi kapsamaktadır. İkinci Dünya Savaşından sonra Batı Avrupa'nın ağır sanayi hamleleri ve akabinde ortaya çıkan işgücü talebinin bir sonucu olarak gerçekleşen dış göç olgusu ise, iskan politikalarında göç alan bir coğrafi zemine sahip olan Kulu açısından oldukça yeni ve farklı bir sosyolojik olaydır. Elli yılı aşkın bir süredir Türkiye'den yurt dışına göç devam etmektedir. Kulu, her açıdan yurt dışına göçün en belirgin yaşandığı bölgelerden biridir. Kulu ilçe meydanında 1995 yılında dönemin

belediye başkanı Cafer Tayyar Budak tarafından yaptırılan 'Emek ve Göç Anıtı', göçün ilçe açısından ne kadar önemli bir olgu olduğunu göstermesi açısından önemlidir.

Kulu'dan yurt dışına gerçekleşen ve hala devam eden göç, halk arasında söylenegelen bazı deyimlerde kendisini göstermektedir. Hüseyin Dinçer, 76 yaşındaki yengesinden alıntı yaparak şunu dile getirmiştir: Bizim burada çocuklar artık 'ınga' diye doğmuyor, İsveç diye ağlayarak doğuyor.

Fotoğraf 1. Göç Anıtı

Kaynak: Araştırmacının Özel Arşivi

Mevcut belediye başkanı Ahmet Yıldız, yaşanan göç sürecini geri dönüşü olmayan göçler olarak nitelendirmektedir. Bu nedenle yurt dışına göç eden her bir Kululu değer kaybıdır. Yıldız'a göre, yurt dışına göç eden birinci nesil Kulu'ya ev yaparak, yatırım yaparak bağını kopartmamış, ikinci nesil ise ne İsveçli olabilmiş ne de Kululu olabilmiştir. Üçüncü nesil ise, birinci neslin Kulu'ya yaptığı yatırımı yurt dışına taşımaktadır (Sönmez, 2006). Bu açıklamadan göç edenlerin Kulu'ya eskisi gibi yatırım yapmadıkları, hatta yeni neslin daha önce dedelerinin ve babalarının yaptıkları yatırımları yaşadıkları ülkelerde değerlendirme eğiliminde oldukları anlaşılmaktadır. Ayrıca, yurt dışında yaşayan üçüncü nesil Kululuların memleketlerine

bakışları birinci nesil göçmenler kadar duygusal değildir. Bir başka ifadeyle, Kulu'dan yurt dışına göç eden insanlar gün geçtikçe memleketlerinden hem maddi hem manevi olarak uzaklaşmaktadırlar.

4.3.1. Göç ve Sosyal Hayat

Kulu'dan yurt dışına gerçekleşen göç, sosyal hayatın her safhasında kendisini hissettirmektedir. Gidenler ve kalanlar arasındaki karşılıklı etkileşim ilçedeki hayat tarzını da belirlemektedir. Göç eden insanların, tatillerini geçirmek üzere Kulu'ya geldiklerinde kalmak için inşa ettirdikleri ve aynı zamanda bir yatırım biçimi olarak düşündükleri evler, Kulu'ya ilk kez gelenlerin dahi hemen dikkatini çekebilecek niteliktedir. Geniş bir avlu içerisinde bulunan bu evler 7-8 odadan oluşmaktadır. Bu geniş evle birlikte aynı avlunun içerisinde, evin gerçek sahibi olan göçmen ailenin Kulu'da olmadığı aylarda, hem eve hem de bahçeye bakması amacıyla bir ailenin kalabileceği daha küçük boyutta bir ev daha bulunmaktadır. Çoğu zaman bu tür evlerde kalan ailelerden kira ücreti alınmamaktadır.

Fotoğraf 2. Tavşançalı Kasabasında Bir Gurbetçi Evi

Kaynak: Araştırmacının Özel Arşivi

Fotoğraf 3. Kulu İlçe Merkezinde Bir Gurbetçi Evi

Kaynak: Araştırmacının Özel Arşivi

Yaz aylarında göçmen ailelerin tatillerini geçirmek amacıyla Kulu'ya akın etmeleri özellikle Temmuz ve Ağustos aylarında ilçede gözle görülür bir hareketliliğe neden olmaktadır. İlçede 'yedinci ay alışverişi' deyiminin varlığı (Kaya, 2001), yaz aylarında artan nüfusun ticarete de ciddi bir hareketliliğe neden olduğunu göstermektedir. Yurt dışından gelenlerin ilçede kaldıkları süre dahilinde yaptıkları harcamalar ilçe ekonomisine ciddi katkı sağlamaktadır.

Yurt dışına göçün artık resmi ikili işgücü anlaşmalarıyla gerçekleşmediği açıktır. Devam eden dış göç olayı ise, evlenme yolu ile mümkün olmaktadır. Yurt dışından gelen ailelerin çocukları ile evlenmek suretiyle yurt dışına göç en çok tercih edilen yoldur. Bu itibarla, yaz aylarında ilçede neredeyse her gün birkaç düğün yapılmaktadır. Düğünler için salon kiralananmamakta, çoğunlukla evlerin bulunduğu bahçeler tercih edilmektedir.

Düğün merasimleri altın alım satımını da beraberinde getirmektedir. Dolayısıyla özellikle yaz aylarında artış gösteren bu durum, ilçede bulunan elliden fazla kuyumcu dükkanının da varlığını açıklamaktadır. Altın aynı zamanda bir yatırım aracı olarak da düşünüldüğü için, göçmenlerin yaz aylarında ilçeye gelmeleriyle beraber kuyumcu dükkanlarındaki yoğunluk da artmaktadır.

Fotoğraf 4. Kulu İlçe Merkezinde Bir Evin Bahçesinde Düğün

Kaynak: Araştırmacının Özel Arşivi

Yurt dışından gelen göçmen ailelerden birçoğu buldukları ülkelerden Kulu'ya kendi özel araçlarıyla gelmektedirler. Özellikle yaz aylarında Kulu sokaklarından geçen araçların neredeyse yarısı yabancı plakalıdır. Bu araçların lüks sınıfta araçlar olması ise, göç etmeyen yerli halk üzerinde göç edenlerin hayat standartlarının ve ekonomik durumlarının üst düzeyde olduğu izlenimini bırakmaktadır.

Fotoğraf 5. Kulu'ya Tatil Amaçlı Gelen Gurbetçilerin Yabancı Plakalı Özel Araçları

Kaynak: Araştırmacının Özel Arşivi

4.3.2. Kulu'dan Yurt Dışına Gerçekleşen Göçün Yönü ve İsveç'e Göç

Dış göç, yirminci yüzyılın ikinci yarısından itibaren Türkiye'den sanayileşme hedeflerine ulaşmak için işgücüne ihtiyacı olan Batı Avrupa ülkelerine gerçekleşmiştir. Kulu'daki göç süreci de Türkiye'nin genelinde olduğu gibi Batı Avrupa ülkeleri yönünde olmuştur. Almanya, Avusturya, Hollanda, Danimarka, Norveç, Belçika, İsviçre gibi birçok ülkede yaşayan Türklerin arasında Kululu göçmenlerden oluşan hatırı sayılır bir nüfus bulunmaktadır.

Türkiye'de dış göç olayı bazı yörelerde özellikle belirli bir ülkeye dönük gerçekleşmektedir. Bu duruma Afyonkarahisar'ın Emirdağ ve Giresun'un Yağlıdere ilçeleri örnek teşkil etmektedir. Emirdağlılar süreç içerisinde göçün yönünü, Avrupa'nın diğer ülkelerinden çok daha fazla olmak üzere, Belçika istikametinde gerçekleştirmiştir. Diğer bir örnekte ise, Giresun'un Yağlıdere ilçesinden yurt dışına gerçekleşen göçlerin büyük bir bölümünün Amerika Birleşik Devletleri istikametinde gerçekleştiği görülmektedir. İşte Kulu'daki göç olayı da bu örneklere benzer bir süreçten geçmiştir. Kulu'daki göç en fazla İsveç yönünde gerçekleşmiş ve İsveç üzerinde yoğunlaşmıştır. Yörede yurt dışına gitmek tabiri yerine İsveç'e gitmek tabiri kullanılmaktadır.

İskandinavlıların Türklerle ilk karşılaşmaları Malazgirt savaşında gerçekleşmiştir. Bizans kuvvetlerinin içinde yer alan Vikingler imparatorun paralı askerleri olarak görev yapıyorlardı. Savaş esnasında çok sayıda Varyag ölmüş olsa gerektir. 16. yüzyıldan başlayarak İsveç kralları Katolik Habsburglulara ve Rus Çarı'na karşı sürekli olarak Osmanlı Padişahlarıyla işbirliği yapmaya çalışmışlardır. İsveç kralı XII. Şarl 1709 Poltava yenilgisinden sonra Osmanlı Padişahının yardımıyla Rus Çarı Büyük Petro'dan öç almak için Osmanlı Devleti topraklarında bulunan Bender'e sığınmıştır. Padişahın kendisine asker göndereceği günü bekleyen Şarl, beş yılı aşkın bir süre Türklerde konuk kalmıştır. Osmanlı Devleti ile 1737 yılında ticaret anlaşması imzalanmış, 1739 yılında da savunma birliği oluşturulmuştur. İsveç Osmanlı Devleti ile savunma birliği oluşturan ilk Hıristiyan devlettir. İsveç'in Türklerle yaptığı ticaret Atatürk döneminde büyük ivme kazanmıştır. 1933 yılında Scania ve Volvo Türkiye'de temsilcilik

kurmuşlardır. İsveç'in bugün Türkiye'de temsil edilen 350'ye yakın şirketi vardır (Sverige och Turkiet, 2000).

İsveç ile Türkiye arasındaki ilişkiler çok eskilere dayanmaktadır. Ancak İsveç'e yerleşmek için gelen ilk Türk göçmeni Halıcı Akif lakabıyla tanınan Akif Arhan olmuştur. Türkiye'den İsveç'e halı ihraç eden Akif Bey, 1928 yılından itibaren İsveç'e yerleşmiştir. Akif Bey'i 1948 yılında inşaat mühendisi Rasin Örsan ile 1960 yılında Semiha Hammar ve Zülfiye Özkan takip etmişlerdir (Mengüç, 1992).

Kulu ve çevresi Türkiye'de yurt dışına göç veren diğer yöreler gibi, Almanya, Hollanda, Belçika, Avusturya, İsviçre başta olmak üzere Avrupa'nın işçi ithal eden ülkelerine yoğun olarak göçün yaşandığı bir bölgedir. Ancak, Kulu'yu diğer göç veren yörelerden ayıran en belirgin özellik, İsveç'e yönelik göçün ön plana çıkmasıdır. İlçede süregelen göç olayının diğer Avrupa ülkelerine yapılan göçlerden çok daha yoğun bir biçimde İsveç'e yönelik gerçekleştiği görülmektedir. Kulu'dan İsveç'e gerçekleşen ilk göç olayı, o yıllarda gerçekleşen işgücü göçü şeklinde gerçekleşmemiş, tamamen kişisel girişimlerin bir neticesi olarak ortaya çıkmıştır. Kulu'da bakkallık yapmakta olan Ali Rıza Erdiş, Battal Yeşil isimli arkadaşının yanına gelip İsveç hakkında bilgi vermesi sonucu göç etmeye karar vermiştir. İsveç'e Kulu'dan ilk göçü gerçekleştiren beş kişi Ali Rıza Erdiş, Battal Yeşil, Tahsin İzgi, Mehmet ve İdris'tir (Kaya, 2001). Bu kafilenin ardından 10 Ekim 1965'te Abdullah Yücel, Abdullah Gürbüz ve Ömer Kirdiş'den oluşan 3 kişilik bir grup İsveç'e göç etmiştir (Samancı, 2000). İsveç ve Türkiye arasında iş gücü anlaşması 1967 yılında imzalanmış (Ersel, 2002), kitlesel anlamda bilinen işgücü göçü de bu anlaşmadan sonra gerçekleşmiştir.

Çalışma ve Sosyal Güvelik Bakanlığı'nın 2011 verilerine göre İsveç'te toplam 71.039 Türk vatandaşı yaşamaktadır (ÇSGB DİYİH, 2011). Türkiye Cumhuriyeti İsveç Büyükelçisi Zergün Korutürk ise bu rakamı 100 bin olarak belirtmektedir (İsveç Türk Federasyonu, 2010). Göçmen barındıran pek çok ülkede olduğu gibi İsveç'te de göçmenlerin sayısı, etnik dağılımı ve yerleşim kalıpları hakkında net ve kesin verilere ulaşmak konusunda önemli sorunlar bulunmaktadır (Larsson, 2008; Akt., Korkmaz, 2011). Sağlıklı sayısal verilere ulaşma konusundaki bu zorluklara rağmen, İsveç'te yaklaşık 20.000 Kululunun yaşadığı tahmin edilmekte ve bu nüfusun tamamına yakınının -

İsveç'teki Müslümanların çoğu için olduğu gibi - başkent Stockholm ve Göteborg'da ikamet etmekte olduğu bilinmektedir (Varol, 1994; Akt., Korkmaz, 2011). Türkiye Cumhuriyeti İsveç Büyükelçisi'nin kendisine verdiği bilgiyi aktaran eski Kulu Belediye Başkanı Orhan Yüksel ise, İsveç'te Kulu ve çevresinden gelen 35 bin kişi olduğunu belirtmektedir (Sönmez, 2006).

Kulu'daki en işlek cadde, 28 Şubat 1986'da işlenen cinayet sonucu öldürülen İsveç Başbakanı Olof Palme'nin adını taşımaktadır. Ayrıca, ilçede yine Olof Palme adı bir parka verilmiştir. Bu park, Olof Palme'nin başbakanlığı sırasında İsveç'e çalışmaya giden işçilerin Olof Palme'ye duyduğu vefa dolayısıyla açılmıştır.

Kulu'da yurt dışına göç neredeyse İsveç'e göç olarak düşünülmektedir. Bu durum o kadar belirgindir ki, ilçenin en ünlü restoranlarından birinin adı 'İsveç Lokantası'dır.

Fotoğraf 6. Kulu İlçe Merkezinde Olof Palme Parkı

Kaynak: Araştırmacının Özel Arşivi

Fotoğraf 7. Kulu İlçe Merkezinde İsveç Lokantası

Kaynak: Araştırmacının Özel Arşivi

İlçe'de İsveç'e duyulan sevgi ve hayranlık karşılıksız değildir. İsveç'te yaşayan 40 bine yakın Kululunun varlığı, bu ülkedeki yaşantıyı da bir şekilde etkilemektedir. İsveç'te yaklaşan seçimler öncesinde İsveç Başbakanı'nın, 21 Nisan 2009 tarihinde Kulu'ya gerçekleştirmiş olduğu ziyaret dikkat çekicidir. İsveç Başbakanı Fredrick Reinfeldt, ülkesinde Türk kökenli göçmenler arasında Kululuların fazla olması nedeniyle gerçekleştirdiği Türkiye ziyareti sırasında Konya'nın Kulu İlçesini de ziyaret etmiştir.

Ziyaret esnasında halka seslenen Reinfeldt şunları söylemiştir: "Coğrafi konumları itibariyle Türkiye ile İsveç birbirlerinden çok uzak. Haritaya bakıldığında da iki ayrı ülke olmasına rağmen çok ortak noktaları var. En azından hem tarihi olarak, hem de şimdi değişik güçlerle birbirimize bağlıyız. 1700'lü yıllarda o zamanki Padişahın İsveç kralına ikram ettiği bir fincan kahve, hızla gelişen ticari ilişkiler haline geldi. Hem kültür, hem de bilgi alışverişi yapılıyor. Tatil için gidilecekler listesinde İsveçli turistler için de Türkiye en başta gelmektedir. Bugün İsveç'te 100 bine yakın Türk kökenli insan yaşamaktadır. Birçoğu sizin kentinizden gelmiştir. Aldığım bilgilere göre halen İsveç'te yaşayan ya da daha önce yaşamış akrabası ve arkadaşı olmayan Kululu yoktur. 1930 yılından itibaren yaklaşık 30 bin Kululu, İsveç'e göç etmiştir. Bu da kentinizle İsveç arasında sürekli hareketlilik yaşandığının

göstergesidir. İsveç'e gelmiş her Türk kökenli ve her Kululu ülkelerimiz arasında köprü görevi yapmaktadır. Bu insanlar, İsveç'in modern bir toplum kurmasına, kültürünün gelişmesine yardımcı olmuşlardır. Bu insanlar, İsveç'in var olması ve gelişimi için her zaman olduğu gibi bugün de önemlidir. Tüm bu nedenlerle İsveç, Kulu'ya candan teşekkür eder" (Hürriyet Gazetesi, 2009).

Fotoğraf 8. İsveç Başbakanı Fredrick Reinfeldt'in 21.04.2009 Tarihinde Gerçekleştirdiği Kulu Ziyareti

Kaynak: İsveç Lokantası, Kulu.

4.3.3. Göç Kaynaklı Sorunlar

Evlenme ve Boşanma

Dış göç olgusu yaşandığı her bölgede sosyal ve ekonomik açıdan pek çok etki bırakmaktadır. Kulu'dan yurt dışına gerçekleşen göç, olumlu birçok sonucunun yanı sıra bazı sorunları da beraberinde getirmiştir. Sosyal hayatı en çok etkileyen ve yaşanan birçok sorunun temelinde yatan ana etken olarak düşünülen başlıca sorun, ilçedeki aile müessesini derinden sarsan

evlenme ve boşanma olaylarıdır. Evlenme sorunu denilmesindeki kasıt, evlilik yoluyla yurt dışına gitme yolunun tercih edilmesindedir. Yurt dışına göç veren diğer bölgelerde olduğu gibi, evlenme yoluyla göç edenlerin artmasıyla birlikte Kulu'da da boşanma oranlarında artış yaşanmıştır. Türkiye genelinde boşanma oranı %3 iken Kulu'da bu rakam %4,5'tir (TÜİK ADNKS, 2011). Yurt dışına göç amaçlı yapılan evlilikler gençlerin birbirlerini görüp tanışmalarından çok ailelerinin yönlendirmeleri sonucu gerçekleşmektedir. Kulu'nun geleneksel ortamında yetişen genç ile Avrupa'nın özgürlükçü ortamında yetişen genç arasında evlilik sürecinde yaşanan kültürel uyumsuzluklar bunun en büyük sebebi olarak görülmektedir (Sönmez, 2006). Temelinde sevgi olmayan evliliklerde uyum beklenmesi zordur. Oysa bahsi geçen evlilik biçimleri bir haftalık süreçte yapılan menfaat evlilikleridir. Bunun adına da 'oturma müsaadesi alma evliliği' denir. Ancak kısa süreli olan bu birliktelikler ve tanışmalar genelde ayrılıkla sonuçlanmaktadır. 2000 yılı içerisinde Kulu'da 483 boşanma olması ve her yıl artması eşler arasındaki uyumsuzluğun bir göstergesidir (Kaya, 2001). Bunun dışında, sahte evlilikler yoluyla da yurt dışına göç etme yolu tercih edilmektedir. Oturma izni almak için anlaşığı biriyle evlenmek zorunda olanlar eşlerinden boşanmaktadırlar. Kulu'ya geldikleri zaman yurt dışındaki eşlerini de yanlarında getirdikleri ve Türkiye'deki eşlerin akraba olarak tanıtıldığı durumlara bile rastlamak mümkündür (Semiz, 1994). Oturma izni alındıktan sonra tekrar kendi eşlerini yanlarına almaktadırlar. Geçici bir süre için bile olsa resmi olarak eşinden boşanma olayı gerçekleştiği için bu durum boşanma rakamlarını yükselten bir etken olarak düşünülmektedir. Babanın eşi ve çocuklarını arkasında bırakarak yurt dışına çıkmasıyla aile kurumunda gerçekleşen bu büyük değişimin, Kulu'da kalan çocukların gelişiminde etkisi olduğu açıktır.

Kulu'da Göç Olgusunun Sosyal Yaşantıya Etkisi

Bir dönem Kulu Belediye Başkanlığı da yapmış olan Mehmet Yıldız, Kulu'da sosyal yaşantı olmadığını, Kulu nüfusunun yaşlılardan oluştuğunu belirtmektedir (Sönmez, 2006). Kulu'da kalan yaşlı nüfus ile Kulu'da yaşayan

işsiz nüfus, mevsimsel olarak tarımın mümkün olmadığı zamanlarda vakitlerinin çoğunu kahvehanelerde geçirmektedirler.

Fotoğraf 9. Kulu İlçe Merkezinde Bir Kahvehane

Kaynak: Araştırmacının Özel Arşivi

Kulu'da sosyal yaşantının sınırlı olması, birçoğu başka bölgelerde doğup büyüyen ve ilçede yakın çevresi olmayan devlet memurları açısından da olumsuz bir durumdur. Araştırma kapsamında yapılan odak grup görüşmesinde öğretmenlerin üzerinde hemfikir oldukları bir nokta da ilçede sosyal faaliyet alanlarının son derece az olmasıdır. Öğretmenler için en önemli faaliyetler halı saha maçları, aile ziyaretleri, alışverişler ve Öğretmenevinde arkadaşlarla yapılan sohbetlerden ibaret olmaktadır. Yaz aylarında yurt dışındaki Kululuların gelmesiyle hareketli günler geçiren Kulu, yılın geri kalan zamanlarında tanınmaz hale gelmektedir. Havanın kararmasıyla beraber birçok dükkan kapanmakta, insanlar çok gerek duymadıkça güvenlik sebebiyle sokağa dahi çıkmamaktadırlar (Öğretmenlerle Mülakat, 2012).

Kulu'da yaşayan gençler açısından da durum çok farklı değildir. Gençler kendilerini Kulu'da 'kafese konulmuş bir kuş' gibi hissetmektedirler. Çevrelerinde konuşup tartışacak, dertleşecek insan sayısının azlığından yakınmaktadırlar. İnsani ilişkilerinde güven sorunu yaşamaktadırlar. Okulda, evde, hatta eş seçimlerinde bile söz haklarının olmadığını, ailelerinden ve çevrelerinden gelen çeşitli baskılar sonucunda ise rahat hareket edemediklerini düşünmektedirler. Özgür olmadıklarını düşünen bu gençler,

tüm bu olumsuzluklardan uzaklaşmak için, yeni sorunlar yaşayacaklarını bile bile evlilik yapıp yurt dışına gitmeyi düşünmektedirler (Kaya, 2001).

Uyum Sorunu

Sosyal ve psikolojik açıdan uyum, bireyin ihtiyaçlarını gidermek için çevresiyle olumlu yönde ilişkiler kurma sürecidir (Kaya, 2001). Geleneksel tarım toplumunun bir parçasıyken yurt dışına göç eden insanlar, hazırlıksız biçimde içine girdikleri gelişmiş sanayi toplumunda başlangıçta bir kültür şoku yaşamaktadırlar. Uyum sorunu ilk önce dil ve iletişimde yaşanan sıkıntılarda ortaya çıkmaktadır. Göçmenler arasındaki yoğun kimlik bunalımı, en çok geldikleri ülkelerin yetkilileriyle ve kendi çocuklarıyla iletişim kuramamaktan ileri gelmektedir. Düşük eğitim düzeyinin bir sonucu olarak ortaya çıkan sınırlı sözcük hazinesi de, çoğu kez medya tarafından yayınlanan mesaj ve yorumları doğru olarak anlamayı önlemektedir. Türkler diğer göçmen gruplar içinde en yüksek oranda yabancı dil bilgisi eksikliği ile göze çarpmaktadır (Abadan-Unat, 2006).

Yurt dışına gerçekleşen göç sürecinde göç eden ve dil sorununu çözemeyen birinci kuşak, çocuklarına yeterli derecede yardımcı olamadığından bu sorunun sürekliliğini sağlamıştır. Bugün dahi İsveç dilini bilmeyen Türk göçmenler vardır. Göç eden Türk nüfus yabancı dili kullanmadığı gibi, kendi dillerini geliştirecek faaliyetlerde ve iletişimlerde de bulunmamaktadırlar. Sonuçta Türk göçmenler kendini anlatmakta zorlanmakta ve kültürlerini yaşatamamaktadırlar (Kaya, 2001). Konuşulan dilin farklı oluşu, İsveç'te faaliyet gösteren işletmelerdeki Türk işçilerle yaşanan çok önemli bir iletişim problemi olarak değerlendirilmektedir. Sözlü ve yazılı iletişimden kaynaklanan sorunlar en çok karşılaşılan iletişim sorunlarıdır (Balli, 2007).

Birinci kuşak Türk göçmen aileleri geldikleri ülkede geri dönecekleri düşüncesiyle yaşamışlardır. Dolayısıyla içinde yaşadıkları topluma entegre olamamaktan rahatsızlık duymamışlardır. Büyük ölçüde memleketleriyle bağlantıları devam eden birinci kuşaktan sonra ikinci kuşak, yaşadığı ülkede işyeri sahibi olmaya başlamış ve daha düzenli bir hayata geçmiştir. Ancak,

anne babalarından ve akrabalarından dolayı, memleketlerinden kopamayan bu kuşak tam bir kararsızlık kuşağıdır. Ne Avrupalı olabilmişler ne de Türkiyeli kalabilmişlerdir. Birinci ve ikinci kuşaktan farklı olarak, İsveç'te doğup büyüyen üçüncü kuşakta bahsedilen iletişim ve uyum problemi yok denecek kadar azdır. Çünkü bu kategoride düşünülen insanlar içinde buldukları topluma okul ortamları ve sosyal hayat yoluyla entegre olabilmekte, yaşanan etkileşim sonucu da İsveç dilini rahatlıkla öğrenebilmektedirler. Entegrasyonu sağlayan ve iletişim problemi yaşamayan insanlar toplumda daha rahat yer bulabilmekte kendilerini daha rahat ifade edebilmektedirler. Bu etkileşimin olumlu sürmesi, göçmenlerin zamanla içinde yaşadığı toplumun bireylerinden farklarının kalmamasını ve o toplumun kültürüyle kaynaşmasını sağlamaktadır. Başka bir dünyaya adapte olan üçüncü nesil Türk göçmenlerin memleket algılarının da babaları ve dedelerinden farklı olması kaçınılmaz olmaktadır. Bu insanlar aileleriyle birlikte memleketlerine ziyarete geldiklerinde, çevrelerinde tanımadıkları birçok insan gördükleri için sıkılmaktadırlar. Onlar için Türkiye denince akla memleketleri değil, tıpkı içinde yaşadıkları ülke insanları gibi, tatillerini geçirecekleri güney sahilleri gelmektedir.

Yaşadıkları ülkelerin adadillerini bilmeyen Türk göçmenler topluma uyum sürecinde büyük bir sıkıntı yaşamaktadırlar. Komşuları, işyerindeki arkadaşları ve yaşadığı bölgedeki yerli halkla yaşadıkları bu iletişim problemleri onların zamanla toplumdan soyutlanmasına neden olmaktadır. Bu soyutlanma ise Türk göçmenlerin zaman içerisinde kendi gettolarında sıkışıp kalmasına neden olmaktadır. Uyum sorununu derinleştiren bu durum kültürel bir yozlaşmayı da beraberinde getirmektedir. Ayrıca Türk kültürünün tanınması ve yaşanmasını olumsuz yönde etkilemektedir. Bu soyutlanma, Türk göçmenlerinde içe kapanıklık ve özgüven eksikliğine neden olmaktadır. Aynı zamanda buldukları ülke insanlarıyla bütünleşmelerini de engellemektedir (Kaya, 2001).

İsveç'te yaşayan Türk göçmenlerin yaşam kalitelerini araştıran bir araştırmacının sonuçlarına göre; genç yaşta olma, İsveççe bilgisine sahip bulunma, İsveç'te doğmuş olma, düzenli bir gelire sahip bulunma yaşam kalitesini yükselten unsurlar olarak belirlenmiştir. Aynı araştırmaya göre İsveç İnsan Gelişmişlik İndeksi en yüksek olan ülkedir. Böyle bir ülkede yaşamının,

bireyin yaşam kalitesine ve gelişmişlik düzeyine çok şey katması beklenir. Ancak Türkiye'den İsveç'e göç edenlerin bu olanaktan yeterince yararlanamadığı ortaya çıkmıştır. Özellikle birinci kuşak göçmenlerde bu durum daha belirgindir (Bayram ve Bilgel, 2007) .

Türk göçmen aileleri, örf ve adetler açısından yabancı bir toplumda yaşamının getirdiği korumacı bir tutumla çocuklarına kültürlerini korumaları yönünde baskı uygulayabilmektedir. Çocuklar ise okulda Avrupalıların istediği gibi, evde ise ailelerinin beklentilerine uygun hareket etmektedir. İki yaşantıyı sürdürme çabası çocuğu kaçınılmaz olarak evde yalan söylemeye ya da sessiz kalmaya itmektir (Vassaf, 2002). Bu sürecin devamında ise, aile içerisinde zamanla çocuğun ya da gencin evi terk etmesi gibi ciddi sonuçlar doğurabilecek bir çatışma ortamı yaşanabilmektedir.

Türk göçmenler yaşadıkları ülkelerde dini açıdan da bazı sorunlar yaşamaktadırlar. Dini kimliklerini korumak isteyen Türk göçmenler, kendilerini ve çocuklarını tarikatlara veya çeşitli dini gruplara bağlayabilmektedirler. Uyumu zorlaştıran etkenlerden birisi de İslam kimliğini oluşturan geleneklerin yaşandıkları yere göre farklı olmasıdır. Avrupa ülkelerinin birçoğunda çocukların sünnet edilmesi ve kurban kesimi ile ilgili haklar verilmesine karşılık, bu taleplerin yerine getirilmesinde güçlükler yaşanmaktadır (Kaya, 2001).

Türk göçmenlerin İsveç'te yaşadıkları uyum sorununda, coğrafi faktörlerin de etkili olduğu söylenebilir. Sıcak iklimlerde yaşayan insanlar daha hareketli iken, soğuk iklimlerde yaşayanlar daha serinkanlı ve durağan bir yapı göstermektedirler. Akdeniz ülkelerinde yaşayan insanlar daha coşkun ve sıcakkanlı iken, Kululuların yaşadığı İsveç'teki insanlar ilişkilerinde daha mesafelidir (Kaya, 2001). Dolayısıyla, vücut dilini ve mimiklerini anlatımlarında çok etkin biçimde kullanan Türkler; detaylı, açık ve net bilgi vererek dolaysız bir iletişim yolunu kullanan, duygularını açık kelimelerle ifade eden İskandinav ülkelerinin insanlarıyla iletişim konusunda sorun yaşayabilmektedirler. İsveç'e göç eden Türk göçmenler, özellikle ilk birkaç yılda iklimsel problemler de yaşamaktadırlar. Alıştıkları gün ve saat düzeni İsveç'te farklıdır. Özellikle kış aylarında güneşten neredeyse hiç istifade edemedikleri için de uykusuzluk, huzursuzluk ve konsantrasyon sorunları yaşayabilmektedirler.

Yabancı Dil ve Tercüme Sorunu

Yurt dışına göç etmek isteyen insanların karşılaştığı en önemli sorunlardan birisi de yabancı dil bilmeme sorunudur. Göçmen adaylarının henüz göç etme safhasının başındayken bile konsolosluklar ve büyükelçiliklerde resmi işlemlerini halletmekte büyük sıkıntı çekmeleri, Kulu'da yeni bir sektörün oluşmasına sebep olmuştur. Kulu'da, yurt dışına göç hazırlıkları yapan insanlara resmi işlemlerinde yardımcı olmak amaçlı kurulmuş olan birçok tercüme ve danışmanlık bürosuna rastlamak mümkündür. Bu bürolar tercüme ve danışmanlık hizmetlerinin yanı sıra, talebe uygun ölçüde yabancı dil kursları da açarak göçmen adaylarına hizmet vermektedirler.

Fotoğraf 10. Kulu İlçe Merkezinde Bir Yabancı Dil Kursu Afişi

Kaynak: Araştırmacının Özel Arşivi

Fotoğraf 11. Kulu İlçe Merkezindeki Bazı Tercüme ve Danışmanlık Büroları

Kaynak: Araştırmacının Özel Arşivi

Eğitim Sorunu

Türkiye'den yurt dışına gerçekleşen göç olayı, Türk göçmenlerin gittikleri ülkelerde ciddi nüfusa sahip olmalarıyla birlikte, birçok sorun ekseninde düşünölmeye başlanmıştır. Başlangıçta yalnızca birikim amaçlı olan bu göçler yurda dönüş odaklı yapıldığından, yaşanan ya da yaşanması muhtemel sosyal sorunlar için Türkiye'de kurumsal anlamda ciddi girişimler gerçekleşmemiştir. Ancak, 1970'lerin ortasından itibaren, özellikle aile birleşimlerinin gerçekleşmesinden sonra, Türk göçmenler birçok Avrupa ülkesinde yabancı düşmanlığı, kimlik bunalımı gibi pek çok sosyal sorun yaşamışlardır. Bu sorunların en önemlilerinden birisi de eğitim sorunudur. Sözü geçen Avrupa ülkelerinde yıllar içersinde Türk göçmenler lehine yapılan yasalar ve bu yasalar kapsamında Milli Eğitim Bakanlığı'nın son yıllarda Avrupa'daki Türk nüfusun dil ve kültür anlamında yaşadıkları eksiklikleri gidermek için bu bölgelere 5 yıllık süreyle gönderdiği öğretmen ve okutmanlar sayesinde, yurt dışındaki Türk göçmen çocuklarının eğitimi konusu tam olarak istenen düzeye gelmemişse de, ailelerle beraber göçün başladığı ilk yıllardan oldukça farklı ve olumlu bir yönde gelişme göstermektedir.

Yurt dışındaki Türklerin yaşadıkları sorunlarla ilgilenmek, bunlara çözümler üretmek önemlidir. Ancak, göçün etki alanı yalnızca göç eden aileler ve onların yaşadıkları sorunlar olarak düşünülemez. Kulu'dan yurt dışına ve de özellikle yoğun olarak İsveç'e gerçekleşen göç, yaklaşık elli yıldır Kulu'nun tüm sosyal yaşantısını etkilemektedir. Bu etki alanı içerisinde en önemli sosyal kurum eğitimidir. Göç eden ya da göç etmeyi düşünen insanların büyük çoğunlukla gençlerden oluştuğu dikkate alınırsa, Kulu'daki gençlerin eğitim düzeylerinin ve gelecekle ilgili projeksiyonlarının, hem ilçenin geleceğini hem de ilçeden yurt dışına göçün izleyeceği süreci etkileyeceği anlaşılabacaktır.

Kulu'da görev yapan öğretmenlerin en çok üzerinde durdukları konu, öğrencileri istenilen seviyede eğitim-öğretim süreçlerine dahil edememektir. Ailelerin eğitime verdikleri değer az olması öğrencileri de etkilemektedir. Öğretmenler, bunun temelinde ise İsveç'e veya başka bir Avrupa ülkesine göç etme fikrinin olduğunu düşünmektedirler (Öğretmenlerle mülakat, 2012). Bir dönem Kulu Belediye Başkanlığı da yapmış olan Mehmet Ali Baran'a göre, gençler liseden sonra kendilerine okumaya devam etmek gibi bir hedef koymamaktadırlar. Gençler bir iş kurma beklentisi ile hemen evlenip Avrupa'ya gitmeyi düşünmektedirler (Sönmez, 2006). Göç etme fikri ve beklentisiyle eğitime devam eden bu gençler, sadece ders geçmeyi ve okulu bir şekilde bitirip diploma almayı hedeflemektedirler. Dolayısıyla nitelikli bir eğitim sürecinden geçemeyen bu gençler, gittikleri Avrupa ülkesinde hem eğitim hem de topluma adaptasyon açısından büyük sorunlar yaşamaktadırlar. Bir aile kurduklarında ise çocuklarını yönlendirme ve yardımcı olma konusunda başarı gösterememektedirler. Nitekim göç edenlerin eğitim seviyelerinin düşük olması, çocukların başarı durumunu da etkilemektedir (Kaya, 2001).

Kulu'dan yurt dışına gerçekleşen göçün ilçeyi olumlu ve olumsuz birçok yönden etkilediği düşünülmektedir. Bu etki alanının içinde kalan en önemli kurumlardan biri ise eğitimidir. Kulu'da eğitim kurumunun göçten aldığı olumsuz etkiyi en aza indirmek için ilçede yaşanan göç sürecinin sebep ve sonuçlarıyla iyi tahlil edilmesi gerekmektedir. Bu anlamda Kulu'da yaşayan insanların ve özellikle eğitimlerine devam etmekte olan gençlerin yaşanan göç sürecine ilişkin görüşleri, gelecek tasavvurları ile okul, aile, öğrenci ve

eğitimcilerin g süreciyle olan ilişkileri ortaya çıkarılmalıdır. Araştırmanın beşinci bölümünde, Kulu'da yaşanan göç sürecinin eğitim kurumu ve bu kurumun toplumsal figürleri olan eğitimciler, aileler ve öğrenciler üzerindeki etkisini yorumlama firsatı verecek veriler sunulmaktadır.

BÖLÜM V

BULGULAR VE YORUMLAR

5.1. Nicel Verilerden Elde Edilen Bulgular

Bu bölümde veri toplama aracı ile çalışma grubundan elde edilen verilerin analizinden elde edilen bulgu ve yorumlara yer verilmiştir. Araştırma bulguları sırasıyla 'çalışma grubunun kişisel bilgileri', 'çalışma grubunun ailevi bilgileri', 'çalışma grubunun yurt dışı bağlantılarına ilişkin bilgiler' ve 'çalışma grubunun yurt dışında yaşamaya ilişkin görüşleri' başlıkları altında sunulmuş ve yorumlanmıştır.

Çalışma Grubunun Kişisel Bilgileri

Bu bölümde çalışma grubunu oluşturan lise düzeyindeki öğrencilerin doğum yeri, yaşadıkları yer, okudukları okul, buldukları sınıf, yaş ve cinsiyet bilgileri yer almaktadır.

Tablo 7. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cinsiyetlerine İlişkin Frekans Dağılım Tablosu

Cinsiyet	f	%
Kız	533	49,4
Erkek	545	50,6
Toplam	1078	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerin 533'ü (%49,4) kız, 545'i (%50,6) ise erkek öğrencilerden oluşmaktadır. Bu veriler ışığında Kulu'da eğitime devam eden kız ve erkek lise öğrencilerinin sayılarının birbirine eşit olduğu

söylenbilir. Türkiye genelinde lise ve dengi okullardan mezun olanların sayısına bakıldığında kız sayısının %42'lik bir oranla erkek sayısının gerisinde olduğu anlaşılacaktır (TÜİK, 2012). Bu bağlamda, Kulu'nun özellikle kızların okuma oranları açısından Türkiye'nin önünde olduğu söylenbilir.

Tablo 8. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Yaş Bilgilerine İlişkin Frekans Dağılım Tablosu

Yaş	f	%
14	46	4,3
15	283	26,3
16	270	25,0
17	281	26,1
18	156	14,5
19	42	3,9
Toplam	1078	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerden 46'sı (%4,3) 14, 283'ü (%26,3) 15, 270'i (%25) 16, 281'i (%26,1) 17, 156'sı (%14,5) 18 ve 42'si (%3,9) 19 yaşındadır. Bir başka ifadeyle araştırmaya katılan öğrencilerin büyük bir çoğunluğu 15, 16 ve 17 yaşındaki gençlerden oluşmaktadır.

Tablo 9. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Okullara İlişkin Frekans Dağılım Tablosu

Öğrencilerin öğrenim gördükleri okul	f	%
Kulu Lisesi	386	35,8
Kulu Anadolu Lisesi	203	18,8
Kulu METEM	364	33,8
Kulu İHL	125	11,6
Toplam	1078	100,0

Araştırma kapsamında geliştirilen anket formu ilçedeki 4 lise düzeyinde okulda uygulanmıştır. Anket sorularını yanıtlayan öğrencilerin 386'sı (35,8) Kulu Lisesi, 203'ü (%18,8) Kulu Anadolu Lisesi, 364'ü (%33,8) Kulu METEM ve 125'i (11,6) Kulu İHL öğrencisidir.

Tablo 10. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Sınıf Düzeyine İlişkin Frekans Dağılım Tablosu

Öğrenim görülen sınıf seviyesi	F	%
9. sınıf	398	36,9
10. sınıf	250	23,2
11. sınıf	229	21,2
12. sınıf	201	18,6
Toplam	1078	100,0

Anket sorularına 398 (%36,9) 9. sınıf, 250 (%23,2) 10. sınıf, 229 (%21,2) 11. sınıf ve 201 (%18,6) 12. sınıf öğrencisi cevap vermiştir. Tabloda dikkat çeken bir diğer konu ise, öğrenci sayılarının sınıflar ilerledikçe azalmasıdır. Bu azalmada başarısız öğrencilerin öğrenim hayatlarını sürdüremeyeceklerini düşünerek okullarını bırakmaları ve birçok öğrencinin de okuldan ayrılarak yurt dışına gitme yolunu tercih etmesi etkili olmaktadır.

Tablo 11. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Derslerindeki Başarı Durumlarına İlişkin Frekans Dağılım Tablosu

Öğrencilerin karnelerindeki zayıf notlar	F	%
Yoktu	420	39,0
Bir tane	208	19,3
İki tane	128	11,9
Üç tane	110	10,2
Dört tane	94	8,7
Beş ve beşten fazla	118	10,9
Toplam	1078	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilere 2011-2012 eğitim-öğretim yılının birinci döneminde karnelerinde zayıf notlarının olup olmadığı sorusu yöneltilmiştir. Bu bağlamda, birinci dönem karnesinde zayıfı olmayan öğrenci sayısı 420 (%39) iken, bir zayıfı olan 208 (%19,3), iki zayıfı olan 128 (%11,9), üç zayıfı olan 110 (%10,2), dört zayıfı olan 94 (%8,7), beş ve beşten fazla zayıfı olan 118 (%10,9) öğrenci bulunmaktadır.

Tablo 12. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Doğum Yerlerine İlişkin Frekans Dağılım Tablosu

Öğrencilerin doğum yeri	f	%
Kulu merkez	609	56,5
Kulu'nun köyü	97	9,0
Kulu'nun kasabası	51	4,7
Diğer	321	29,8
Toplam	1078	100,0

Katılımcı öğrencilerden 609 (%56,5) öğrenci Kulu Merkezde, 97 (%9) öğrenci Kulu'nun köyünde, 51 (%4,7) öğrenci Kulu'nun kasabasında dünyaya gelmişken 321 (%29,8) öğrenci bu seçeneklerin dışında bir yerde doğmuştur.

Tablo 13. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin İkamet Yerlerine İlişkin Frekans Dağılım Tablosu

Öğrencilerin ikamet yeri	f	%
Kulu merkez	729	67,6
Kulu'nun köyü	211	19,6
Kulu'nun kasabası	108	10,0
Diğer	30	2,8
Toplam	1078	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerden Kulu merkezde ikamet eden sayısı 729 (%67,6), Kulu'nun bir köyünde ikamet eden sayısı 211 (%19,6) ve Kulu'nun bir kasabasında ikamet eden sayısı 108'dir (%10). Bu seçenekler dışında bir yerde ikamet eden öğrenci sayısı ise 30'dur (%2,8).

Tablo 14. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Birlikte Yaşadıkları Kişilere İlişkin Frekans Dağılım Tablosu

Öğrencilerin birlikte yaşadıkları kişiler	f	%
Annem ve Babam ile birlikte yaşıyorum	931	86,4
Dede/Büyükbaba-Anneanne/Babaanne ile birlikte yaşıyorum	13	1,2
Amcam/Dayım/Halam/Teyzem ile birlikte yaşıyorum	9	0,8
Yurtta kalıyorum	79	7,3
Öğrenci evinde arkadaşlarla kalıyoruz	3	0,3
Diğer	43	4,0
Toplam	1078	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerden annesi ve babasıyla beraber yaşayanların sayısı 931 (%86,4), dedesi/büyükbabası veya anneannesi/babaannesi ile beraber yaşayanların sayısı 13 (%1,2), amcası, dayısı, halası veya teyzesi ile beraber yaşayanların sayısı 9 (%0,8), yurttan kalanların sayısı 79 (%7,3) ve arkadaşlarıyla bir öğrenci evinde kalanların sayısı 3'tür (%0,3). Bu seçenekler dışında kalan öğrenci sayısı ise 43 (%4,3) tür.

Çalışma Grubunun Ailevi Bilgileri

Tablo 15. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Kardeş Sayılarına İlişkin Frekans Dağılım Tablosu

Öğrencilerin kardeş sayısı	f	%
Yok	22	2,0
1	190	17,6
2	337	31,3
3	270	25,0
4	156	14,5
5 ve üzeri	103	9,6
Toplam	1078	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerden 22'sinin (%2) hiç kardeşi bulunmazken; 190'ının (%17,6) 1, 337'sinin (%31,3) 2, 270'inin (%25) 3, 156'sinin (%14,5) 4, 103'ünün ise (%9,6) 5 ve üzeri sayıda kardeşi bulunmaktadır.

Tablo 16. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Anne Ve Babalarının Medeni Durumlarına İlişkin Frekans Dağılım Tablosu

Öğrencilerin Anne-Babalarının medeni durumları	F	%
Evli/Birlikte yaşıyorlar	993	92,1
Boşandı/Ayrı yaşıyorlar	41	3,8
Annem öldü	6	,6
Babam öldü	32	3,0
İkisi de öldü	6	,6
Toplam	1078	100,0

Anket sorularını yanıtlayan öğrencilerin 993'ünün (%92,1) anne-babaları evli ve birlikte yaşamaktadırlar. Buna karşın 41 (%3,8) öğrencinin anne-babaları boşanmış veya ayrı yaşamaktadırlar. Ayrıca öğrencilerden 6'sının (%0,6) annesi, 32'sinin (%3) babası ve 6'sının (%0,6) ise hem annesi hem de babası vefat etmiştir.

Tablo 17. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Babalarının Mesleğine İlişkin Frekans Dağılım Tablosu

Öğrencilerin babalarının mesleği	F	%
Memur	194	18,0
İşçi	208	19,3
Esnaf/Tüccar	205	19,0
Çiftçi	161	14,9
Serbest meslek	221	20,5
İşsiz	14	1,3
Diğer	75	7,0
Toplam	1078	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerin 194'ünün (%18) babası memur, 208'inin (%19,3) babası işçi, 205'inin (%19) babası esnaf/tüccar, 161'inin (%14,9) babası çiftçi, 221'inin (%20,5) babası serbest meslek sahibi ve 14'ünün (%1,3) babası işsizdir. Babası bu seçenekler dışında bir meslek sahibi olan öğrenci sayısı ise 75'tir (%7).

Tablo 18. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Annelerinin Mesleğine İlişkin Frekans Dağılım Tablosu

Öğrencilerin annelerinin mesleği	f	%
Memur	14	1,3
İşçi	8	,7
Esnaf/Tüccar	8	,7
Çiftçi	15	1,4
Serbest meslek	5	,5
İşsiz	4	,4
Ev hanımı	1024	95,0
Toplam	1078	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerin 14'ünün (%1,3) annesi memur, 8'inin (%0,7) annesi işçi, 8'inin (%0,7) annesi esnaf/tüccar, 15'inin (%1,4) annesi çiftçi, 5'inin (%0,5) annesi serbest meslek sahibi ve 4'ünün (%0,4) annesi işsiz ve 1024'ünün (%95) annesi ev hanımıdır.

Tablo 19. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Evlerinin Aylık Gelir Aralığına İlişkin Frekans Dağılım Tablosu

Öğrencilerin evlerinin aylık geliri	F	%
0-500TL	203	18,8
501-1000TL	325	30,1
1001-1500TL	274	25,4
1501-2000TL	180	16,7
2001-2500TL	53	4,9
2501TL ve üzeri	43	4,0
Toplam	1078	100,0

Anket sorularını yanıtlayan öğrencilerin yaşadıkları evlerin aylık gelirleri dikkate alındığında, öğrencilerden 203'ünün (%18,8) ailesinin 500 TL'ye kadar, 325'inin (%30,1) ailesinin 500 TL ile 1000 TL arası, 274'ünün (%25,4) ailesinin 1000 TL ile 1500 TL arası, 180'inin (16,7) ailesinin 1500 TL ile 2000 TL arası, 53'ünün (%4,9) ailesinin 2000 ile 2500 TL arası ve 43'ünün (%4) ailesinin 2500 TL'nin üzerinde aylık gelir elde ettiği görülmektedir. Tablodaki veriler dikkate alındığında, araştırmaya katılan 1078 öğrencinin 802'sinin (%74,3) evinin aylık gelirinin 1501 TL'nin altında olduğu görülmektedir. Bir başka ifadeyle, dört öğrenciden üçünün alt gelir grubunu temsil eden ailelerin çocukları oldukları söylenebilir.

Tablo 20. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Evlerinin Gelirlerinin Nasıl Karşılandığına İlişkin Frekans Dağılım Tablosu

Öğrencilerin evlerinin gelir kaynağı	F	%
Babamın maaşıyla	939	87,1
Annemin maaşıyla	12	1,1
Hem annemin hem babamın maaşıyla	29	2,7
Devlet yardımıyla	18	1,7
Yurt dışındaki yakınların yardımıyla	35	3,2
Diğer	45	4,2
Toplam	1078	100,0

Araştırma kapsamında değerlendirmeye alınan öğrencilerden 939'unun (%87,1) evinin aylık geliri babasının maaşıyla, 12'sinin (%1,1) evinin aylık geliri annesinin maaşıyla, 29'unun (%2,7) evinin aylık geliri hem annesinin hem de babasının maaşlarıyla, 18'inin (1,7) evinin aylık geliri devlet yardımıyla ve 35'inin (%3,2) evinin aylık geliri yurt dışında yaşayan yakınlarının gönderdikleri parayla karşılanmaktadır. Bu seçenekler dışında bir yolla evinin aylık gelirinin karşılandığını belirten öğrenci sayısı 45'tir (%4,2).

Tablo 21. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Babalarının Eğitim Durumuna İlişkin Frekans Dağılım Tablosu

Öğrencilerin babalarının eğitim durumu	F	%
Okur-yazar değil	23	2,1
İlkokul mezunu	555	51,5
Ortaokul mezunu	239	22,2
Lise mezunu	160	14,8
Üniversite mezunu	97	9,0
Diğer	4	,4
Toplam	1078	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerin 23'ünün (%2,1) babası okuma yazma bilmezken 555'inin (%51,5) babası ilkokul mezunu, 239'unun (22,2) babası ortaokul mezunu, 160'ının (%14,8) babası lise mezunu ve 97'sinin (%9) babası üniversite mezunudur. Babasının bu seçenekler dışında bir eğitim düzeyinde olduğunu belirten öğrenci sayısı ise 4'tür (0,4). Tablodaki veriler araştırmaya katılan öğrencilerin babalarının yarısından fazlasının ilkokul mezunu olduğunu ortaya koymaktadır. Kendisi ilkokul mezunu olan bir babanın çocuğunun eğitimi hususunda bir üniversite mezunu veliden daha özverili olamayacağı varsayımı dikkate alındığında, öğretmenlerin öğrenci velilerinin okula bile gelmediklerinden neden şikayet ettikleri daha kolay anlaşılacaktır.

Tablo 22. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Annelerinin Eğitim Durumuna İlişkin Frekans Dağılım Tablosu

Öğrencilerin annelerinin eğitim durumu	F	%
Okur-yazar değil	92	8,5
İlkokul mezunu	718	66,6
Ortaokul mezunu	160	14,8
Lise mezunu	83	7,7
Üniversite mezunu	18	1,7
Diğer	7	,6
Toplam	1078	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerin 92'sinin (%8,5) annesi okuma yazma bilmezken 718'inin (%66,6) annesi ilkokul mezunu, 160'ının (14,8) annesi ortaokul mezunu, 83'ünün (%7,7) annesi lise mezunu ve 18'inin (%1,7) annesi üniversite mezunudur. Annesinin bu seçenekler dışında bir eğitim düzeyinde olduğunu belirten öğrenci sayısı ise 7'dir (0,6). Buradaki bir diğer dikkat çekici nokta ise, öğrencilerin annelerinin ilkokul mezunu oranı babalarının ilkokul mezunu oranından fazla oluşudur. Bir başka ifadeyle Kulu'da ilkokuldan mezun olanların içinde kadınların sayısının daha fazla olduğu söylenebilir. Ancak kademe ilerledikçe bu oranlar tam ters istikamette değişmektedir. Kadınların ortaokul ve lise mezunu oranları erkeklerin oranlarının yarısı kadardır. Buradan ise Kulu'da kızların zorunlu eğitimlerini bitirdikten sonra okula gönderilmemelerinin sık rastlanan bir durum olduğu sonucu çıkarılabilir.

Çalışma Grubunun Yurt Dışı Bağlantılarına İlişkin Bilgiler

Tablo 23. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Yurt dışında 1. Derece Akrabalarının Varlığına İlişkin Frekans Dağılım Tablosu

Öğrencilerin yurt dışında 1. Derece akrabalarının olması durumu	F	%
Evet	344	31,9
Hayır	734	68,1
Toplam	1078	100,0

Anket sorularını yanıtlayan öğrencilerin 344'ünün (%31,9) yurt dışında yaşayan birinci dereceden bir akrabası varken, 734'ünün (%68,1) yurt dışında yaşayan birinci dereceden akrabası bulunmamaktadır.

Tablo 24. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Yurt dışındaki 1. Derece Akrabalarının Mesleklerine İlişkin Frekans Dağılım Tablosu

Öğrencilerin akrabalarının meslekleri	f	%
Yok	637	59,1
Gıda Sektörü	190	17,6
İşçi	148	13,7
İşsiz	39	3,6
Diğer	64	5,9
Toplam	1078	100,0

Anket sorularını yanıtlayan öğrencilerden 637'si (%59,1), yurt dışında yaşayan birinci dereceden akrabasının ne iş yaptığı sorusuna cevap verirken 'Yok' seçeneğini işaretlemiştir. Diğer seçenekleri işaretleyen öğrencilerin toplamı ise 441'dir (%40,9). Bu 441 kişi içinden 190 kişinin (%43) birinci derece akrabası gıda sektöründe çalışmaktayken, 148 kişi (%33,5) işçi olarak çalışmaktadır. Soruya cevap verenlerden 39 kişinin (%8,8) birinci derece akrabası işsizken, diğer seçeneğini işaretleyenlerin sayısı ise 64'tür (%14,5).

Tablo 25. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Yurt dışında Yaşayan 1. Derece Akrabalarının Eğitim Durumlarına İlişkin Frekans Dağılım Tablosu

Öğrencilerin akrabalarının eğitim durumu	f	%
Yok	639	59,3
Okur-yazar değil	8	,7
İlkokul mezunu	111	10,3
Ortaokul mezunu	105	9,7
Lise mezunu	162	15,0
Üniversite mezunu	50	4,6
Diğer	3	,3
Toplam	1078	100,0

Anket sorularını yanıtlayan öğrencilerden 639'u (%59,2), yurt dışında yaşayan birinci dereceden akrabasının eğitim durumuna ilişkin soruyu

cevaplarken 'Yok' seçeneğini işaretlemiştir. Diğer seçenekleri işaretleyen öğrencilerin toplamı ise 439'dur (%40,8). Bu 439 öğrencinin birinci derece akrabalarından 8 kişi (%1,8) okuma yazma bilmezken, 111 kişi (%25,2) ilkokul, 105 kişi (%23,9) ortaokul, 162 kişi (%36,9) lise ve 50 kişi (%11,3) de üniversite mezunudur. 3 (%0,6) öğrenci ise 'Diğer' seçeneğini işaretlemiştir.

Tablo 26. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Yurt dışında Yaşayan 1. Derece Akrabalarının Yaşadıkları Ülkelere İlişkin Frekans Dağılım Tablosu

Öğrencilerin akrabalarının yaşadıkları ülkeler	f	%
Yok	638	59,2
İsveç	154	14,3
Almanya	114	10,6
Kanada	30	2,8
Belçika	7	,6
Hollanda	35	3,2
Avusturya	39	3,6
Diğer	61	5,7
Toplam	1078	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerden 638'i (%59,1), yurt dışında yaşayan birinci dereceden akrabasının hangi ülkede yaşadığına ilişkin yöneltilen soruya 'Yok' cevabını vermiştir. Diğer seçenekleri işaretleyen öğrencilerin toplamı ise 440'dır (%40,9). Bu 440 kişi içinden 154 kişinin (%35) birinci derece akrabası İsveç'te yaşarken, 114 kişi (%25,9) Almanya'da, 39 kişi (%8,8) Avusturya'da, 35 kişi (%7,9) Hollanda'da, 30 kişi (%6,8) Kanada'da ve 7 kişi (%1,5) de Belçika'da yaşamaktadır. Birinci derece akrabası bu ülkeler dışında bir ülkede yaşayan öğrenci sayısı ise 61'dir (%13,8). Tablodaki veriler dikkate alındığında her üç öğrenciden birinin birinci derece yakın akrabasının İsveç'te yaşadığı anlaşılmaktadır. Bu bilgi ise Kulu'da yurt dışına göç gerçeğinin neden özellikle İsveç'le özdeş bir kavram olduğu sorusuna yanıt niteliğindedir.

Tablo 27. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Yurt Dışında Yaşayan Yakın Akrabalarının Yabancı Uyruklu Biriyle Evli Olma Durumlarına İlişkin Frekans Dağılım Tablosu

Öğrencilerin birinci derece akrabalarından yabancı uyruklu biriyle evli olanlar	f	%
Var	217	20,1
Yok	861	79,9
Anne	5	0,5
Baba	24	2,2
Kardeş	28	2,6
Amca	78	7,2
Dayı	53	4,9
Hala	13	1,2
Teyze	14	1,3
Diğer	50	4,6

Araştırmaya katılan öğrencilerden yakın akrabası yabancı uyruklu biriyle evli olanların sayısı 217'dir (20,1). Bu 217 kişi içerisinde annesi yabancı uyruklu biriyle evli olan 5 kişi (%2,3), babası yabancı uyruklu biriyle evli olan 24 kişi (%11), kardeşlerinden yabancı uyruklu biriyle evli olan 28 kişi (%12,9), amcası yabancı uyruklu biriyle evli olan 78 kişi (35,9), dayısı yabancı uyruklu biriyle evli olan 53 kişi (%24,4), halası yabancı uyruklu biriyle evli olan 13 kişi (%5,9) ve teyzesi yabancı uyruklu biriyle evli olan 14 kişi bulunmaktadır (%6,4). Bu seçenekler dışında 'Diğer' seçeneğini tercih eden öğrenci sayısı ise 50'dir (%23). Tabloda belirtilen oranlar ankete katılan öğrencilerin geneli ölçeğinde düşünülmüştür. Açıklamada sunulan yüzdeler oranlar hesaplanırken ise, soruya cevap veren (yurt dışında yabancı uyruklu biriyle evli birinci derece akrabası olan) öğrenci sayısı (217) dikkate alınmıştır. Ayrıca, seçeneklerin karşısındaki rakamlar toplamının cevap veren öğrenci sayısı olan 217'den fazla olmasının nedeni ise, soruya cevap veren öğrencilerin birden fazla seçeneği işaretlemiş olmalarıdır.

Çalışma Grubunun Yurt Dışına Göçe İlişkin Görüşleri

Tablo 28. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Gelecekte Yurt Dışında Yaşama İsteklerine İlişkin Frekans Dağılım Tablosu

Öğrencilerin yurt dışında yaşama istekleri	f	%
Evet	455	42,2
Hayır	623	57,8
Toplam	1078	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerden 455'i (42,2) gelecekte yurt dışında yaşamayı düşündüğünü belirtirken, yurt dışına gitmek gibi bir düşüncesi olmayan öğrencilerin sayısı ise 623'tür (%57,8). Bir başka ifadeyle, Kulu'da lisede öğrenimlerine devam eden her beş öğrenciden ikisi gelecekte yurt dışında yaşamayı düşünmektedir.

Tablo 29. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Yaşamak İstedikleri Ülkelere İlişkin Frekans Dağılım Tablosu

Öğrencilerin yaşamak istedikleri ülkeler	f	%
Yok	610	56,6
İsveç	184	17,1
Almanya	101	9,4
Kanada	39	3,6
Danimarka	30	2,8
Hollanda	31	2,9
Avusturya	19	1,8
Diğer	64	5,9
Toplam	1078	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerden 610'u (%56,6), yurt dışında planları doğrultusunda yaşayacakları ülkenin hangisi olduğuna ilişkin soruya 'Yok' cevabını vermiştir. Diğer seçenekleri işaretleyen öğrencilerin toplamı ise 468'dir (%40,9). Bu 468 kişi içinden 184 kişi (%39,3) gelecekte İsveç'te yaşayacağını belirtirken, 101 kişi (%21,5) Almanya'da, 39 kişi (%8,3) Kanada'da, 31 kişi (%6,6) Hollanda'da, 30 kişi (%6,4) Danimarka'da ve 19

kişi de (%4) Avusturya'da yaşayacağını ifade etmiştir. Bu seçenekler dışında 'Diğer' seçeneğini tercih eden öğrenci sayısı ise 64'tür (%13,6).

Tablo 30. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Neden Yurt Dışına Gitmek İstediklerine İlişkin Frekans Dağılım Tablosu

Öğrencilerin yurt dışına çıkma nedenleri	f	%
Cevap vermeyen	608	56,4
Cevap veren	470	43,6
Eğitim için	103	9,5
İş için / Çalışmak için	241	22,3
Ailesi orada yaşadığı için	88	8,1
Çevre / Aile baskısından	67	6,2
Diğer	42	3,8

Araştırmaya katılan öğrencilerden 608'i (%56,4) neden yurt dışında yaşamak istediklerine ilişkin yöneltilen soruya cevap vermemişlerdir. Bu soruyu cevaplayan 470 (%43,6) öğrenciden 103'ü (%21,9) eğitim amaçlı, 241'i (%51,2) iş için veya çalışmak için, 88'i (%18,7) ailesi orada yaşadığı için ve 67'si de (%14,2) çevre veya aile baskısından dolayı yurt dışında yaşamayı planlamaktadırlar. Bu seçenekler dışında 'Diğer' seçeneğini tercih eden öğrenci sayısı ise 42'dir (%8,9). Tablodaki veriler ışığında, Kulu'da bir lisede öğrenimine devam eden ve gelecekte yurt dışında yaşamayı düşünen öğrencilerin yarıdan fazlası çalışmak için bu ülkelere gitmek istemektedirler. Bu öğrencilerin çalışma sahaları ise, daha önceden hedef ülkeye giden ve zamanla birikimleriyle kendi küçük işletmelerini açan Türklerin yoğunlukla çalıştıkları gıda sektörü olmaktadır. Tabloda belirtilen oranlar ankete katılan öğrencilerin geneli ölçeğinde düşünülmüştür. Açıklamada sunulan yüzdeler oranlar hesaplanırken ise soruya cevap veren 470 öğrenci dikkate alınmıştır. Ayrıca, seçeneklerin karşısındaki rakamlar toplamının cevap veren öğrenci sayısı olan 470'den fazla olmasının nedeni ise, soruya cevap veren öğrencilerin birden fazla seçeneği işaretlemiş olmalarıdır.

Tablo 31. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Yurt Dışına Gittiklerinde Eğitimlerine Devam Edip Etmeyeceklerine İlişkin Frekans Dağılım Tablosu

Öğrencilerin yurt dışında eğitimlerine devam edip etmeyecekleri	F	%
Evet	364	33,8
Hayır	117	10,9
Fikrim yok	597	55,4
Toplam	1078	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerden 364'ü (%33,8) yurt dışına gittiklerinde eğitimlerine devam edeceklerini belirtirken 117'si (%10,9) yurt dışına gittiğinde eğitime devam etmeyi düşünmemektedir. Yöneltilen soru karşısında fikir beyan etmeyen öğrenci sayısı 597'dir (%55,4). Soruya net cevap veren 481 öğrenci, gelecekte yurt dışında yaşamayı düşündükleri için bu soruya evet veya hayır demiş olmalıdırlar. Dolayısıyla bu sayı içindeki eğitime devam edip etmeme oranı önemli olmaktadır. Bu 481 öğrenciden 364'ü (%75,6) yurt dışına eğitimine devam edeceğini söylerken 117'si (%24,4) yurt dışına gittiğinde eğitime devam etmeyi düşünmemektedir.

Tablo 32. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Göçün Eğitime Etki Edip Etmediği Konusundaki Görüşlerine İlişkin Frekans Dağılım Tablosu

Öğrencilerin göçün eğitime olan etkisi hakkındaki görüşleri	f	%
Olumlu etkilemektedir	141	13,1
Olumsuz etkilemektedir	734	68,1
Hayır etkilememektedir	179	16,6
Fikrim yok	24	2,2
Toplam	1078	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerin 141'i (%13,1) Kulu'dan yurt dışına gerçekleşen göçün eğitime olumlu katkı sağladığını düşünürken, 734 (%68,1) öğrenci bu olayın eğitimi olumsuz yönde etkilediğini belirtmişlerdir. Göçün eğitime herhangi bir etkisi olmadığını düşünen öğrencilerin sayısı 179 (%16,6) iken, bu konuda fikri olmayan öğrenci sayısı 24'tür (2,2).

Çalışma Grubunun Yurt Dışında Yaşama İsteğinin Diğer Değişkenlerle Olan İlişkisi

Tablo 33. Öğrencilerin Gelecekte Yurt dışında Yaşamak İsteme Düşünceleri Ve Cinsiyetlerine İlişkin Çapraz Dağılım Tablosu

		Öğrencilerin Yurt Dışında Yaşama İstekleri					
		Evet		Hayır		Toplam	
		f	%	f	%	f	%
Cinsiyet	Bayan	198	37,1	335	62,9	533	100
	Erkek	257	47,1	288	52,9	545	100
	Toplam	455	42,2	623	57,8	1078	100

Araştırmaya katılan 533 kız öğrencinin 198'i (%37,1) gelecekte yurt dışında yaşamayı düşünürken, 335 kız öğrenci (62,9) yurt dışında yaşamayı düşünmemektedir. Toplam 545 erkek öğrencinin ise 257'si (%47,1) yurt dışında yaşamak isterken, 288'inin (%52,9) bu yönde bir düşüncesi bulunmamaktadır. Tablodaki veriler ışığında, yurt dışında yaşama eğiliminin erkek öğrencilerde kız öğrencilere oranla daha yoğun görüldüğü söylenebilir. Bu durum hedef ülkeye göç sonrası istihdam sağlanacak iş alanlarının daha çok erkeklerin çalışabilecekleri nitelikte olmasından kaynaklanmaktadır.

Tablo 34. Öğrencilerin Gelecekte Yurt dışında Yaşamak İsteme Düşünceleri Ve Öğrenim Gördükleri Okullara İlişkin Çapraz Dağılım Tablosu

		Öğrencilerin Yurt Dışında Yaşama İstekleri					
		Evet		Hayır		Toplam	
		f	%	f	%	f	%
Okul Türü	Kulu Lisesi	139	36	247	64	386	100
	Kulu Anadolu Lisesi	50	24,6	153	75,4	203	100
	Kulu METEM	222	60,9	142	39,1	364	100
	Kulu İHL	44	35,2	81	64,8	125	100
	Toplam	455	42,2	623	57,8	1078	100

Kulu Lisesi'nde öğrenim gören 386 öğrencinin 139'u (%36) yurt dışında yaşamayı düşünürken, 247'sinin (%64) bu yönde bir düşüncesi

bulunmamaktadır. Kulu Anadolu Lisesi'nde okuyan 203 öğrencinin ise 50'si (%24,6) yurt dışında yaşamayı planlarken, 153'ü (%75,4) yurt dışında yaşamayı düşünmemektedir. Kulu METEM'de okuyan 364 öğrencinin 222'si (%60,9) gelecekte yurt dışında yaşamayı tasarlarken, 142'sinin (%39,1) gelecekte yurt dışında yaşamak gibi bir düşüncesi bulunmamaktadır. Kulu İHL'de öğrenim gören 125 öğrencinin ise 44'ü (%35,2) yurt dışında yaşayacağını ifade ederken, 81'i (%64,8) yurt dışında yaşamayacağını belirtmiştir. Tablodaki verilere bakıldığında, yurt dışında yaşama isteğinin en az Kulu Anadolu Lisesi'nde olduğu görülmektedir. Anadolu Lisesi öğrencileri bu okullara belli puanlarla giriş yapmış, akademik başarıyı önemseyen öğrencilerdir. Bu öğrenciler genel itibariyle gelecekte iyi bir üniversite okuyup iyi bir meslek sahibi olmak istemektedirler. Dolayısıyla, yurt dışında yaşamayı diğer okul öğrencilerine oranla daha az düşünmektedirler. Kulu METEM öğrencilerine bakıldığında ise durum Anadolu Lisesi'ndekinin tam tersi bir hal almaktadır. Burada öğrenim gören neredeyse beş öğrenciden üçü gelecekte yurt dışına gitmeyi ve orada yaşamayı planlamaktadır. Akademik başarıları düşük olan bu öğrenciler, yurt dışına gitmeyi öğrenim hayatına devam etmeye ciddi bir alternatif olarak görmektedirler.

Tablo 35. Öğrencilerin Gelecekte Yurt dışında Yaşamak İsteme Düşünceleri Ve Öğrenim Gördükleri Sınıf Düzeyine İlişkin Çapraz Dağılım Tablosu

		Öğrencilerin Yurt Dışında Yaşama İstekleri					
		Evet		Hayır		Toplam	
		f	%	f	%	f	%
Sınıf	9	156	39,1	242	60,9	398	100
	10	123	49,2	127	50,8	250	100
	11	97	42,3	132	57,7	229	100
	12	79	39,3	122	60,7	201	100
	Toplam	455	42,2	623	57,8	1078	100

Araştırmaya katılan 398 9.sınıf öğrencisinden 156'sı (39,1) gelecekte yurt dışında yaşamak gibi bir düşünceye sahipken, 242 9.sınıf öğrencisinin (60,9) böyle bir düşüncesi bulunmamaktadır. 250 10.sınıf öğrencisinden 123'ü (49,2) yurt dışında yaşayacağını belirtirken, 127 (50,8) 10.sınıf öğrencisi yurt dışında yaşamayacağı yönünde görüş bildirmiştir. 229 11.sınıf öğrencisinden 97'si (42,3) yurt dışında yaşayacağını, 132'si (57,7) ise böyle

bir düşüncesinin olmadığını belirtmiştir. 201 12.sınıf öğrencisinin 79'u (39,3) yurt dışında yaşamayı planladığını, 122'si (60,7) ise bu yönde bir planlama yapmadığını ifade etmiştir. Sınıf bazında elde edilen oranlar, öğrencilerin yurt dışında yaşama isteğini ifade eden genel oranlara yakın görünmektedir. Dolayısı ile tabloda belirtilen veriler dikkate alındığında, öğrencilerin yurt dışına gitme isteğinin eğitim gördükleri sınıf düzeyi ile ilişkili olmadığı anlaşılmaktadır.

Tablo 36. Öğrencilerin Gelecekte Yurt dışında Yaşamak İsteme Düşünceleri Ve Karnelerindeki Zayıf Ders Sayılarına İlişkin Çapraz Dağılım Tablosu (Ders Başarısı Odaklı)

		Öğrencilerin Yurt Dışında Yaşama İstekleri					
		Evet		Hayır		Toplam	
		f	%	f	%	f	%
Öğrencilerin Karnelerindeki Zayıf Ders Sayıları	Yoktu	144	34,2	276	65,8	420	100
	Bir tane	77	37	131	63	208	100
	İki tane	67	52,3	61	47,7	128	100
	Üç tane	62	56,3	48	43,7	110	100
	Dört tane	49	52,1	45	47,9	94	100
	Beş ve beşten fazla	56	47,4	62	52,6	118	100
	Toplam		455	42,2	623	57,8	1078

2011-2012 eğitim öğretim yılının birinci döneminde karnesinde zayıfı olmayan 420 öğrenciden 144'ünün (%34,2) gelecekte yurt dışında yaşamayı istediği, 276'sının (%65,8) ise gelecekte böyle bir düşüncesinin olmadığı görülmektedir. Karnesinde bir zayıf dersi olan 208 öğrenciden 77'si (%37) gelecekte yurt dışında yaşamak istediğini belirtirken, bu öğrencilerden 131'inin (%63) bu yönde bir düşüncesi bulunmamaktadır. İki zayıf dersi olan 128 öğrenciden 67'si (%52,3) yurt dışına gitmek isterken, 61'i (47,7) bu konuda olumsuz düşünmektedir. Karnesinde üç zayıf dersi olan 110 öğrenciden 62'si (56,3) gelecekte yurt dışında yaşamayı planlarken, üç zayıfı olan diğer 48 (%43,7) öğrencinin böyle bir düşüncesi yoktur. Dört zayıf dersi bulunan 94 öğrenciden 49'u (%52,1) yurt dışında yaşamayı düşünürken, dört zayıfı olan diğer 45 (%47,9) öğrenci yurt dışında yaşamak istememektedir. Beş ve beşten fazla zayıf dersi olan 118 öğrencide 56'sının (47,4) yurt

dışında yaşama düşüncesi varken, kalan 62 (%52,6) öğrencinin bu yönde bir düşüncesi bulunmamaktadır.

Tablo 37. Öğrencilerin Gelecekte Yurt dışında Yaşamak İsteme Düşünceleri Ve Karnelerindeki Zayıf Ders Sayılarına İlişkin Çapraz Dağılım Tablosu (Yurt Dışına Gitme Eğilimi Odaklı)

		Öğrencilerin Yurt Dışında Yaşama İstekleri			
		Evet		Hayır	
		f	%	f	%
Öğrencilerin Karnelerindeki Zayıf Ders Sayıları	Yoktu	144	31,6	276	44,4
	Bir tane	77	16,9	131	21
	İki tane	67	14,8	61	9,7
	Üç tane	62	13,7	48	7,7
	Dört tane	49	10,7	45	7,2
	Beş ve beşten fazla	56	12,3	62	9,9
	Toplam	455	100	623	100

Karnesinde zayıfı olmayan veya yalnızca bir zayıfı olan öğrenciler başarılı kabul edildiğinde, gelecekte yurt dışında yaşamayı düşünen 455 öğrenciden 221'inin (%48,5) başarılı, 234'ünün (%51,5) başarısız olduğu görülmektedir. Aynı bakış açısıyla değerlendirildiğinde gelecekte yurt dışında yaşamayı düşünmeyen 623 öğrenciden 407'sinin (%65,4) başarılı, 216'sının (%34,6) başarısız olduğu anlaşılmaktadır. Tablodaki verilerden çıkan sonuca göre, derslerinde başarılı öğrencilerin dersleri zayıf öğrencilere göre yurt dışında yaşama konusunda daha az istekli oldukları söylenebilir. Bir başka ifadeyle, derslerinde zorlanan ve karnelerinde zayıf notu birden fazla olan öğrencilerin, derslerinde başarı gösteren öğrencilere göre yurt dışında yaşama konusunda daha istekli oldukları düşünülebilmektedir. Okul hayatında elde edilen başarı, öğrencilerde yurt dışında yaşama düşüncesini bir alternatif olmaktan çıkaran bir etken olabilmektedir.

Tablo 38. Öğrencilerin Gelecekte Yurt dışında Yaşamak İsteme Düşünceleri Ve Babalarının Mesleklerine İlişkin Çapraz Dağılım Tablosu

		Öğrencilerin Yurt Dışında Yaşama İstekleri					
		Evet		Hayır		Toplam	
		f	%	f	%	f	%
Öğrencilerin Baba Meslek Durumları	Memur	88	45,3	106	54,7	194	100
	İşçi	90	43,2	118	56,8	208	100
	Esnaf\Tüccar	68	33,1	137	66,9	205	100
	Çiftçi	76	47,2	85	52,8	161	100
	Serbest meslek	100	45,2	121	54,8	221	100
	İşsiz	2	14,2	12	85,8	14	100
	Diğer	31	41,3	44	58,7	75	100
	Toplam	455	42,2	623	57,8	1078	100

Babası memur olan 194 öğrencinin 88'i (%45,3) gelecekte yurt dışında yaşamayı düşünürken, 106'sı (%54,7) yurt dışında yaşamayı düşünmemektedir. Babası işçi olan 208 öğrencinin ise 90'ı (%43,2) yurt dışında yaşamayı planlarken, 118'inin (56,8) böyle bir düşüncesi bulunmamaktadır. Babası esnaf ya da tüccar olan 205 öğrencinin 68'i (%33,1) gelecekte yurt dışında yaşama yönünde fikir belirtirken, 137'si (%66,9) bu konuda olumsuz düşünmektedir. Babası serbest meslek sahibi olan 221 öğrencinin 100'ü (%45,2) gelecekte yurt dışında yaşamak isterken, 121'inin (%54,8) böyle bir düşüncesi bulunmamaktadır. Babası işsiz olan 14 öğrencinin 2'si (%14,2) yurt dışında yaşamayı düşünürken, 12'sinin (%85,8) böyle bir düşüncesi bulunmamaktadır. Babası bu meslekler dışında bir meslek sahibi olan 75 öğrencinin ise 31'inin (%42,3) yurt dışında yaşama düşüncesi varken, 44'ünde (%58,7) böyle bir düşünce bulunmamaktadır. Tablodaki verilere bakıldığında, öğrencilerin yurt dışına gitme isteğinin babalarının meslekleri ile çok fazla ilişkili olmadığı söylenebilir. Çünkü tablodaki meslekler ölçeğinde yurt dışına gitme oranları büyük ölçüde öğrencilerin genelinin yurt dışına gitmeyi istediği oranlara yakındır. Ancak burada iki istisnai durum söz konusudur. Babası serbest melek sahibi olan öğrenciler ile babası işsiz olan öğrencilerin yurt dışına gitme isteği oranının, öğrencilerin genelinin yurt dışına gitme isteği oranlarının gerisinde kaldığı görülmektedir.

Tablo 39. Öğrencilerin Gelecekte Yurt dışında Yaşamak İsteme Düşünceleri Ve Öğrenim Evlerinin Aylık Gelirine İlişkin Çapraz Dağılım Tablosu

		Öğrencilerin Yurt Dışında Yaşama İstekleri					
		Evet		Hayır		Toplam	
		F	%	f	%	f	%
Ailenin Aylık Gelir Durumu	0-500TL	72	35,4	131	64,6	203	100
	501-1000TL	145	44,6	180	55,4	325	100
	1001-1500TL	111	40,5	163	59,5	274	100
	1501-2000TL	84	46,6	96	53,4	180	100
	2001-2500TL	23	43,3	30	56,7	53	100
	2501TL ve üzeri	20	46,5	23	53,5	43	100
	Toplam	455	42,2	623	57,8	1078	100

Ailesinin aylık geliri 501 TL'nin altında olan 203 öğrenciden 72'si (35,4) yurt dışında yaşamayı düşünürken, 131'inin (%64,6) böyle bir düşüncesi bulunmamaktadır. Ailesinin aylık geliri 501TL ile 1000 TL arasında olan 325 öğrencinin 145'i (%44,6) gelecekte yurt dışında yaşamayı düşünürken, bu gruptaki 180 (%55,4) öğrenci yurt dışında yaşamaya sıcak bakmamaktadır. Ailesinin aylık geliri 1001 TL ile 1500 TL arasında olan 274 öğrencinin ise 111'i (%40,5) yurt dışında yaşamak gibi bir düşünceye sahipken, 163 (%59,5) öğrenci yurt dışında yaşamayı düşünmemektedir. Ailesinin aylık geliri 1501 TL ile 2000 TL arasında olan 180 öğrencinin 84'ü (%46,6) yurt dışında yaşamayı planlarken, bu öğrencilerden 96'sının (%53,4) bu yönde bir planı bulunmamaktadır. Ailesinin aylık geliri 2001 TL ile 2500 TL arasında olan 53 öğrencinin 23'ününün (%43,3) gelecekte yurt dışında yaşama düşüncesi varken, 30'unun (%56,7) böyle bir düşüncesi bulunmamaktadır. Ailesinin aylık geliri 2501 TL'nin üzerinde olan 43 öğrencinin ise 20'si (%46,5) gelecekte yurt dışında yaşayacağını ifade ederken, 23'ü (53,5) yurt dışında yaşamayacağını belirtmiştir. Tablodaki verilere bakıldığında, öğrencilerin yurt dışında yaşama isteğinde ailelerinin aylık gelirlerinin çok ciddi etkisi olmadığı anlaşılabilir. Çünkü tabloda %40,5 ile %46,5 arasında görülen ailelerin aylık gelirleri ve öğrencilerin yurt dışına gitme isteği arasındaki ilişkiyi gösteren rakamlar, öğrencilerin genelinin yurt dışına gitmeyi isteme

yüzdeleriyle (%42,2) benzeşmektedir. Bu durumun istisnasını ise, ailesinin aylık geliri açlık sınırının da altında olan öğrenci grubu oluşturmaktadır. Bu grupta yurt dışına gitme isteği, %35,4 ile öğrencilerin genelinin yurt dışına gitmeyi isteme yüzdesinin (%42,2) gerisinde kalmıştır.

Tablo 40. Öğrencilerin Gelecekte Yurt dışında Yaşamak İsteme Düşünceleri Ve Babalarının Eğitim Durumuna İlişkin Çapraz Dağılım Tablosu

		Öğrencilerin Yurt Dışında Yaşama İstekleri				Toplam	
		Evet		Hayır		f	%
		F	%	f	%	f	%
Babanın Eğitim Durumu	Okur-yazar değil	12	52,1	11	47,9	23	100
	İlkokul mezunu	243	43,7	312	56,3	555	100
	Ortaokul mezunu	99	41,4	140	58,6	239	100
	Lise mezunu	63	39,3	97	60,7	160	100
	Üniversite mezunu	32	32,9	65	67,1	97	100
	Diğer	1	25	3	75	4	100
	Toplam	455	42,2	623	57,8	1078	100

Babası okuma yazma bilmeyen 23 öğrencinin 12'si (%52,1) gelecekte yurt dışında yaşamayı düşünmektedir. Bu oran babası ilkokul mezunu olan 555 öğrencide 243 (%43,7), babası ortaokul mezunu olan 239 öğrencide 99 (%41,4), babası lise mezunu olan 160 öğrencide 63 (%39,3), babası üniversite mezunu olan 97 öğrencide 32 (%32,9) ve diğer seçeneğini işaretleyen 4 öğrencide 1'dir (%25). Gelecekte yurt dışında yaşamayı düşünmeyen öğrencilerin oranları ise; babası okuma yazma bilmeyen 23 öğrencide 11 (%47,9), babası ilkokul mezunu olan 555 öğrencide 312 (%56,3), babası ortaokul mezunu olan 239 öğrencide 140 (%58,6), babası lise mezunu olan 160 öğrencide 97 (%60,7), babası üniversite mezunu olan 97 öğrencide 65 (%67,1) ve diğer seçeneğini işaretleyen 4 öğrencide 3'tür (%25). Tablodaki verilere bakıldığında, öğrencilerin babalarının öğrenim düzeyleri ile öğrencilerin yurt dışına gitme istekleri arasında bir ters orantı görülmektedir. Bu veriler doğrultusunda, öğrencilerin babalarının öğrenim

düzeyleri arttıkça öğrencilerdeki yurt dışına gitme isteğinin azaldığı düşünülebilmektedir.

Tablo 41. Öğrencilerin Gelecekte Yurt dışında Yaşamak İsteme Düşünceleri Ve Yurt dışında Yaşayan 1. Derece Akrabalarının Varlığına İlişkin Çapraz Dağılım Tablosu

		Öğrencilerin Yurt dışında Yaşayan Birinci Derece Akrabalarının Varlığı					
		Evet		Hayır		Toplam	
		f	%	F	%	f	%
Öğrencilerin Yurt Dışında Yaşama İstekleri	Evet	194	42,6	261	57,4	455	100
	Hayır	150	24,1	473	75,9	623	100
	Toplam	344	31,9	734	68,1	1078	100

Gelecekte yurt dışında yaşamayı planlayan 455 öğrencinin 194'ünün (%42,6) yurt dışında yaşayan birinci derece akrabası bulunurken, 261'inin (%57,4) yurt dışında yaşayan birinci derece akrabası bulunmamaktadır. Gelecekte yurt dışında yaşamak gibi bir düşüncesi olmayan 623 öğrencinin 150'sinin (%24,1) yurt dışında yaşayan birinci derece akrabası bulunurken, 473'ünün (%68,1) yurt dışında yaşayan birinci derece akrabası bulunmamaktadır. Tablodaki veriler dikkate alındığında, yurt dışında yaşayan birinci derece akrabası bulunan öğrencilerin, yurt dışında yaşama isteklerinin yurt dışında yaşayan birinci derece akrabası olmayan öğrencilere oranla daha fazla olduğu anlaşılabilmektedir.

Tablo 42. Öğrencilerin Gelecekte Yurt dışında Yaşamak İsteme Düşünceleri Ve Akrabalarının Yurt dışında Yabancı Biriyle Evli Olma Durumuna İlişkin Çapraz Dağılım Tablosu

		Öğrencilerin Yurt Dışında Yaşama İstekleri					
		Evet		Hayır		Toplam	
		f	%	F	%	f	%
Yurt Dışında Yabancı Biriyle Evli Akrabası Olan Öğrenciler		123	56,6	94	43,4	217	100
Yurt Dışında Yabancı Biriyle Evli Akrabası Olmayan Öğrenciler		332	38,5	529	61,5	861	100
Toplam		455	42,2	623	57,8	1078	100

Yurt dışında yabancı biriyle evli akrabası olan 217 öğrencinin 123'ünün (%56,6) gelecekte yurt dışında yaşama düşüncesi varken, 94'ünde %(43,4) böyle bir düşünce bulunmamaktadır. Yurt dışında yabancı biriyle evli akrabası olmayan 861 öğrencinin ise 332'si (%38,5) gelecekte yurt dışında yaşamayı planlarken, 623'ünün (%57,8) geleceğe ilişkin böyle bir planı bulunmamaktadır. Tablodaki veriler dikkate alındığında yurt dışında yabancı biriyle evli akrabası olma durumunun öğrencilerin yurt dışına gitme eğilimlerinde etkili olduğu anlaşılabilmektedir.

5.2. Nitel Verilerden Elde Edilen Bulgular

Göçün Nedenleri

Araştırma kapsamında yapılan görüşmelerde katılımcılara 'Kulu'dan yurt dışına gerçekleşen göç olayının nedenleri neler olabilir?' sorusu yöneltilmiştir. Yaklaşık yirmi yıldır ilçede öğretmen ve yönetici olarak çalışmakta olan Kulu İlçe Milli Eğitim Müdürü Servet Altuntaş, göçün büyük oranda 'özenti' sebebiyle bu kadar büyüdüğünü ifade etmiştir. Altuntaş açıklamalarına şu şekilde devam etmiştir: "1960'lı yılların başından itibaren yurt dışına giden birinci kuşağın elde ettiği kazanımlar, ilçede kalanlar üzerinde göçe teşvik edici bir etki yaratmıştır. Bu durum son yıllarda biraz değişti. Artık Kulu'ya tatile gelen göçmenler geri dönerken yakınlarından maddi destek talep ediyorlar."

Kulu Eski Belediye Başkan Yardımcısı ve sigorta acentesi sahibi Hüseyin Dinçer ise göçün nedenlerini şu şekilde belirtmiştir: "Göçün en büyük nedeni işsizlik ve özenti. Yurt dışında yaşayanlar Kulu'ya gelirken lüks eşyalarla geliyorlar, son model arabalara biniyorlar ve bu durum da Kulu'da yaşayan insanlarda zamanla 'demek ben de gidersem bu şekilde varlıklı olabilirim' fikrini yerleştiriyor, onları özendiriyor." Dinçer, tarımda makineleşmenin ilçede işgücü ihtiyacını azaltmasından doğan işsizliğin yurt dışına gerçekleşen ilk göç akımında etkili olduğunu ifade etmiştir. Kendisi de bir Kululu olan Dinçer'in, 78 yaşındaki yengesinin söylediği bir söz, Kulu'daki

göç gerçekliğini açıkça ortaya koymaktadır: Kulu'da çocuklar 'ınga' diye değil, 'İsveç' diye ağlayarak doğar!

Kulu Eğitim Kültür Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği Başkanı ve aynı zamanda emekli Biyoloji Öğretmeni olan Korkut Yiğitalp Kulu'dan gerçekleşen göçün tamamen ekonomik olduğunu söylemiştir. Yiğitalp "Kulu'da işsizlik oran çok yüksek ve bu nedenle insanlar yurt dışına gitmeyi tercih ediyorlar" diyerek ekonomik koşulların göçte etkili olduğunu ifade etmiştir.

Kendisi de bir Kululu olan Kulu Anadolu Öğretmen Lisesi Müdürü Ömer Kılıç, insanlarda yurt dışında yaşama fikrini geliştiren en önemli etmenin yaz aylarında yöreye tatil amaçlı gelen Kululular olduğunu ifade etmiştir. Çünkü bu insanlar hediyelerle, lüks tüketim malzemeleri ve son model araçlarla gelmektedirler. Dolayısıyla Kululular zaman içinde yurt dışında yaşamayı varlıklı olmakla ve hayat standartlarının olumlu yönde değişmesiyle aynı görmeye başlamışlardır.

Odak grup görüşmesine katılan öğretmenler Kulu'dan yurt dışına gerçekleşen göçün nedenlerini ekonomik nedenler, özentiler ve bu özentiden kaynaklanan aile baskısı olarak özetlemişlerdir. Özellikle, yurt dışına gitmeyi kısa yoldan zengin olmak olarak düşünen aileler çocukları üzerinde baskı kurmaktadır. Öğretmenler, küçük yaştan itibaren aile ortamında konuşulan ve anlatılan göç gerçekliğinin, zaman içinde çocukların bilinçaltına işlediğini belirtmişlerdir.

Göç ve Eğitim İlişkisi

Görüşmede katılımcılara ayrıca 'Kulu'da yaşanan göç olayı eğitimi etkilemekte midir?' şeklinde yöneltilen soruya katılımcılar oldukça ayrıntılı yanıtlar vermişlerdir. Kulu İlçe Milli Eğitim Müdürü Servet Altuntaş, bu etkinin çok net bir şekilde hissedildiğini ifade etmiştir. Altuntaş, her akademik yılın başında kendilerine ÖSYM tarafından gönderilen sonuç kitapçıklarında, Kulu'nun Konya'nın diğer ilçelerine oranla başarı sıralamasında çok gerilerde olduğunu belirtmiştir. Altuntaş bu durumu şu cümlelerle açıklamaktadır: "Kulu'nun akademik başarısının düşük oluşunun nedeni öğrencilerin okullarına sadece diploma almak ve yurt dışına lise mezunu olarak

gidebilmek için devam etmeleri, birçoğunun asıl hedefinin yurt dışına gitmek oluşudur. Öğrencilerin önemli bir bölümü yurt dışında herhangi bir işte çalışmayı, eğitimlerini yüksek öğrenim aşamasında devam ettirmeye tercih etmektedirler.”

Hüseyin Dinçer, Kulu'nun asıl meselesinin eğitim olduğunu, göç sebebiyle genç nüfusun büyük bir bölümünün yurt dışına gitmesinin iyi eğitim almış insan sayısının da aynı oranda azalmasına neden olduğunu ifade etmiştir. Dinçer, “Kulu istenen ölçüde bürokrat, teknokrat ve üst düzey yönetici yetiştiremiyorsa bunun nedeni de temelde göçtür” derken ilçeden ayrılan donanımlı insan gücüne işaret etmektedir. Dinçer'e göre bunun temel nedeni öğrencilerin okul kavramına bakışının sadece diplomadan ibaret oluşudur. Öğrenciler okuyarak kazanım elde etmenin yurt dışına göç ederek ve orada çalışarak hayatlarını kazanmaktan daha zahmetli olduğunu düşünmektedir. Ankara'da yerleşik olan ancak iş hayatına Kulu'da devam eden Dinçer, Ankara'da yaşamayı tercih etmesinde çocuklarının eğitim hayatlarını nasıl sürdürecekleri konusunun etkili olduğunu ifade etmiştir. Dinçer, çocuklarının Kulu'da yaşanan göç ortamında bulunmalarını ve göçün muhtemel etkilerine maruz kalmalarını istememiş, bu nedenle de onların Ankara'da eğitim almalarını sağlamıştır.

Kulu Anadolu Öğretmen Lisesi Müdürü Ömer Kılıç, uzun vadede yetişen nesillerin ortaya koyduğu sonuç açısından eğitimin göçten olumsuz etkilendiğini ifade etmiştir. Kılıç bu durumu şu şekilde açıklamaktadır: “Göçün etkisiyle öğrencilerin gelecek tasavvuru yurt dışında hayatlarını kazanmak üzerine kuruluyor. Öğrencilerin önemli bir kısmı sadece diploma almak için okula geliyorlar. Okulumuz mesleki açıdan gelecek vadeden bir okul olduğu için burada bu durum çok az, ancak Kulu Lisesi'nde ve Kulu METEM'de bunun örnekleri oldukça fazladır.” Kılıç ayrıca Kulu'da eğitim kalitesinin düşük olduğunu ve bunun nedeninin de öğretmenlerden daha çok öğrenciler ve velilerden kaynaklandığını söylemiştir.

Odak grup görüşmesine katılan öğretmenler, ilçede yaşanan göç olayı nedeniyle öğrencileri istenen ölçüde eğitim öğretim faaliyetlerine dahil edemedikleri konusunda hemfikir olmuşlardır. Sürekli olarak göçün konuşulduğu bir aile ortamında öğrencilerin derslerine yoğunlaşamadıklarını anlatan öğretmenler, öğrencilerin okuldaki faaliyetleri anlamsız gördükleri için

ödev ve projelerde isteksiz olduklarını, bunun da sınıf ortamında dersin ciddiyetini bozduğunu, derse katılan öğrencilerde de bir dikkat dağınıklığına sebep olduğunu belirtmişlerdir. Öğretmenler motivasyonu düşük öğrencilerin zaman içerisinde genel akademik başarı düzeyinin de düşmesine neden olduğunu, yaşanan göç sürecinin başarılı öğrencileri de etkilediğini, ilerleyen zamanda çok başarılı birer birey olarak topluma katılma potansiyeli olan öğrencilerin, göç etme yolunu tercih ettikleri için ilçe ve ülke adına birer değer kaybı olduklarını ifade etmişlerdir. Odak grup görüşmesine katılan Kululu bir öğretmen, yurt dışına göç etmeyi hiç düşünmediğini belirtmiştir. Bunun nedenini açıklarken ise, öğretmen olmadan önce ve sonrasında da, tarım ve ziraatla uğraştığını ve bu uğraşlarının kendisini göç etme fikrinden uzaklaştırdığını ifade etmiştir.

Ailelerin Göçe Bakışı

İlçede eğitim konusundaki en yetkili kişi konumunda olan İlçe Milli Eğitim Müdürü Servet Altuntaş, çocuklardaki göç etme hevesinin temel kaynağının ailelerin konuya yaklaşımları olduğunu söylemiştir. Altuntaş'a göre "kısa yoldan varlıklı olma isteği olan aileler, çocuklarını bu isteklerini gerçekleştirebilecek birer kahraman olarak görmektedirler. Bu ise, ailelere göre, ancak yurt dışına gidip çalışarak mümkün olabilecek bir şeydir. Ailelerinin bu tür baskılarına artık dayanamayan genç, hayatını istemediği halde yurt dışında çalışarak geçirmek durumunda kalmaktadır." Bu durumu bir örnekle açıklayan Altuntaş şunları söylemiştir: "Kulu'da eğitim noktasında en büyük sıkıntımız bu yurt dışına gitme arzusunun zirve yapması. Şöyle örneklerle çok karşılaştım; mesela, okul müdürlüğü dönemimde bir gün bir öğrenci velisi ziyaretime geldi, hocam bir şey söyleyeceğim ama üzülmeyin dedi. Yok, üzülmem dedim. Bizim oğlan akşam bana geldi, ben müdürümüzü çok seviyorum, hakikaten benim üzerimde çok duruyor. Bu durmasından dolayı da üzülüyorum, onu kırmak da istemiyorum ama benim derdim okumak değil. Ben yurt dışına gideceğim için hocama söyleseniz de beni çok sıkmasa, kendisi de üzülme gibi bir yaklaşım olmuştu. Bu beni çok üzmüştü. Velinin çocuğun bu davranışına bir çözüm üretmek noktasında tavır

almaması ve üstelik kapasitesi yüksek bir öğrenciden böyle bir şeyin çıkması beni son derece üzdü.”

Sigorta acentesi sahibi Hüseyin Dinçer ise ortaokulda okuduğu yıllarda (1980’li yıllar) yaşlılarının göç eden insanların çocuklarıyla evlendirildiğini, bu durumun da eğitime verilen önemin azlığını gösterdiğini belirtmiştir. Bu yaklaşımın son yıllarda az da olsa devam ettiğini belirten Dinçer, gençlerin ailelerinin yurt dışına göç konusundaki telkinleri ile öğretmenlerinin okulda söyledikleri arasında kaldığını ifade etmiştir. Kendisinin neden göç etmeyi düşünmediği sorulduğunda ise Dinçer şunları söylemiştir: “babamın memur olmasından dolayı çocukluğum Kulu dışında geçti. Kulu’da göç furçasının olduğu ve yakın akrabalarımın birçoğunun yurt dışına göç ettiği bir dönemde Kulu’da bulunmamam göç ortamından etkilenmememi ve böylelikle göç etmeyi düşünmememi sağladı.”

Aynı zamanda Kululu olan Ömer Kılıç, göç konusunda ailenin çocuk üzerindeki etkisini kendisinden örnek vererek açıklamıştır: “Göçün çok yaygın olduğu dönemlerde dahi babam kardeşlerime ve bana hep iyi eğitim almamızı ve hayatlarımızı ülkemizde kazanmamızı telkin ettiği için yurt dışında yaşamayı hiç düşünmedik. İlçede göç bir salgın gibi insanları sardı. Hiç göç etmeyi düşünmeyen insanlar bile bu etkileşim sonucu göç etme alternatifini düşünmeye başlayabiliyorlar.” Öğrenciler arasında göçün en vurucu etkisinin başarılı öğrenciler üzerinden gerçekleştiğini belirten Kılıç, Anadolu Lisesi’nde görev yaparken yaşadığı bir olayı şu şekilde aktarmıştır: “Ben Anadolu Lisesi’nde müdür yardımcısı olarak görev yaparken 9. Sınıfta çok çalışkan bir öğrencimiz vardı. Anadolu liselerinde takdir alan öğrenci bulmak zordur. Bu kız o tip bir öğrenciydi. Tam 9. Sınıf biterken, sene sonuna doğru babası okula geldi. Zaten babasıyla ilk karşılaşmamız da bu oldu. Kızını okuldan almak istediğini, yurt dışında yaşayan bir hısımlarının oğluyla evlendireceğini söyledi. Biz okul idaresi olarak elimizden geleni yaptık ama adamı ikna edemedik. Kızcağızın hiç gönlü yoktu gitmeye. Çok başarılı olduğunu, eğitimine devam ederse hedeflerine ulaşabileceğini kendisi de biliyordu. Kaç kere benimle ve diğer öğretmenlerle konuştu hocam beni kurtarın, ben gitmek istemiyorum diye. Ama dediğim gibi, maalesef engel olamadık. Neticede Kulu’nun yetiştirdiği bir değer, göçten kaynaklanan bazı sebeplerden dolayı uçup gitti. Tabi bu bizim bildiğimiz bir örnek. Kim bilir, bu

göç mevzuları gündeme geldiğinde, kapalı kapılar ardında çocuklar aileleriyle neler yaşıyorlar.”

Odak grup görüşmesine katılan öğretmenler, öğrencilere okulda eğitimlerini devam ettirmeleri yönünde telkinlerde bulduklarını, onları ülke içerisinde kalacak yollara yönlendirdiklerini ifade etmişlerdir. Ancak ev ortamında yaşanan ve sürekli konuşulan bir göç gerçekliğinin varlığı, öğretmenlerin okullarda oluşturmaya çalıştıkları eğitim ortamının bozulmasına neden olabilmektedir. Çocuklar, çevrelerinde gördükleri göç tecrübesine sahip insanlardan etkilenmektedir. İlçede kış aylarında nispeten daha düşük yoğunluklu olarak yaşanan göç olgusu, yaz aylarında yurt dışında yaşayan Kululuların tatil amaçlı ilçeye gelmeleriyle bir anda boyut değiştirmektedir. Yurt dışında yaşamakta olan gençlerle Kulu'da yaşayan gençler ailelerin sonu gelmeyen ısrarları sonunda tanıştırılmaktadırlar. Bu tanışmalar neticesinde ise, ailelerine karşı gelmekten çekinen gençler, kendi istek ve düşüncelerini bir kenara bırakarak sadece ailelerinin dayatmaları sonucu bir evlilik gerçekleştirmektedirler. Öğretmenler, yurt dışında yaşama düşüncesinin öğrenciler tarafından 'macera yaşayabilecekleri heyecanlı bir serüven' olarak görüldüğünü belirtmişlerdir.

Göç ve Eğitim Konusunda İlçede Yapılan Faaliyetler

Kulu İlçe Milli Eğitim Müdürü Servet Altuntaş, ilçede yaşanan göçün eğitimi etkilediğini, çocukların ve gençlerin, ailelerin ve eğitimcilerin konu hakkında bilgilendirilmelerinin son derece önemli olduğunu ve bu anlamda, İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'nün bazı faaliyetler gerçekleştirdiğini belirtmiştir. Kulu'nun köy ve kasabalarında göç konulu küçük çaplı seminerler düzenlediklerini anlatan Altuntaş, 2010 yılı yaz aylarında yurt dışından gelen Kululularla toplantılar yaptıklarından bahsetmiştir. Altuntaş ayrıca, 11 Mayıs 2011 tarihinde Kulu Belediyesi ile ortaklaşa düzenledikleri 'Yurt Dışı ve Göç' konulu ödüllü şiir ve kompozisyon yarışmasında, öğrencilerin Kulu'da yaşanan göç olayını çok net bir şekilde anlatan eserler ortaya koyduklarını ifade etmiştir.

Düzenlenen yarışmada dereceye giren kompozisyon ve şiirlerde ilk göze çarpan husus, tüm öğrencilerin şiir ve kompozisyonlarında ilçedeki göç

olgusunun hayatı olumsuz etkilediğinden bahsetmeleri olmuştur. Yarışmada ilköğretim kompozisyon birincisi olan Dilara Gül, yazısında İsveç'e göçün ilçedeki çocuklar üzerindeki etkisini açıklarken şunları ifade etmektedir: 'Şimdi size İsveç hevesinin kaç yaşında başladığını gösteren bir örnek vereyim. 23 Nisan Ulusal Egemenlik Çocuk Bayramında anaokulu çocuklarına şu soru soruldu: "Atatürk'ü görsen ondan ne isterdin?" Kızın cevabı aynen şu oldu : "Atatürk'ün elinden tutup onunla İsveç'e gitmek isterdim." İşte, babası Kulu'da değil İsveç'te olan beş yaşındaki bir kızın cevabı. Daha beş yaşında olması bir şeyi değiştirmiyor. Daha bu yaşlarda aşılanıyor "İsveç". Durumun ne kadar vahim olduğunu siz düşünün' (Ek: 3). Yarışmada ortaöğretim kompozisyon birincisi olan Şükran Özkök ise, göçün aile kurumu üzerindeki etkisini şu sözlere açıklamaktadır: 'Geride bıraktıkları parçalanmış aileler, gözü yaşlı anneler, baba sevgisinden mahrum çocuklar trajedinin bir başka yüzüdür' (Ek: 4). Yarışmada mansiyon ödülü alan kompozisyonun sahibi Türkan Eroğlu, aile kurumunun göç sürecinde aldığı etkiyi yazısında şu şekilde özetlemiştir: 'Eşler 12 ayın sadece 1 ayında birlikte dirler. Dünyaya gelen çocuklar bile baba sevgisinden mahrum büyür. Anne kendinden geçmiştir ama çocuğunun bu sevgiden mahrum kalmasına dayanamaz. Baba ne annenin doğumunda yanındadır ne doğan çocuğunun kokusunu bilir, ne de ilk adımlarını, ilk cümlelerini... Çocuğuna bile yabancıdır' (Ek: 8).

Yarışmadaki eserler, göçün eğitim boyutuyla ilçedeki etkisini anlatan bazı anekdotlar içermesi açısından da önemlidir. Örneğin, yarışmada ortaöğretim kompozisyon dördüncüsü olan Esra Yiğın, göç sürecinin ilçeye kaybettirdiklerini anlatırken şunları söylemektedir: 'Aldılar başlarını gittiler. Boş kalan sınıf sıraları, okul koridorları, kahvehaneler, mezralar, tarlalar. Böyle kayboldu geleneklerimiz' (Ek: 6).

İlçede yurt dışına göç olgusunun istihdam anlamında insanlarda oluşturduğu beklentiye Türkan Eroğlu şöyle ifade etmektedir: 'Şehir içine inip sorulsa, genci yaşlısı ve bana göre daha da acısı akıllı yeni eren çocuğu Avrupa'ya gitmek istediği cevabını verir bize. Neler kazanacağını, neler kaybedeceğini ya da nelerden vazgeçeceğini bir an bile düşünmeden. Yurt dışı güzel bir hayaldir onlar için, "Ah oraya bir gitsem gerisi gelir" der. Yurdumun dışı olsunda, yer de, meslek de, yurt da fark etmez. İsveç, Norveç,

Kanada bir önemi yoktur onun için. Pideci olsun, dönerci olsun, temizlikçi olsun, garson olsun. O da kafidir. Yeter ki orada bir iş olsun. Sonra nasılsa işçi olurum umudundadır' (Ek: 8).

Yarışmada ortaöğretim kompozisyon üçüncüsü olan Merve Nur Karakaya'nın göçün ilçede insanlar üzerindeki etkisini anlatan yazısında ortaya koyduğu şu ifadeler durumu özetler niteliktedir: 'Şimdi anladım ki göç etmek insanın kendisini bırakıp gitmesiymiş. Ruhunun bedeninden ayrılıp, bütün duygulardan yoksun kaldığı zamanmış. Şimdi hayata biraz daha yenildim, hayattan biraz daha koptum. Hayat her şeye rağmen insanın doğup büyüdüğü yerde, vatanında güzelmiş' (Ek: 5).

Kulu Eğitim Kültür Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği Başkanı Korkut Yiğitalp, dernek faaliyetleri kapsamında, yurt dışındaki Kululuların derneğe yaptıkları maddi destekten yararlanarak, üniversite okuyan Kululu gençlere burs olanağı sağladıklarını, ayrıca ilköğretim düzeyinde öğrencilerin ihtiyaç malzemelerinin karşılanmasına katkı sağladıklarını ifade etmiştir.

BÖLÜM VI

GENEL DEĞERLENDİRME, SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. Genel Değerlendirme

Yurt dışına göç Kulu'da siyaset, ekonomi, eğitim ve aile gibi toplumsal yapıyı oluşturan unsurlar üzerinde etkili olan en önemli sosyolojik olgudur. 1960'lı yıllarda bireysel bazı çabalarla başlayan yurt dışına göç, ülkeler arası anlaşmalarla hız kazanmış ve etkinliğini günümüze kadar sürdürmüştür. Yaşanan göç sürecinin başlangıcında, ilçede tarımda makineleşmenin artmasından kaynaklanan işsizlik itici faktör, hedef ülkedeki daha iyi yaşam standartları ve gelişen emek pazarı ise çekici bir faktör olarak düşünülebilir. Ancak ilçedeki göç olgusunun gelişimi ve yaygın hale gelmesi Wilpert'in 'Ağ (Network) Teorisi'ni doğrular biçimde gerçekleşmiştir. Yurt dışına göç eden insanların yeni geldikleri ülkede birbirleriyle ve o ülke insanlarıyla kurdukları ekonomik ve sosyal ilişkiler zaman içerisinde gelişmiştir. Göçmenlerin geldikleri ülkede küçük ama sağlam birliktelikleri, Kulu'da yaşayan ve özellikle göç etmeyi düşünen insanları cesaretlendirmektedir. Hiç bilmedikleri bir ülkeye bile gidiyor olsalar, sahipsizlik ve yalnızlık hissini duymayacaklarını bilmek göç etmeyi düşünen insanların özgüvenlerini de artırmıştır.

İlçede yaşanan ekonomik faaliyetler göç olgusuna endeksli gelişmektedir. Özellikle yaz aylarında yurt dışında yaşayan göçmenlerin gelmeleriyle ilçede ticaret hayatı hareketlenmektedir. İlçede emlak ve kuyumculuk gibi sektörlerin gelişmesinde, yurt dışından gelenlerin tasarruflarını ilçede yatırıma dönüştürmek istemeleri en büyük etken olarak görülmektedir. Yaşanan bu hareketliliği, göçmenler izinlerini tamamlayıp yaşadıkları ülkelere döndükten sonra, kış aylarında ilçede görmek mümkün değildir.

Kulu'da kuyumcu dükkanlarının her hangi bir ilçeye göre fazla olmasının bir diğer nedeni de, ilçede yine özellikle yaz aylarında sayısı artan düğün merasimleridir. Yurt dışına göçün ikili anlaşmalara dayalı olarak yapılması uygulaması bittikten sonra, birçok yurt dışına göç veren yörede olduğu gibi, Kulu'da da anlaşmalı evlilikler ve hısımlara akraba evlilikleri yoluyla göç etme fikri oluşmuştur. İlçede yaşayan genç, ailesinin de yoğun baskısı sonucu, belki de daha önce hiç görmediği yurt dışında yaşayan bir başka gençle evlendirilmektedir. Dolayısıyla her iki tarafın da katılabilmeleri için düğünler yazın yapılmakta, takı ve ziynet eşyalarının piyasadaki dolaşımı ise kuyumcular üzerinden sağlanmaktadır. Bu tür evliliklerin sayısı azımsanmayacak derecede fazladır. Ancak bu evliliklerin birçoğu, çok farklı kültürel ortamlarda yetişen bu gençlerin yaşadıkları uyumsuzluklar nedeniyle boşanmayla sonuçlanmaktadır. İlçede aile hayatını derinden sarsan bir diğer olay ise anlaşmalı evliliklerdir. Hedef ülkeden biriyle anlaşarak evlenen ve bu yolla göç eden kişi, eşini ve çocuklarını ilçede bırakmak durumunda kalmaktadır. Ailelerin parçalanması örneklerinin de yaşandığı bu durum özellikle çocukları olumsuz yönde etkilemektedir.

Göç olgusunun Kulu'da bu kadar yaygın hale gelmesinde özentî kavramı da etkili olmuştur. Özentî, kendisine cazip gelen örneklerden etkilenen çocuklar ve gençlerde daha fazla görülmektedir. İlçeye gelen akrabalarını veya yakınlarını örnek alan gençler, onların gittikleri yolu tercih ederek onlar gibi olmayı istemektedirler. Yurt dışında birinci derece akrabası olan öğrencilerde yurt dışında yaşama düşüncesi diğer öğrencilere göre daha fazla olmaktadır. Bu durum özentî kavramının göçe olan etkisi açısından önemini açıklamaktadır. Ayrıca, göçmenlerin daha çok güç ve dayanıklılık isteyen işlerde çalışmakta oldukları dikkate alındığında, gelecekte göç etmeyi düşünen gençlerin de bu tür işlerde çalışmayı göze aldıkları söylenebilir. Bu nedenle Kulu'da gelecekte yurt dışında yaşamayı düşünen öğrencilerin oranı kızlarda ortalama %30'larda iken, erkeklerde bu oran %50'nin üzerindedir.

6.2. Sonuç

İlçede göç olgusundan en fazla etkilenen kurumlardan biri eğitimidir. Araştırmaya katılan eğitimci ve öğrencilerin büyük bir bölümü göç sürecinin Kulu'da eğitimi olumsuz yönde etkilediğini ifade etmişlerdir. Bu etkinin oluşmasında öğrencilerin ve velilerin eğitime bakışlarının önemli bir rolü vardır. Zira birçok öğrencinin gözünde okul, sadece göç işlemleri için de gerekli olan diplomanın alınacağı bir kurumdan öte bir şey ifade etmemektedir. İlçede görev yapan öğretmenler, öğrencileri yeterince motive edememekten ve onları eğitim öğretim faaliyetlerine istenen ölçüde dahil edememekten yakınmaktadır.

Kulu'da eğitimine devam etmekte olan lise öğrencilerinin geleceğe dönük planları arasında yurt dışında yaşamak ideali önemli bir yer tutmaktadır. Araştırmaya katılan her beş öğrenciden ikisi gelecekte yurt dışında yaşamak istediğini ifade etmektedir. Öğrencileri bu düşünceye sevk eden nedenlerin başında aile faktörü gelmektedir. Öğrenciler okullarında geleceğe dönük planlarını akademik hayat üzerinden kurgulamaya çalışırken, aile ortamlarında ebeveynlerinin kendileri için düşündükleri bir yurt dışına göç süreci ile karşılaşmaktadırlar. Kulu'da ailelerinin baskısı sonucu yurt dışına giden ve hatta bu nedenle eğitimlerini yarıda bırakan gençler bulunmaktadır. Bir diğer etken ise ilçede yaşanan göç atmosferinin bir sonucu sayılabilecek çevresel faktörlerdir. Öğrenciler evde, okulda ve arkadaş ortamlarında sürekli olarak göç olgusunu hissetmektedirler. Buna ek olarak Kululu gençler, yurt dışında yaşayan yakın akrabalarından veya arkadaşlarından etkilenmekte ve onlara özenmektedirler. Yurt dışında yaşayan insanların arasında, Kululu gençlere örnek olabilecek bir akademik başarı sonucu yurt dışına gitme hikayesi bulmak oldukça zordur. Dolayısıyla, yurt dışına gitmenin okuyarak hayatını kazanmaktan daha kolay bir yol olduğu algısı, Kululu gençlerde yurt dışında yaşamayı tercih etmelerinde etkili olmaktadır.

Kululu gençler, çevreden ve aileden gelen bu dolaylı baskı sonucu, okul hayatının kendi isteklerini karşılamayacağı duygusu ile derslerinde gerekli dikkati ve özeni gösterememektedirler. Bu durumun temel nedeni, göç seçeneğinin velilerin ve öğrencilerin gözünde eğitime güçlü bir alternatif olarak bulunmasıdır. Gittikleri ülkelerde çalışacakları iş alanlarında eğitimli

olma vasfı gerekli görülmediği için, yurt dışında yaşamayı düşünen öğrenciler okuldaki derslerini önemsememektedirler. Okuma yazma seviyesinde eğitimli kişilerin de yapabileceği bu tür işlerde çalışmayı düşünen gençler, okuyarak kazanım elde etme yolunu gereksiz ve zahmetli görmektedirler. Derslerinde gerekli özeni göstermeyen bu öğrenciler neticede başarısız olmaktadır. Dolayısıyla okullarda ders notlarındaki düşüklüğün ve Kulu'da üniversite sınavlarındaki genel başarısızlığın temel nedenlerinden birinin ilçede yaşanan göç süreci olduğu söylenebilir.

Gelecekte yurt dışında yaşamayı planlayan her üç öğrenciden ikisinin (%68) karnesinde zayıf not bulunmaktadır. Buna karşın okul hayatında başarılı olmak, öğrencilerin yurt dışına göç etmeyi düşünmelerine engel olabilmektedir. Derslerinde başarılı ve akademik bir ideali olan öğrencilerde yurt dışında yaşama düşüncesi diğer öğrencilere göre daha azdır. Karnesinde zayıf notu olmayan başarılı öğrencilerin %66'sının; bir başka ifadeyle her başarılı üç öğrenciden ikisinin gelecekte yurt dışında yaşamak gibi bir düşüncesi bulunmamaktadır. Bu nedenle Kulu'da yurt dışına göç etmeyi düşünen öğrenciler oran olarak en fazla Kulu METEM'de bulunurken, en az oran Kulu Anadolu Lisesinde bulunmaktadır. Bir başka ifadeyle, Anadolu Lisesi öğrencileri derslerinde başarılı oldukları ve eğitimi geleceklerini şekillendirecek, kendilerini meslek sahibi yapacak bir araç olarak gördükleri için göç etme seçeneğini düşünmemektedirler.

Tüm bunlara rağmen ilçedeki göç atmosferi, sadece derslerinde başarısız olan öğrencileri etkilememektedir. Araştırmaya katılan eğitimciler, gelecekte yüksek puanlarla iyi üniversiteler kazanabilecek potansiyele sahip birçok başarılı gencin de göçün cazibesine kapılarak veya ailelerinin baskılarına dayanamayarak okul hayatlarına devam edemediklerini ifade etmişlerdir.

6.3. Öneriler

Gençlerin eğitimli olmaları kadar öğrenci velilerinin, anne babaların da eğitimli ve bilinçli olmaları oldukça önemlidir. Öğrencilerin babalarının öğrenim düzeyleri ile öğrencilerin yurt dışına gitme istekleri arasında ters orantı vardır. Öğrencilerin babalarının öğrenim düzeyleri arttıkça,

öğrencilerdeki yurt dışına gitme isteğinin azaldığı görülmektedir. Öğrenci, okul ortamında aldığı bilgiyi aile ve çevre ortamında hazmedebilmeli ve uygulayabilmelidir. Ancak Kulu'da, okulda öğretmenlerinden ve arkadaşlarından eğitimin erdemleri hakkında birçok şey duyan çocuk, evde tam tersi ifadelerin konuşulduğu bir ortamda kalabilmektedir. Okuldan dışarı adımını atar atmaz göç atmosferinin etkilerine açık olan çocuğun doğru bilgiye ve tecrübeye ulaşması, ailesinin de en az öğretmenleri kadar duyarlı davranmasına bağlıdır. Dolayısıyla çocukların ve gençlerin bilinçlendirilmesine ailelerden başlanmalıdır.

Bu anlamda, Kulu Kaymakamlığı bünyesinde bu işlevi gerçekleştirebilecek bir 'Göç Komisyonu' oluşturulmalıdır. Bu komisyonun içerisinde psikolojik danışman ve rehberlik uzmanları, eğitimciler, sosyologlar, sosyal hizmet uzmanları, akademisyenler, kamu kurumlarının temsilcileri, sivil toplum kuruluşlarının temsilcileri ve yörenin ileri gelenleri bulunmalıdır. Göç Komisyonu'nun görevi, köy ve kasabalara kadar giderek yöre insanını göç ve sonrası hakkında bilinçlendirmek, okullarda öğrencileri göç hakkında bilgilendirmek, Kulu ve çevresinde gerçekleşen göç hareketliliğini takip ederek, yaşanması muhtemel göç kaynaklı ekonomik, sosyal ve eğitimsel problemlere orta ve uzun vadeli çözümler üretmek olmalıdır.

Kulu'dan yurt dışına göç etmeyi düşünen her genç, hem Kulu hem de Türkiye adına bir değer kaybı olmaktadır. Bunun engellenmesinde aileden sonraki en önemli ve etkili ortam okuldur. Okullarda yurt dışına göç etmeyi düşünen öğrenciler tespit edilmeli ve yakından takip edilmelidir. Okullarda, okul idaresi ve rehberlik hizmetleri biriminin müşterek gayretleriyle öğrencilere eğitimin önemi yeterince anlatılmalı, öğrencilerin akademik başarılarını artırıcı ve buldukları eğitim ortamında onları mutlu edici çalışmalar yapılmalıdır. Okullarda, yurt dışına göç etmesi kesin olan öğrencilerin bile, giderken kültürlü ve iyi eğitim görmüş bir birey olarak gitmeyi önemseyen bir eğitim ortamı oluşturulmalıdır.

Gelecekte yurt dışında yaşamayı düşünen öğrencilerin birçoğu o ülkeleri görmeden göç kararı vermektedirler. Umulan veya anlatılan olanakların bulunamaması sonucunda ise hayal kırıklıkları yaşanabilmektedir. Bu nedenle öğrencilerin göç kararını vermeden önce, henüz eğitimlerine devam

ederken, gidecekleri ülkeleri görmelerinin faydalı olacağı düşünülmektedir. Okullarda Avrupa Birliği eğitim programları kapsamında geliştirilecek projeler yoluyla öğrenciler yurt dışında bir ülkeyi görmeye teşvik edilmelidirler. Özellikle gelecekte yurt dışında yaşamayı düşünen öğrencilerin bir Avrupa ülkesini, mümkünse Kulu'dan göçün en yoğun olduğu İsveç, Almanya gibi ülkelerden birini gidip görmeleri sağlanmalıdır. Böylelikle öğrenciler, ufuklarının ve dünya görüşlerinin gelişmesinin yanında, muhtemel bir göç durumunda gidecekleri ülkede ne ile karşılaşacaklarını yaşayarak görmüş olacaklardır.

19-21 Ekim 2012'de gerçekleştirilmiş olan 'Aidiyet, Göç ve Tarımın Şehri: Kulu Sempozyumu' Kulu tarihinde ilk olmasından dolayı önemlidir. Sempozyum'da ilçede yaşanan göç olayı birçok farklı açıdan ele alınmıştır. Ancak bu çalışma ilk olarak kalmamalıdır. Yeni farklı çalışmalarla (panel, konferans, sempozyum vb.) göç konusu düşünsel anlamda gündemde tutulmalıdır. Yapılacak çalışmalar ilçe ve yöre sakinlerinin katılımıyla genişletilmelidir. Özellikle ilçede yaşanan göç sürecinin eğitimle olan ilişkisi üzerine yoğunlaşan bir çalıştay düzenlenmesi gerekmektedir. Bu çalıştayın ortaya koyacağı makul öneriler yetkililerce dikkate alınmalıdır.

Bir ülkenin en büyük gücü yetişmiş nitelikli insan gücüdür. Toplumsal yapıyı oluşturan kurumların işleyişi, uyumu ve etkinliği, toplumu meydana getiren bireylerin donanımlı ve nitelikli olmalarıyla mümkündür. Toplumu dönüştürmesi ve geliştirmesi beklenen birey ise eğitim kurumunun bir ürünüdür. Dolayısıyla, Kulu'da eğitimin göçten kaynaklanan sorunlarını tahlil etmek ve bu sorunlara çözüm önerileri üretmeye çalışmak, Kulu'nun yetiştirdiği insan gücüne sahip çıkarak geleceğini kurtarmak anlamına gelmektedir.

KAYNAKÇA

- Abadan-Unat, Nermin. (2006). *Bitmeyen Göç: Konuk İşçilikten Ulus-Ötesi Yurttaşlığa* (2. baskı). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Akkayan, Taylan. (1979). *Göç ve Değişme*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- Alicik, Hasan. (1997). *Kimlik Yabancılaşma Asimilasyon* (1. baskı). Lefkoşa Kıbrıs: Galeri Kültür Yayınları.
- Altıntaş, İsmail. (2008). *Dış-Göç ve Din* (1. basım). İstanbul: Dem Yayınları.
- Apak, Sudi., Oğuzhan, Adil., Aytaç, Ayhan. (2002). Yurt Dışına İşçi Göçü ve Türk Ekonomisine Etkileri., Ahmet A. Dikmen. (Editör). *Kentleşme Göç ve Yoksulluk (7. Ulusal Sosyal Bilimler Kongresi)*. Ankara: İmaj Yayıncılık.
- Arayıcı, Ali. (2002). *Türkiye'den Avrupa'ya Göçün 40 Yılı* (1. basım). İstanbul: Ceylan Yayıncılık.
- Arseven, Ali Doğan. (2001). *Alan Araştırma Yöntemi*. (İkinci baskı). Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Arslan, Mehmet. (2002). Yurtdışı İşçi Göçü Bağlamında Almanya'daki Türk İşçi Çocuklarının Eğitim ve Uyum Sorunları., Ahmet A. Dikmen. (Editör). *Kentleşme Göç ve Yoksulluk (7. Ulusal Sosyal Bilimler Kongresi)*. Ankara: İmaj Yayıncılık.
- Bagade, Dattatray Sitaram. (2012). *International Migration and Remittances*. Indian Streams Research Journal; Aug2012, Vol. 2 Issue 7, Special section p1-8, 8p.
- Balcı, Ali. (2001). *Sosyal Bilimlerde Araştırma*. (5. baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Balcı, Ali. (2010). *Sosyal Bilimlerde Araştırma: Yöntem, Teknik ve İlkeler* (7. baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Ballı, Hüseyin. (2007). *İsveç'te Yabancı İşçi Çalıştıran İşletmelerin Türk Çalışanlarla Yaşadıkları İletişim Sorunları*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Batı'nın Çok Kültürlülük Çabalarının Yenilgi İtirafı. Web: http://www.taqrib.info/turkish/index.php?option=com_content&view=article&id=243:batn-cok-kueltuerlueluek-cabalarinn-yenilgi-itira&catid=27:aghaliathayeeslami&Itemid=32 adresinden 22 Haziran 2012'de alınmıştır.

Bayram, Nuran., Bilgel, Nazan. (2007). *“İsveç'te Göçmen Olarak Yaşayan Türklerin Yaşam Kalitesinin Değerlendirilmesi”*, 2. Sağlıkta Yaşam Kalitesi Kongresi, İzmir.

Almanya'da entrikalarla çevrili bir neo-Nazi davası. (2013). *BBC Türkçe*. http://www.bbc.co.uk/turkce/haberler/2013/05/130506_almanya_nsu_davasi_analiz.shtml adresinden 11.05.2013 tarihinde alınmıştır.

Bennett, R., Clifford, D. ve Falkingham, J. (2013). Household Members' Migration and the Education of Children 'Left Behind': Empirical Findings from Tajikistan and Reflections for Research Practice, *Population, Space And Place*, 19, 1–14, Published online 10 January 2012 in Wiley Online Library (wileyonlinelibrary.com) DOI: 10.1002/psp.1698. Erişim Tarihi: 31.01.2013.

Bursalioğlu, Ziya. (2008). *Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış* (14. basım). Ankara: Pegem A Akademi.

Cadwallader, Martin. (1992). *Migration and Residential Mobility: Macro and Micro Approaches*. London: The University of Wisconsin Press.

Canatan, Kadir. (1990). *Göçmenlerin Kimlik Arayışı*. İstanbul: Endülüs Yayınları.

Creswell, John W., Plano Clark, Vicki L. (2007). *Designing and Conducting Mixed Method Research*, London: Sage.

Çokum, Sevinç. (1996). *Çırpıntılar*. İstanbul: Ötüken Yayınları.

ÇSGB DİYİH (Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Dış İlişkiler ve Yurtdışı İşçi Hizmetleri Genel Müdürlüğü). *Bülten*. (2011). Web: <http://www.csgb.gov.tr/csgbPortal/ShowDoc/WLP+Repository/diyih/doc/yayinlar/ocaksubat2011> adresinden 28 Mayıs 2012'de alınmıştır.

Demirel, Özcan. (2003). *Eğitim Sözlüğü* (2. baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Das, M. S. (1972). *Brain Drain Controversy and International Students*. Lucknow: Lucknow Publishing House.

Doğan, İsmail. (2012a). *Eğitim Sosyolojisi* (Geliştirilmiş 2. basım). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Tic. Ltd. Şti.

Doğan, İsmail. (2012b). *Sosyoloji* (9. baskı). Ankara: Pegem Yayıncılık. Tic. Ltd. Şti.

Doğan, İsmail. (2004). *Toplum ve Eğitim* (1. baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık. Tic. Ltd. Şti.

Doğanay, Hayati (1994). *Türkiye Beşeri Coğrafyası*. Ankara: Gazi Büro Kitapevi.

Dreby, Joanna. (2010). *Divided by Borders: Mexican Migrants and Their Children*. Berkeley: University of California Press.

Ekici, İlker. (2010). 'Çok Kültürlü Almanya'dan 'Deutsch Uber Alles'e. *Politika Dergisi*. Web: <http://www.politikadergisi.com/makale/cok-kulturlu-almanyadan-deutsch-uber-allese> adresinden 14 Mart 2011'de alınmıştır.

Ergun, Doğan. (2005). *Sosyoloji ve Eğitim* (3. baskı). Ankara: İmge Kitabevi.

Erkal, Mustafa E. (2012). Eğitim Ve Sosyoloji Arasındaki Dirsek Teması., İsmail Doğan. (Editör). *Eğitim Sosyolojisi: Dün, Bugün, Yarın* (1. basım). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Tic. Ltd. Şti.

- Erman, Tahire. (2012). Köyden Kente Göç ve Kentteki Yansımalar. İbrahim Azcan, Adnan Özdemir, Gazi Karayığit, Hamit Yalçın (Editörler). *Göçün Suç Üzerindeki Etkileri Çalıştayı*. Baskı: Malatya, 2012.
- Ersel, Birsen. (2002). Türkiye'den Yurt Dışına İşçi Göçü Akımı ve Ortaya Çıkardığı Sosyal Politika Sorunları., Ahmet A. Dikmen. (Editör). *Kentleşme Göç ve Yoksulluk (7. Ulusal Sosyal Bilimler Kongresi)*. Ankara: İmaj Yayıncılık.
- Ertürk, Selahattin. (1993). *Eğitimde Program Geliştirme (7. baskı)*. Ankara: Meteksan Yayınları.
- Fichter, Joseph. (2009). *Sosyoloji Nedir (9. baskı)*. (Çev. N. Çelebi). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Fichter, Joseph. (1994). *Sosyoloji Nedir?, (2. baskı)*. (Çev. Nilgün Çelebi). Ankara: Atilla Kitabevi.
- Frey, William H. (1995). *Immigration and Internal Migration. Flight from US Metropolitan Areas Toward a New Demographic Balkanisation*. Urban Studies, Vol. 32, No. 4–5, May 1995, s. 703-740.
- Giddens, Anthony. (2008). *Sosyoloji (1. baskı)*. İstanbul: Kırmızı Yayınları.
- Halaçoğlu, Yusuf. (2006). *19. Yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu'nun İskan Siyaseti ve Aşiretlerin Yerleştirilmesi (4. baskı)*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- International Migration: The Human Face of Globalisation. (2009). *OECD Multilingual Summaries*. Web: <http://www.oecd.org/insights/43569201.pdf> adresinden 23 Mayıs 2012'de alınmıştır.
- İçduygu, Ahmet ve Ünalın, Turgay. (1997). *Türkiye'de İç Göç Sorunsal Alanları ve Araştırma Yöntemleri.*, Ahmet İçduygu ve Diğerleri (Der.). (1998). *Türkiye'de İçgöç*. İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayınları.

- İsveç Başbakanı Kulu'da. (2009). *Hürriyet Gazetesi, Gündem*. Web: <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/11482035.asp> adresinden 5 Haziran 2012'de alınmıştır.
- İsveç-Türk Federasyonu. (2010). *Büyükelçi Zergün Korutürk İsveç'teki Türklerin Profilini Anlattı*. http://www.strf.se/index.php?option=com_content&view=article&id=515:bueyuekelci-zerguen-korutuerk-svecteki-tuerklerin-profilini-anlatt&catid=28:artiklar&Itemid=61 adresinden 11 Mayıs 2012'de alınmıştır.
- Johnson, B. ve Onwuegbuzie, A. (2004). Mixed methods research: A research paradigm whose time has come. *Educational Researcher*, 33 (7), 14-26.
- Kafesoğlu, İbrahim. (2011). *Türk Milli Kültürü* (33. basım). İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Karasar, Niyazi. (1998). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. (8. baskı). Ankara: 1998.
- Kaya, Bülent. (2001). *Sevgileri Boşaltılmış Evler. Göç Öyküleri, Söyleşileri ve İncelemeleri* (1. basım). Ankara: Ürün Yayınları.
- Kınık, Kerem. (Kasım, 2010). Göç, Sürgün ve İltica. *Uluslararası Af Örgütü*. Web: <http://www.amnesty.org.tr/ai/node/1538> adresinden 10 Temmuz 2012'de alınmıştır.
- King, R., Skeldon, R. (2010). 'Mind the Gap' Integrating approaches to internal and international migration. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, December 2010, 36(10):1619-1646 /Department of Geography, University of Sussex.
- Korkmaz, Arif. (2011). *Göç ve Din* (1. baskı). Konya: Çizgi Kitabevi.
- Köktepe, Murat. (2008). *Emirdağ İlçesinden Belçika'ya Olan Göçler*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.

- Kulu Kaymakamlığı. *Kulu'nun Adı Nereden Geliyor?* Web: http://www.kulu.gov.tr/default_B1.aspx?content=198 adresinden 12 Temmuz 2012'de alınmıştır.
- Kulu Kaymakamlığı. *Kulu'nun Bitki Örtüsü ve İklimi.* Web: http://www.kulu.gov.tr/default_B1.aspx?content=197 adresinden 12 Temmuz 2012'de alınmıştır.
- Marshall, Gordon. (1999). *Sosyoloji Sözlüğü* (Çev. Osman Akınhay, Derya Kömürcü). Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Massey, D. S. (1988). International Migration and Economics Development in Comparative Perspective. *Population and Development Review*. Population Council.
- Mengüç, Arslan. (1992). *İlk Gelenler: Kendi Ağızlarından İsveç Türkleri 1*. Türkiye: Paymaş A.Ş.
- Merkel'den 'Çok Kültürlülük Başarısız Oldu' İtirafı. (2010). *BBC Türkçe*. Web: http://www.bbc.co.uk/turkce/haberler/2010/10/101017_merkel.shtml adresinden 3 Nisan 2011'de alınmıştır.
- Meyer, Jean Baptiste. (1999). *Scientific Diasporas: A New Approach to the Brain Drain, Paper Prepared for the UNESCO–ICSU World Conference on Science*. Budapest, June 1999, s. 1-35.
- Miller, Mark J; Castles, Stephen. (1993). *The Age of Migration, International Population Movements in the Modern World*. London: The Guilford Pres.
- Mulder, H.Clara. (1993). *Migration Dynamics: A Life Course Approach*. Amsterdam: Thesis Publishers.
- Mutluer, Mustafa (2003). *Uluslararası Göç ve Türkiye*. İstanbul: Çantay Kitapevi.

- Nobles, Jenna. (2011). "Parenting from Abroad: Migration, Nonresident Father Involvement, and Children's Education in Mexico." *Journal of Marriage and Family* 73(4): 729-746.
- Oğuzkan, A. Ferhan. (1981). *Eğitim Terimleri Sözlüğü* (2. baskı). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Ozankaya, Özer. (1984). *Temel Toplum Bilim Terimleri Sözlüğü* (3. baskı). Ankara: Savaş Yayınları.
- Özer, İnan. (2004). *Kentleşme, Kentlileşme ve Kentsel Değişme*. Bursa: Ekin Kitabevi.
- Ravenstein, E. G. (1885). The Laws of Migration. *Journal of the Statistical Society of London*, Vol. 48, No. 2. pp. 167–235.
- Ritterbsberger, Helga. (2012). Göç Nedir? Genel Kavram ve Teorik Yaklaşımlar. İbrahim Azcan, Adnan Özdemir, Gazi Karayiğit, Hamit Yalçın (Editörler). *Göçün Suç Üzerindeki Etkileri Çalıştayı*. Baskı: Malatya 2012.
- Runnström, Cecilia. (2000). *Sverige och Turkiet*. Trelleborg, İsveç: Berlings Skogs.
- Sağırılı, Muhittin. (2006). *Eğitim ve İnsan Kaynağı Yönünden Türk Beyin Göçü: Geri Dönen Türk Akademisyenler Üzerine Alan Araştırması*. Yayınlanmamış doktora tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Samancı, Ahmet. (2007). *Bir Göç Bin Ölüm*. Stockholm: Författares Bokmaskin.
- Samancı, Ahmet. (2000). *Kululular Kuzeyde De Ölürler*. Stockholm Författares Bokmaskin.
- Samancı, Ahmet. (2002). *Kululular Neden Ağlıyor* (2. basım). Stockholm: Författares Bokmaskin.

- Sarınay, Yusuf. (2011). Cumhuriyet Döneminde Balkan Ülkelerinden Ankara'ya Yapılan Göçler. *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*. Cilt 28, Sayı 81, Sayfa 351.
- Sayılr, Şeyda Büyükcan. (2012). Göçebelik, Konar-Göçerlik Meselesi ve Coğrafi Bakımdan Konar-Göçerlerin Farklılaşması. *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*. Web: http://tdae.ege.edu.tr/files/dergi_12/28.pdf adresinden 17 Temmuz 2012'de alınmıştır.
- Semiz, Celal. (1994). *Yurt Dışındaki İşçilerin Türkiye'de Kalan Aile Bireyleri ve Sorunları (Tavşançalı Örneği)*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Sönmez, Tekin. (2006). *Batı Rüyası Okulu Kulu* (3. basım). İstanbul: NIS Media.
- Stratejik Plan 2011-2014. *Kulu Kaymakamlığı İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü*. Web: http://kulu.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2012_08/08094528_stratejik_plan.pdf adresinden 4 Ağustos 2012'de alınmıştır.
- Şahin, Cemalettin. (2010). *Türkiye Coğrafyası*. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Tashakkori ve Teddlie (2003). *Handbook of Mixed Method in Social and Behavioral Research*. London: Sage.
- Tatar, Zuhale. (2009). *Yetişkinlerin Kentleşme ve Eğitim İhtiyaçlarına İlişkin Görüşleri (Eskişehir İli Örneği)*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Turan, Osman. (2010). *Türk Cihan Hakimiyeti Mefkuresi Tarihi* (19. basım). İstanbul: Ötüken Neşriyat.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) Veri Tabanı, *Bölgelerin aldığı göç, verdiği göç, net göç ve net göç hızı (2010-2011 dönemi)*, Web:<http://rapor.tuik.gov.tr/>
http://rapor.tuik.gov.tr/reports/rwservlet?adnksdb2&ENVID=adnksdb2Env&report=wa_adnks_net_goc_duzey2.RDF&p_kod=1&p_yil=2011&p_dil=1&desformat=html

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) Veri Tabanı, *Bölgelerin göç verdiği yerler (2010-2011 dönemi)*, Web:<http://rapor.tuik.gov.tr/>
http://rapor.tuik.gov.tr/reports/rwservlet?adnksdb2&ENVID=adnksdb2Env&report=wa_adnks_goc_duzey1ara.RDF&p_kod=2&p_duzey1=TR7&p_duzey2=TR8&p_duzey3=TR9&p_duzey4=TRA&p_duzey5=TRB&p_goc=2&p_yil=2011&p_dil=1&desformat=html

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) Veri Tabanı, (2011). *Bitirilen Eğitim Düzeyleri*. Web:<http://rapor.tuik.gov.tr/>
[reports/rwservlet?adnksdb2&ENVID=adnksdb2Env&report=wa_turkiye_cinsiyet_yas_egitim_top.RDF&p_xkod=egitim_kod&p_yas=15&p_yil=2011&p_dil=1&desformat=html](http://rapor.tuik.gov.tr/reports/rwservlet?adnksdb2&ENVID=adnksdb2Env&report=wa_turkiye_cinsiyet_yas_egitim_top.RDF&p_xkod=egitim_kod&p_yas=15&p_yil=2011&p_dil=1&desformat=html) adresinden 22 Haziran 2012'de alınmıştır.

TÜİK ADNKS. (2011). *Kulu Nüfusu*. Web: http://rapor.tuik.gov.tr/reports/rwservlet?adnksdb2&ENVID=adnksdb2Env&report=wa_turkiye_ilce_koy_sehir.RDF&p_il1=42&p_ilce1=1491&p_kod=2&p_yil=2011&p_dil=1&desformat=html adresinden 18 Temmuz 2012'de alınmıştır.

TÜİK ADNKS. (2011). *Türkiye ve Kulu'da Boşanma Oranları*. Web: http://rapor.tuik.gov.tr/reports/rwservlet?adnksdb2&ENVID=adnksdb2Env&report=wa_ilce_cinsiyet_yas_medeni_top.RDF&p_kod=2&p_il1=42&p_ilce1=1491&p_yil=2011&p_dil=1&desformat=html adresinden 20 Temmuz 2012'de alınmıştır.

TÜİK ADNKS. (2012). Eğitim Durumu.

http://rapor.tuik.gov.tr/reports/rwservlet?adnksdb2&ENVID=adnksdb2Env&report=wa_turkiye_cinsiyet_yas_egitim_top.RDF&p_xkod=egitim_kod&p_yas=15&p_yil=2012&p_dil=1&desformat=html adresinden 2 Mayıs 2013 tarihinde alınmıştır.

Türk Dil Kurumu. (2011). *Türkçe Sözlük* (11. baskı). Ankara: TDK Yayınları.

Ülken, Hilmi Ziya. (1969). *Sosyoloji Sözlüğü*. Ankara: MEB Talim ve Terbiye Dairesi Yayınları.

Van Lottum, J., Marks, D. (2012). *The determinants of internal migration in a developing country: quantitative evidence for Indonesia, 1930–2000*.

Applied Economics, December 2012, 44(34):4485-4494.

Vassaf, Gündüz. (2002). *Daha Sesimizi Duyurmadık: Almanya'da Türk İşçi Çocukları* (2. baskı). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Yalçın, Cemal. (2004). *Göç Sosyolojisi*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Yıldırım, Ali., Şimşek, Hasan. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. (Yedinci baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yılmaz, Cevdet. (2002). Batı Avrupa'daki Türk İşçileri; Sorunlar, Beklentiler ve Gerçekleşenler., Ahmet A. Dikmen. (Editör). *Kentleşme Göç ve Yoksulluk (7. Ulusal Sosyal Bilimler Kongresi)*. Ankara: İmaj Yayıncılık.

Zhang, X. (1992). *Residential Preferences: A Brain Drain Study on Chinese Students in the United States (Unpublished Ph. D. Thesis)*. Harvard University, Department of Sociology, Cambridge.

EKLER**Sayfa**

EK: 1. Kulu'da Göç Olgusu Ve Eğitim İlişkisi Anket Formu.....	131
EK: 2. Göç Konulu Şiir Ve Kompozisyon Yarışması Afişi	138
EK: 3. Göç Konulu Şiir Ve Kompozisyon Yarışmasında İlköğretim Kompozisyon Birincisi	139
EK: 4. Göç Konulu Şiir Ve Kompozisyon Yarışmasında Ortaöğretim Kompozisyon Birincisi	141
EK: 5. Göç Konulu Şiir Ve Kompozisyon Yarışmasında Ortaöğretim Kompozisyon Üçüncüsü.....	142
EK: 6. Göç Konulu Şiir Ve Kompozisyon Yarışmasında Ortaöğretim Kompozisyon Dördüncüsü	143
EK: 7. Göç Konulu Şiir Ve Kompozisyon Yarışmasında Ortaöğretim Şiir Birincisi.....	144
EK: 8. Göç Konulu Şiir Ve Kompozisyon Yarışmasında Mansiyon Ödülü Alan Kompozisyon	145

EK: 1. Kulu'da Göç Olgusu Ve Eğitim İlişkisi Anketi

Sevgili gençler;

Elinizde bulunan anket formu Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Eğitimin Kültürel Temelleri Bölümü Eğitimin Sosyal ve Tarihi Temelleri Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Ahmet Kaysılı'nın yürüttüğü araştırma için hazırlanmıştır. Anketin amacı, Kulu'da var olan yurt dışına göç olayının eğitim sürecine etkilerini araştırmada katkı sağlayacak verilere ulaşmaktır.

Araştırma bilimsel bir nitelik taşıdığından derlenen bilgiler kesinlikle gizli tutulacaktır. Araştırmanın amacına ulaşabilmesi doğru bilgi ve istatistikle mümkün olacaktır. Bu nedenle sorulara samimi ve içten cevaplar vereceğinizi ümit ediyorum. Katkılarınız için şimdiden teşekkür ederim.

SORULAR

Size en yakın gelen şıkkı daire içine alınız. Açık uçlu sorulara ise yazıyla cevap veriniz.

1. Cinsiyetiniz nedir?

- 1) Bayan**
- 2) Erkek**

2. Kaç yaşındasınız?

- 1) 14**
- 2) 15**
- 3) 16**
- 4) 17**
- 5) 18**
- 6) 19**

3. Hangi okulda öğrenim görüyorsunuz?

- 1) Kulu Lisesi
- 2) Kulu Anadolu Lisesi
- 3) Kulu METEM
- 4) Kulu İHL

4. Kaçınıcı sınıftasınız?

- 1) 9. Sınıf
- 2) 10. Sınıf
- 3) 11. Sınıf
- 4) 12. Sınıf

5. Doğum yeriniz neresi?

- 1) Kulu Merkez
- 2) Kulu'nun Köyü
- 3) Kulu'nun Kasabası
- 4) Diğer (Yazınız)

6. Nerede yaşıyorsunuz? (İkamet yeriniz neresi?)

- 1) Kulu Merkez
- 2) Kulu'nun Köyü
- 3) Kulu'nun Kasabası
- 4) Diğer (Yazınız)

7. Kulu'nun kasaba veya köyünde yaşıyorsanız adı nedir?

..... (Yazınız)

8. Sizin dışınızda, sizden hariç kaç kardeşiniz var?

- 1) 1
- 2) 2
- 3) 3
- 4) 4
- 5) 5 ve üzeri

9. Kiminle birlikte yaşıyorsunuz?

- 1) Annem ve babamla beraber yaşıyorum
- 2) Dedem/Büyükbabam, Anneannem/Babaannem ile beraber yaşıyorum
- 3) Amcam/Dayım/Halam/Teyzem ile beraber yaşıyorum
- 4) Yurtta kalıyorum
- 5) Öğrenci evinde arkadaşlarla kalıyoruz
- 6) Diğer (Yazınız)

10. Anne ve babanızın medeni durumu nedir?

- 1) Evli / Birlikte yaşıyorlar
- 2) Boşandılar / Ayrı yaşıyorlar
- 3) Annem öldü
- 4) Babam öldü
- 5) İkisi de öldü

11. Babanızın mesleği nedir?

- 1) Memur
- 2) İşçi
- 3) Esnaf / Tüccar
- 4) Çiftçi
- 5) Serbest meslek
- 6) İşsiz
- 7) Diğer (Yazınız)

12. Annenizin mesleği nedir?

- 1) Memur
- 2) İşçi
- 3) Esnaf / Tüccar
- 4) Çiftçi
- 5) Serbest meslek
- 6) İşsiz
- 7) Ev hanımı

13. Evinizin aylık geliri ne kadardır?

- 1) 0 – 500 TL
- 2) 501 – 1000 TL
- 3) 1001 – 1500 TL
- 4) 1501 – 2000 TL
- 5) 2001 – 2500 TL
- 6) 2501 TL ve üzeri

14. Evinizin geliri nasıl karşılanıyor?

- 1) Babamın aylık maaşıyla
- 2) Annemin aylık maaşıyla
- 3) Hem annemin hem babamın aylık maaşıyla
- 4) Devlet yardımı alıyoruz
- 5) Yurt dışında yaşayan yakınlarımızın gönderdikleri parayla
- 6) Diğer (Yazınız)

15. Babanızın eğitim durumu nedir?

- 1) Okur – yazar değil
- 2) İlkokul mezunu
- 3) Ortaokul mezunu
- 4) Lise mezunu
- 5) Üniversite mezunu
- 6) Diğer (Yazınız)

16. Annenizin eğitim durumu nedir?

- 1) Okur – yazar değil
- 2) İlkokul mezunu
- 3) Ortaokul mezunu
- 4) Lise mezunu
- 5) Üniversite mezunu
- 6) Diğer (Yazınız)

17. Yurt dışında yaşayan 1. derece akrabanız (anne, baba, kardeş) var mı?

- 1) Evet
- 2) Hayır

18. Yurt dışında yaşayan 1. derece akrabanızın mesleği nedir?

- 1) Gıda sektörü (lokantacılık, pizzacılık gibi...)
- 2) İşçi
- 3) İşsiz
- 4) Diğer (Yazınız)

19. Yurt dışında yaşayan 1. derece akrabanızın eğitim durumu nedir?

- 1) Okur – yazar değil
- 2) İlkokul mezunu
- 3) Ortaokul mezunu
- 4) Lise mezunu
- 5) Üniversite mezunu
- 6) Diğer (Yazınız)

20. Yurt dışında yaşayan 1. derece akrabanız hangi ülkede yaşıyor?

- 1) İsveç
- 2) Almanya
- 3) Kanada
- 4) Belçika
- 5) Hollanda
- 6) Diğer (Yazınız)

21. Yurt dışında yaşayan yakın akrabalarınızdan yabancı uyruklu biriyle evli olan var mı? (Birden fazla seçenek de işaretleyebilirsiniz.)

- 1) Annem
- 2) Babam
- 3) Kardeşim
- 4) Amcam
- 5) Dayım
- 6) Halam
- 7) Teyzem
- 8) Yok
- 9) Diğer (Yazınız)

- 22.** Geleceğe dair yaptığınız planlar arasında yurt dışında yaşamak var mı ya da yakın bir gelecekte yurt dışında yaşama gibi bir ihtimaliniz var mı?
- 1) Evet
 - 2) Hayır
- 23.** 22. Soruya evet dediyseniz, hangi ülkede yaşamayı planlıyorsunuz?
- 1) İsveç
 - 2) Almanya
 - 3) Kanada
 - 4) Belçika
 - 5) Hollanda
 - 6) Diğer (Yazınız)
- 24.** Neden yurt dışına gitmek istiyorsunuz? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.)
- 1) Eğitimim için
 - 2) İş için / Çalışmak için
 - 3) Ailem orada yaşıyor
 - 4) Kulu'daki çevre ya da aile baskısından dolayı
 - 5) Diğer (Yazınız)
- 25.** Yurt dışına gidince eğitiminize devam edecek misiniz?
- 1) Evet
 - 2) Hayır
 - 3) Henüz bir fikrim yok
- 26.** 2011 – 2012 eğitim öğretim yılı birinci döneminde karnenizde kaç zayıf (0 ya da 1) notunuz vardı?
- 1) Yoktu
 - 2) 1 taneydi
 - 3) 2 taneydi
 - 4) 3 taneydi
 - 5) 4 taneydi
 - 6) 5 ve 5 zayıftan daha fazlaydı

27. Kulu'dan yurt dışına gerçekleşen göçler öğrencilerin okul başarılarını etkiliyor mu?

- 1)** Olumlu etkilemektedir
- 2)** Olumsuz etkilemektedir
- 3)** Hayır, etkilememektedir

Teşekkürler

Ahmet Kaysılı

ESTT Yüksek Lisans Öğrencisi

EK: 2. Göç Konulu Şiir Ve Kompozisyon Yarışması Afişi

KULU BELEDİYE BAŞKANLIĞI

YURT DIŞI VE GÖÇ

Konulu Şiir ve Kompozisyon Yarışması

Ödüllü

Birincilere: Netbook
İkincilere : Altın ve Kitap
Üçüncülere: Altın
Dördüncülere : Mansiyon

Her Dereceye 4'er Adet

Eserler 16 Mayıs 2011 tarihine kadar İlçe Milli Eğitim Müdürlüğüne teslim edilecektir.

**EK: 3. Göç Konulu Şiir Ve Kompozisyon Yarışmasında İlköğretim
Kompozisyon Birincisi**

TÜRKİYENİN SUYU MU ÇIKTI?

İnsanların bir kısmı yaşamları boyunca doğdukları yerlerde kalmazlar, gerek ülke içinde gerekse ülkeler arasında yer değiştirirler. Ekonomik, toplumsal ve siyasi nedenlerle bireylerin bir ülkeden başka bir ülkeye gitmesine göç denir. Kulu'da özellikle İsveç'e göçme isteği vardır. Sanki burada yetişecek insanların gençliklerini, ömürlerini geçirecekleri yer İsveçmiş gibi oraya gitme özlemi var. İnsanın yaradılışından olan doğmak, yaşamak, ölmek gibi kavramlar Kulu'da doğmak, İsveç'e gitmek ve orada ölmek olarak karşımıza çıkmaktadır.

Ülkemizden yurt dışına pek çok göç oluyor bu göçler sonucunda ülkemiz olumsuz etkileniyor. Çünkü ülkenin ekonomisi gelişmiyor, eğitim seviyesi düşüyor, insanlar kültürel değerlerini kaybediyor ama ülkemiz en çok beyin göçünden etkileniyor. Sen çalışmışsın didinmişsin nitelikli bir bilim insanı yetiştirmişsin ve sonra o da gitmiş Avrupa'nın koşulları daha iyi diye senin ülkeni terk etmiş. Bu gerçekten hoş bir şey değil. O bilim insanı Türkiye'de kalıp Türkiye'yi geliştirmesi mi daha iyi yoksa Avrupa'ya gitmesi mi? Geçenlerde televizyona on yedi yaşında tıpla ilgili bir icat yapan bir genç çıktı. Tıpta gerçekten bir gelişmeydi ama nerede yaşıyor? Almanya. Bu Almanya için güzel bir şey olabilir peki ya Türkiye? O öğrenciyi yetiştiren Türkiye değil miydi?

Kulu'da da İsveç'e gitme isteği var ve Kulu'dakiler hep bir İsveç hevesi içindeler. Dikkat edin heves dedim çünkü oraya gidip muhteşem Türkiye'den uzak durmak kolay mı? Hayır, tabi ki değil. Buradakiler nasıl İsveç'e gitmek istiyorsa onlar da Türkiye'ye gelmek istiyorlar. Peki, hem vatan özlemi dedik hem heves dedik daha neden bu kadar çok İsveç'e gitmek istiyorlar? Çünkü başta bunun bir heves olduğunu bilmiyorlar ya da giderim 3-4 sene kalır dönerim diye düşünüyorlar. Ama oraya gidince işler değişiyor. Değil Kulu'ya gelmek, ailelerini de oraya götürüyorlar. Şimdi size İsveç hevesinin kaç yaşında başladığını gösteren bir örnek vereyim. 23 Nisan Ulusal Egemenlik

Çocuk Bayramında anaokulu çocuklarına şu soru soruldu: “Atatürk’ü görsen ondan ne isterdin?” kızın cevabı aynen şu oldu : “Atatürk’ün elinden tutup onunla İsveç’e gitmek isterdim.” İşte, babası Kulu’da değil İsveç’te olan beş yaşındaki bir kızın cevabı. Daha beş yaşında olması bir şeyi değiştirmiyor. Daha bu yaşlarda aşılanıyor “İsveç”. Durumun ne kadar vahim olduğunu siz düşünün.

İnsanlar bu göçlere dur diyebilmeli. Eğer böyle giderse ülkemiz olduğu yerde sayacak, gelişemeyecek, belki de ülkeye yön verebilecek insanlar İsveç hayali yüzünden yok olup gidecektir. Kulu’da Kulu vatandaşı İsveç’e gitmeyi düşünmese daha eğitilmiş bir toplum olabiliriz. İster küçük olsun ister büyük, İsveç hep önümüzde, hayalimizde. İsveç ileri Kulu hep geri. Bu gidişe bir dur demeli. Bu da yönetimdeki büyüklerimize, okulda öğretmenlerimize evde anne ve babaya düşmektedir. Eğitimle her türlü engelin aşılacağı gibi İsveç ve İsveç hayallerinin de önüne geçilebilir. Kulu’dan İsveç’e o kadar göç var ki İsveçliler Kulu’yu Türkiye’nin başkenti sanıyorlar. Türkiye’yi seviyorsanız yurt dışına göçenlere ‘DUR’ deyin. İsveç’e gidip 2. sınıf, belki de 3. Sınıf vatandaş muamelesi görmektense Kulu’da birinci sınıf insan gibi yaşamak daha iyi değil midir?

Dilara GÜL
7 / B sınıfı
Kulu Merkez İ.Ö.O

**EK: 4. Göç Konulu Şiir Ve Kompozisyon Yarışmasında Ortaöğretim
Kompozisyon Birincisi**

UMUDA YOLCULUK

Her Kululunun bildiği bir söz vardır; İsveçliler sorarmış, Türkiye'nin başkenti Kulu mu? diye. Bu söz Avrupa ülkelerinde, özellikle de İsveç'teki gurbetçilerimizin sayısını anlatmaya yeter. Yaklaşık kırk yıl önce başlayan göç hikayesi şimdi bir çok duygu barındırır: Ayrılık, özlem, çaresizlik, yalnızlık, umut..

Ekmek kavgası uğruna kim bilir ne acılar yaşanmıştır. O yaşananlar kendi içinde ne hikayeler barındırmıştır. İlk gidenler.. Ruhunu arayan gönlü çok uzaklarda binlerce adam. Hepsinin içinde tek bir umut: Para biriktirip yurtlarına dönmek. O bahar kokuları, kuzu sesleri, ılık rüzgarların savurduğu altın tarlalar, yeşil çimlerin üzerinde oynayan çocukların burunlarında tütmedir. Acıyı ve yoksulluğu kendilerine azık etmiş bu insanların tek arzuları, yokluğuna göğüs gerdikleri ailelerine hasret kokan memleketlerinde daha iyi bir yaşam sunmak. Hiçbir zaman sabah uykusundan öperek uyandıramadıkları çocuklarının hasretlerini kalplerinin en derininde hissetmelerine rağmen, geçen her dakika yutulan her yavan lokma sıla hasretinin sona ermesi için atılan bir adımdan farklı değildir onlar için.

Yılda bir kez bile olsa en lüks ve en fiyakalı arabayla bir kral gibi karşılanmak, insanın en sevinçli anlarından biri olan düğünlerde sevdikleri ile bir araya gelip az da olsa hasret giderebilmek, kimi zamansa sevdiklerine henüz doymadan onların acı haberlerini alıp yetişebilirlerse cenaze törenlerine katılabilmek onlar için oldukça büyük bir mutluluktur belki de...

Gece ayazında başlayan mesailerinin sabahın ilk ışıklarına sürmesi, ayak parmaklıklarının soğuktan üşümesi... Bu zor ve amansız koşulların tek bir amacı vardır: Sıla hasretinin onurlu bir şekilde son bulması ... Geride bıraktıkları parçalanmış aileler, gözü yaşlı anneler, baba sevgisinden mahrum çocuklar trajedinin bir başka yüzüdür. En ağır işlerde çalışmalarına rağmen onları ayakta tutan bu umut ve hayaldir.

Şükran ÖZKÖK

**EK: 5. Göç Konulu Şiir Ve Kompozisyon Yarışmasında Ortaöğretim
Kompozisyon Üçüncüsü**

RUHSUZ TOPRAKLAR

Hasretin acısını en derinden hissediyorum. Sevdiklerimin uzağında; vatanımın uzağında bir tarafım hep eksik. Her an sevdiklerime, vatanıma kavuşma arzusu beni ayakta tutuyor. Doğduğum, mutlu olduğum sevdiklerimin olduğu topraklardan göç etmek zorunda kaldım. Ekmek parası diyerek koştum vatanımdan.

Köyden, vatanımdan ayrılırken istemeye istemeye el sallamıştım arkamda bıraktıklarına; Anneme, babama, karabaşa. Gözümü her kapattığımda bu anı tekrar tekrar defalarca yaşıyorum. Belki de mutlu olduğum son an olduğu için. Hep gözümde köyümün hayali var. Başka bir ülkede olmak, başka bir dili konuşmak içimi acıtıyor artık. Zaman bir başka geçiyor, güneş farklı doğuyor, toprak bile farklı kokuyor. Şimdi başka bir ülkedeyim, bambaşka insanlar var yanımda. Köyümün mis kokusu gelmiyor artık. Her sabah uyandığımda “hadi kalk yavrum diyen” annem, sıcacık pamuklarla dolu bir yorgan, sıcak bir tarhana yok. Şimdi kalabalık, soğuk insanlar ve bir karmaşa var. Anılarımın, mutluluklarımın olduğu kerpiç evler yok, hepsinin yerinde soğuk ruhsuz gökdelenler var. İlk defa burada hissettim ayrılık acısını en derinden. Şimdi ne sevdiklerimin yanında ne de zevk aldığım şeyler, masum bir çocuğun çaresizliği kadar çaresizim bu şehrin ortasında. Etrafımda sanki sessiz çığlıklar var. O çığlıklara kulak verdiğimde buram buram memleketim, sevdiklerim kokuyor. Artık “ben geldim güzel yurdum” deyip sevdiklerimin kollarında olmak istiyorum.

Şimdi anladım ki göç etmek insanın kendisini bırakıp gitmesiymiş. Ruhunun bedeninden ayrılıp, bütün duygulardan yoksun kaldığı zamanmış. Şimdi hayata biraz daha yenildim, hayattan biraz daha koştum. Hayat her şeye rağmen insanın doğup büyüdüğü yerde, vatanında güzelmiş!

Merve Nur KARAKAYA
10/A Sınıfı
KARACADAĞ LİSESİ

**EK: 6. Göç Konulu Şiir Ve Kompozisyon Yarışmasında Ortaöğretim
Kompozisyon Dördüncüsü**

İLLE DE VATAN

Yaratılışından günümüze insan göçebe yaşadı. Ekmek parası, yar yarası, gurbet hasreti derken birbirine karıştı duygular. Kimileri ayrılmak istemedi, kimileri kalmak istemedi. Ya kıymet bilinmedi ya da gerçekten kendi vatani sevilmedi.

Soğuk kış gecelerinde nenelerimizin anlattığı atlı kervanlar vatan toprağını terki-diyar eyleyenler. İşte böyle yok olmadı mı topraklar? O arazi verimsiz, burası kurak hiç şehirde aramadılar çözümü, çözüm hep gitmekti. Aldılar başlarını gittiler. Boş kalan sınıf sıraları, okul koridorları, kahvehaneler, mezralar, tarlalar. Böyle kayboldu geleneklerimiz. Kimilerimiz hiç görmedi vatanını, kimileri adını bile yeni duyuyor belki. Ya da ayrılıktaydı çareler. Babasız büyüdü bazılarımız. Boş kaldı sofralarda evin reisinin yeri. Gözyaşı kurumadı hiçbirinin. Sahipsiz kalıyor topraklarımız. Avrupa'ya özenip kendi toprağındaki cevheri, hüneri iş imkanını göremeyen milletim; Hatırlasana Avrupa senden öğrendi medeniyeti, hatırlasana onlar yıkmaya çalıştı bu devleti. Sen çekip gittikçe o gelip yerleşecek. Ağaç misali... Yaprakları bol olan bir ağaç düşün; o yapraklar rüzgara dayanıksız olduğu sürece her esen rüzgar bir yaprağı alıp götürecektir ve en sonunda ağaç çıplak kalacak, yalnızca bir odun parçası halini alacak. Ne hoş bir görüntü sağlayacak, ne de meyve vermeye dermanı kalacak.

İşte sen, ben, o ya da biz; işsizlik, verimsizlik deyip büyütürsek sorunları gözümüzde, bir gün bir rüzgar eser bir de bakmışsınız diyarınızdan uzaktasınız. Sonra her sorunda birileri daha kaçacak, artık ülkemiz çıplak kalacak. Yavaş yavaş batacak, yok olacak topraklarımız. Ne güzel demiş Mehmet Akif: "Sahipsiz olan memleketin batması haktır, sen sahip olursan bu vatan batmayacaktır"

Esra YİĞİN

12/B SINIFI

KULU İMAM-HATİP LİSESİ

**EK: 7. Göç Konulu Şiir Ve Kompozisyon Yarışmasında Ortaöğretim
Şiir Birincisi**

GURBET

Selam olsun otağımın üstünde açan gurbet kuşlarına
 Selam olsun Anadolu'ma, otağıma, toprağıma
 Öpün çiçekler anamın pamuk ellerini
 Öpün babamın nasır tutmuş ellerini
 Öpün küçüklerin gözlerinden
 Gurbet gurbet dedim
 Düştüm yollara geldim
 Bilemedim ki buralarda bağıma taş basacağıma
 Sandım ki gurbet elde Anadolu'm kucaklayacak, bağına basacak
 Yanılmışım dostlar yanılmışım
 Ellerde ateş düştü bağıma
 Yaktı yaktı düğüm etti boğazıma.
 Hasret kaldım ezan sesine,
 Hasret kaldım otağımın yoluna,
 Eli kulağında arar şimdi der anam
 Bilmez ki ayda bir aramalar yetmez bana.
 Avrupa Avrupa dedim geldim, yerinde gördüm her şeyi.
 Hayat standardı dedim Herkesten çok sürünen de benim.
 Anlayamadık ki
 Anlatamadık; birbirimize yettiğimizi.
 Anlayamadık insanımızın sıcaklığını
 Anlayamadık Anadolu'nun yakınlığını.
 Serzenişlerdeyiz, serzenişlerde
 Neye yarar ki ellerdeyiz, ellerde...
 Oysa ki olmasaydı şu yad eller
 Memleketçe ne güzel kalkınırdık beraber.
 Anlatamadı ki kendimize
 Oysaki biz yeterdik bize.
 Hakkımda hayırlısı budur diye çıktım yola
 Öperim ellerinizden doya doya
 Bekleyin beni pek yakında çıkacağım yola.

ŞEYMA SARI

12 TM/A

ZİNCİRLİKUYU Ç.P.L.

**EK: 8. Göç Konulu Şiir Ve Kompozisyon Yarışmasında Mansiyon
Ödülü Alan Kompozisyon**

AH AVRUPA AH

İnsanların maddi manevi bir ülkeden diğerine gitmesine "Dış Göç" denir. Düşünceme göre dış göçe en çok maruz kalan ilçe Kulu'dur. Şehir içine inip sorulsa, genci yanlışı ve bana göre daha da acısı aklı yeni eren çocuğu Avrupa'ya gitmek istediği cevabını verir bize. Neler kazanacağını, neler kaybedeceğini ya da nelerden vazgeçeceğini bir an bile düşünmeden.

Yurt dışı güzel bir hayaldir onlar için, "Ah oraya bir gitsem gerisi gelir" der. Yurdumun dışı olsunda, yerde, meslekte, yurttan fark etmez. İsveç, Norveç, Kanada bir önemi yoktur onun için. Pideci olsun, dönerci olsun, temizlikçi olsun, garson olsun. O da kafidir. Yeter ki orada bir iş olsun. Sonra nasılsa işçi olurum umudundadır.

Erkeklerin gözleri hep Avrupalı kızı arar. Avrupalı olsun da, boyu posu düşüncesi hiç önemli değildir. Yeter ki Avrupalı eş olsun. Kızların da hayalini Avrupalı delikanlı süsler ve gelen talipler arasından hep Avrupalı seçilir; gerisi fark etmez. Avrupalı mı Avrupalı, ondan iyisi yoktur. 2 haftaya düşün dernek kurulur, 2 haftada evli kalınır. Daha birbirlerinin huyunu suyunu anlamadan eş döner Avrupa'ya. Şafak takvimde sayılır, 365 karalanır daha taze bir gelirken. Ne zaman oraya gideceğinin hayali sarar onu, ne günler geçer ne aylar; telefonlar, internetler hasreti taşır birbirlerine. Ya onlar olmasa, gözler bile unutulur.

Ne sınavlar biter ne yeni bir dil öğrenme çabası, ne konsolosluktaki gel git telaşı. 1 sene 6 ay mı sürer, 1 yıl mı, 3 yıl mı ya da daha kötüsü 10 yılı mı bulur bilinmez. Eşler 12 ayın sadece 1 ayında birlikte dirler. Dünyaya gelen çocuklar bile baba sevgisinden mahrum büyür. Anne kendinden geçmiştir ama çocuğunun bu sevgiden mahrum kalmasına dayanamaz. Baba ne annenin doğumunda yanındadır ne doğan çocuğunun kokusunu bilir, ne de ilk adımlarını, ilk cümlelerini... Çocuğuna bile yabancıdır. 1 ay sonra mı gelir, 3 ay sonra mı gelir bilinmez.

O da hasret çeker, özler; eşinden, çocuğundan, vatanından, sevdiklerinden ayrı nasıl mutlu olursa o denli mutludur işte. Ne bayramları görür ne seyranları, ne düşünlerdedir ne de taziyelerde.

O da pişmandır Pişman olmasına da, bunu kendine bile itiraf edemez. Çünkü bu yolu kendi seçmiştir. Oradaki insanların gözünde “yabancı Türk” buradakilerin gözünde ise “yerli Almanca”dır. Bir kimlik bile edinmemiştir. Nereli olduğunu sorsan o bile bilemez.

Bütün bu örneklere rağmen yine de aklımızdan hiç çıkmaz. Günün sonunda yatağımıza uzanıp, gözlerimizi kapatıp daldığımız hayal ne yazık ki Avrupa’dır. Acısını, çilesini, kaybedeceğimiz canım değerlerimizi ve yaşayamadığımız değerli günleri bir kalemde siler vazgeçeriz canım TÜRKİYEM’den.

Türkan EROĞLU